

2

57

*Incipiunt Capla libri
Enchiridion Bti aug:*

L Aurentio Scribens eius delectatur
erudicōe: cupiens illū esse sapien-
tem scdm̄ scripturas sacras. *I*

Quōis sapientia pietas. id ē dei cultus
sz. ut in libro iob legitur. *ii*

Quomodo fit colendus deus. *iii*

Qualem librū sibi voluerit. ul' que ut cō-
tineret poposcit. *iiii*

De fidei et pfectione spei. *v*

Quō pūs fit pprie fidei catholice fūdame-
ntū. qd apd̄ hēticos noieten' inueitur. *vi*

Quid sit enchiridion qd sibi fieri voluit
a q' laboriosum sit vtra fidem a spem a ca-
ritatem sentientibus respondere. *vii*

Qd simbolū a dñica oracō fidem a spem
a caritatē in se cōtineat. *viii*

Qualit' fides a spes a caritas sine se inui-
cem esse nō possint. quāuis a se in quibusd'
differant. a quid int' spem a fidē sit. *ix*

Qd credulitas fidei cristiane nō naturis
rerū. s' in creatoris bonitate consistat. *x*

Qd satis sit oī xp̄iano. credere scām trini-
tatem eē cām oīm creataz rerū. *xi*

ualia bō sint q' a sūma tñitate creata sūt *xii.*

Qualit̄ deus malū ordinet. xl que sit dif-
Bonas eē oēs naturas **¶** finicō mali. **xxiii**

a fūmo bono factas. q̄b̄ ex q̄ cā. ⁊ q̄lit̄ corru-

Q nullū **¶** p̄tio noceat m̄imatur. **xxiiii**
possit eē malū si nullū sit bonū. ⁊ q̄ hec asser-
tio sentētie p̄phetice nō sit contraria. **xxv**

Quid sit malus hō. ⁊ quō m̄c̄dat in pro-
phetacam sententiam. **xxvi**

Q d̄ in bonis ac malis sibimet contrarijs di-
alecticoꝝ deficiat regula. **xxvii**

Quid sit corruptio. ⁊ quid corrumpi pos-
sit. ⁊ q̄ ex bonis mala orta sint. **xxviii**

Quō nō sit cōtrariū d̄n̄ice sentētie qd̄ d̄i.
nō p̄t arbor bona fructus malos facere. cū
dicūtur mala ex bonis esse orta. **xxix**

Non p̄tinē ad b̄itudinē cōsequendā scire
cās in mūdo corp̄ alium motionum. **xxx**

Disputacō q̄lit̄ error caueri possit. **xxxi**

Q d̄ p̄sit error aliqui ⁊ bon⁹ sit. **xxxii**

Q d̄ facillime error declinatur a dicentib̄
eē nō nocē q̄ hoies s̄ fallūt aut fallūt. **xxxiii**

Q d̄ multi p̄iū opus putant dicē de rebus

De cōsidera **¶** ad cultū dei p̄tinentib̄. **xxxiiii**
cōe rez̄ i q̄b̄ q̄s siue fallat̄ siue mētiat̄ **xxxv**

Q d̄ aliqui in quibusdā reb̄ magno. in qui-
busdā puo. in quibusdā nullo malo. in qui-
busdā nō nullo etiā bono fallimur. **xxxvi**

Quod in quibuslibet rebus errantes non peccant
 et quod academici testimonijs scripturarum vni-
 uersum quod dicunt omnem errorem esse peccatum. *xxvii*

Quod minimum atque leuissimum sit salua fide
 christi in his errare quod non pertinet ad regnum dei. *xxviii*

Quod homo debeat loqui quod animo sentit. siue ve-
 rum sit. siue putetur et non sit. *xxix*

Nec ideo putandum est non esse peccatum mentiri
 quod possumus aliquando alicui prodesse mentiendo.
 et quod bona sit temeritas et non mendacium
 vbi cumque alium adiuuamus mentiendo. *xxx*

Quod nequaquam dubitandum debet non esse nisi bonita-
 tem dei cum bonarum rerum quod pertinet ad nos. et non
 esse ab immutabili bono cum rerum malarum. *xxxi*

Quod error et dolor rerum agendarum ignorantiam
 et noxiam occuparum comitatur. *xxxii*

Quod in suis malis rationalis natura beatitudi-
 nis appetitum non amiserit. et quod homo habeat
 propriam carnis mortem. *xxxiii*

Quod primus homo post peccatum exul effectus
 est. et in damnationem obstrictus. a deo ut tra-
 beret secum posteros ad supplicium. *xxxiiii*

Qualiter humani generis massa ex ira dei iace-
 bat in malis. luens cum desertoribus angelis
 iustissimas culpas. manente in eis bonita-
 te creatoris. et sicut non literarentur angeli
 ita merito fieret ut qui deum deseruit libero

vtens arbitrio si non adiuuasset dei miseri
cordia non liberaretur. *xxxv*

Qd ceteri angeli ceteris angelis lapsi vni
uerfitatis creatori adhaeruerunt. ut semp gau
derent placuit. *xxxvi*

Qd numerus angelorum bonorum qui dimi
nutus est post ruinam malorum ex hominibus supplea
tur. et quod nobis ignotus. sed eorum artificii
cognitis numerus siue sanctorum siue immu
norum spirituum sit *xxxvii*

Qd non propriis operibus nec per liberum arbitrium
liberari possit homo. sed per filium dei. *xxxviii*

Qd etiam fide homines operatores a se non arro
gent. sed a deo datam agnoscant. *xxxix*

Qd deus sit qui operatur in nobis et velle et per
ficere sicut apostolus dicit. et scriptura diuina te

Qd iusta damnatione *statu. xl*
sub ira dei tenebatur genus humanum.

donec veniret saluator qui nos ab hac ira libe

De mirabili sacramento media *traret. xli*
toris quod ab hominibus comprehendendi non potest
quo quoque verbum sit caro factum. *xlii*

De duabus naturis in vna filii dei perso
na constantibus. *xliiii*

Qd sit euidentis indicium abundantis
glorie dei quod in homine christo natura humana
in unitate persone assumi promeruit. *xliiiii*

Quod grā demōstratur etiā hoc qđ de spū scō
natus dicitur angelo dicente. Aue maria grā
plena. et qđ in ea natū ē de spū scō ē. *xlvi*

Non ideo dicendū ibm filiū eē spūs sancti
qđ dixit eū angelus natū de spū sancto. non
oē qđ nascitur ex aliquo fili⁹ eius eē dēdi-
tur. qđ p exempla ostenditur. *xlvi*

Quod modus quo dicitur xps iohes e de spiritu
scō natus insinuet ei⁹ grām qua hūanitas
nullis pcedētib⁹ meritis in ipa cōceptōne dei
verbo copulata est. *xlvi*

Quō mortuus et resurgēs xps nec propriū
hōis pccm. factū sit p nob tñ ipē pccm. *xlvi*

Quod mors et resurrectio xpi sacramentū
baptismi significent. *xlvi*

Quod plerūq; maiores singulariter mori
pccō dicūtur in baptismo cū habeant plura
pccā. econtrario puuli in remissionē pccōꝝ
baptizari dicuntur. *xlvi*

Quod singularis numerus in scā scriptura
p plurali et ecōuerso ponitur. *xlvi*

Qualitē in illo vno pccō qđ p vnū hoiez in-
trauit in mundū inueniātur plā pccā. *xlvi*

Quod nō inaniē dicatur peccatis parentū ob-
ligari filios n̄ grā et simā mīa succurrat. *xlvi*

Non eē temē affirmandū ut pccā parentū
vsq; ad adā vnicuiq; an in terciā gnacōem

animaliã quartã gnacõem. an alio aliquo
modo cõputentur. *lvi*

Ab originali peccato nullũ posse saluari ñ
p mediatorẽ dei a hoim ihsu xpm. *lv*

Reminẽ renasci baptisinate iohãnis. sed
ipius ministerio dño parãtur. q̃ eos spiritu
sancto baptizat. *lvj*

Qd gracia cristi non solum illd originale
peccatum sed cũcta simul abstulit que ad
dita muem̃t. *lvij*

Omnẽ ex adã natũ in damnacõẽ retinei
a oẽz in xpo renatũ a dãnacõẽ liberari. *lviii*

Qualit̃ ministeriũ baptisimi in cruce cristi
apltũs xpi omẽdaueit. in quo non solũ ma
iores s̃ et paruuli saluantur. *lvix*

Quẽadmodũ ea que in cruce xpi ac sepul
tura refurrectione atz ascensione in celum
sedqz ad dexterã p̃ris gesta sunt vite xpiã
ne que hic geritur habeant figurã. *lx*

Non pertinere ad hanc vitam q̃ustus
ad viuos a mortuos iudicandos de celo rẽ
tuos esse creditur. *lxi*

Duobus significare modis qd viuos et
mortuos iudicabit. *lxii*

Qd nominato spiritu sancto trinitas con
pleatur. cui ordinatissimẽ sancte ecclesie tur
ba subiũcta sit tanq̃ deo tẽplũ suũ. *lxiii*

60
Quod in ecclesia primitiuorum que in celis est
nullus fit malus. *lxviii*

Quid sentiendum sit de differentijs angelorum
tonorum. et utrum ad eandem societatem sol et luna
et cetera sidera pertineant. *lxv* **Q**uod habeant.

Questio difficillima. qualia angelici corpora *lxvi*

Quod maxime per dei gratiam dimoscendum sit cum
se satanas transfiguratur in angelum lucis. *lxvii*

Quod non habet plenam noticiam celestis ecclesie. *lxviii*

Qualiter morsetur etiam per angelis fieri dicat. *lxix*

Quod non accipiatur pax dei que precellere omnem
intelleum dicitur. Et qualiter pax habeatur cum angelis. *lxx*

Quod etiam nunc nobiscum angeli concordent
et quod remissio peccatorum etiam in baptizatis per
fectis necessaria sit. *lxxi*

Quod intra ecclesiam catholicam qualibet cri
minosis non denegetur penitentiae locus. et que
liter agi debeat ipsa penitentia. *lxxii*

Quod remissio peccatorum ad futurum iudicium per
tineat. cum in hac vita etiam puuli baptizati
diuerso modo crucientur quorumdam vero pene
in posterum reseruentur. *lxxiii*

De hijs qui intra ecclesiam catholicam sce
leratissime viuunt. et nullomodo penitentiam
agunt. ac sibi saluacionem per ignem permittunt. *lxxiiii*

Quid sentiendum sit de hijs qui super funda
mentum edificant. et que sint que per ignem saluatur

Posse etiā vel qual sit iste ignis. *lxxv*
fieri post hāc vitā ignē purgatoriū. p quem
saluantur qui hic talitē vixerūt. l penitentiā

Cauendū esse Uogruā gesserit. *lxxvi*
nō putemus infanda crimina elemofinis
posse redimi. nisi ab eis abstinendo. *lxxvii*

Qd p orōnez dñicam nō tantū cotidianā
peccata. s; etiā pterita crimina deleātur. *lxxviii*

De multis grūib; elemofinaz. a q optima
sit veniā dare peccantibus in se. *lxxix*

Qual sit elemofina pfectoz. id est dilcō

Posse inimici. *lxxx*

etiā hīs qui perfecti non sunt dimitti pec
cata si ipsi quoq; dimittūt ex corde petenti
bus se debitoribus suis. *lxxxj*

Non esse deputandū inimicū qui peccato
suo mouetur. ut roget ex corde. nec vllate?
a deo peccata eis dimitti qui petentib; se nō

De hīs qui scele dimittunt. *lxxxii*
ratissime viuunt. a testimonio dei abutūtur
qui ait. Date elemofinā a ecce omnia mun

Qd a se ipō da sunt vobis. *lxxxiii*

debeat incipere qui elemofinaz vult ordina
biliter facere. sicut phariseos dñs increpā
do admonet. *lxxxiiii*

Quod multum se seducant qui per lar
gissimas elemofinas fructuum suorum vel

pecunie. indulgētiāz sibi parare estimant.
in flagitijs ⁊ facinoribz pmanentes. *lxxxv*

Quod leuia ⁊ grauiā peccāa diuino sint pen
sanda iudicō. pro quibus tñ oibz ⁊ alijs
quāuis leuissimis semp orare debem⁹. *lxxxvi*

De peccatis que leuissima putantur. nisi
g̃uioza in scripturis sc̃is demōstrentur. *lxxxvii*

Quod etiā magna peccata cū in vsum vene
runt. aut parua. aut nulla eē credātur. *lxxxviii*

Quod tam multa sint n̄is tempibz peccata
erota ut p multitudīne illoz sicut oportz
quosqz regē nequea⁹. *lxxxix* **Q**uibus peccam⁹. *xc*

De duabz causis ignorantie ⁊ infirmitatis.

Quod misericordia dei necessaria est vnde pellatur
pudor ⁊ penitentiā agatur. *xcj*

Quod in sp̄m sc̄m irremediabilē peccent. q̄
in ec̄cia catholica remitti sibi peccata vsqz in
finē vite sue nō credūt. *xcij* **Q**uibus.

De vltima oimqz gnaliē resurrectōe car
 xciii

Quod de abortiuis fetibz an sint resurrecturi. *xciiii*

Disputatio questionis quando incipiat
homo in vtero matris viuere. qui ad resur
rectōz carnis p̄tinere credatur. *xcv*

De mōstris q̄ nascūtur ⁊ cito moriuntur
cū cōmemoracōne cuiusd̄ bimembreis. *xcvi*

Quod caro hoīs mortui in q̄busd̄ elementis
alijsue corpibz t̄nsmittetur. aie quā reliq̄t

resurrectōe reuocetur. ⁊ non eē cōsequens
ad easdeꝝ corpis ptes terrenas materies
vñ lapsē sūt. in resurrectōe reuocari. **xxvii**

Q d nob resurrecturis statua solubilis me

U trū equales an di **U** talli oparetur. **xxviii**

uerse sint statuē l' figurē resurgētū corpū **xxix**

De carnis corpisq; distantia. **C**

De nō renatis ⁊ eoz cruciati. **Ci**

Q d quāuis impij diuerso mō crucientur
tū eēt mitissima pena paruuloz. **Cii**

Q d remanentib; impijs in dampnatiōne
eterna. tunc scient sancti quid eis boni cōtu

Q d oia q̄ nūc nos latent **U** erit grā. **Ciii**
tūc nō latebūt cū ad iudiciū uenerim⁹ **Ciiii**

Q d rēā cōfessione creda⁹ nichil fieri. n̄ qd
uult deus opē. eūq; bñfacē eē cū sinit mala

Q uestio de eo q; dicit aplūs de **U** eri. **Cv**
deo. q̄ oēs hoies saluos uult fieri ⁊ nō oēs sal
ui sūt. ⁊ q; oipōntia dei malas hoim uolūta

Q mēdacō grē **U** tes in bonū uertat. **Cvi**
iur aplm̄ q̄ iacob ab esau discretus est. **Cvii**

Q mēdacō iudicōꝝ s̄m eūde aplm̄ in ob
duracōe pharaonis. ⁊ qd signitū fingenti

A mmiracō opm̄ dei **U** se nō cōtradicat. **Cviii**
q̄ fit ut de mal' hoim uolūtati bonā in se im

De **U** pleat uoluntatē suam. **Cix**
bonis uoluntati hoim qd plerumq; bone

volūtatī dei nō ueniūt ⁊ mal' qđ ueniunt **Ex**

Qđ deus bonas volūtates suas aliqñ per
malorū impleat volūtates. **Cxxi**

Qđ quantelib; sint volūtates q̄ ueniāt
l' nō volūtatī dei inuicta sp̄ sit volūtas dei. **Cxxij**

Qualit̄ intelligatur deus velle oēs hoīnes

Qđ scriptū sit in **saluos fieri.** **Cxxiii**

euāgelio q̄ illū at oēm hoīez. ⁊ tñ nōn oēs
illūantur. s̄ magis hoc ad oē gen' hoīm eē

Quid sit p̄ publi **referendum.** **Cxxiiii**

miorib; sp̄alit̄ hoīmib; orandum. **Cxxv**

Qđ p̄sciū deus primū hoīem peccaturum
p̄destinauit. ⁊ hñ facere de malo eius. **Cxxvi**

Qualē oportuit prius hoīez fieri. ul' qual'
postea futurus erit. **Cxxvii**

Qe immortalitate quā p̄dic' hō p̄ liberū
arbitriū. ⁊ quā accepturus ē p̄ grām. **Cxxviii**

Qđ grā dei sit vita eterna s̄m apostolū s̄i.

Qđ p̄mus **p̄p̄diū** vero p̄c̄i mors. **Cxxix**

hō suā potius maluit facē quā dei volūtatē

⁊ ideo de ipō facta sit voluntas. ⁊ qđ aliud
vas in honore aliud in otumeliā fem̄ sit. **Cxxx**

Per qualē mediatozē recōciliari oportet

Qualit̄ se ha **at gen' humanū.** **Cxxxi**

teant aīe defunctorū. antevltimā resurrectō

nē. ⁊ de sacrificijs l' elemosinis que pro ba

p̄tizatis omnibus offeruntur. **Cxxxii**

Quod eterna sit pena dānatoꝝ q̄ quis diuer
sa p̄ q̄litate factoz sicut iustoꝝ eterna eit
b̄tudo. lic; int̄ se meritis differant. *Cxxxij*

Qualit̄ ex cōfessione fidei nascatur spes fide
lium. ⁊ ne quis in se ip̄o spem habeat. *Cxxxij*

Quō oꝝo dñica septē peticōnes apud euā
gelistam mattheum cōtineat. *Cxxxv*

Qe quinque peticōib; apd euā gelistā lucā
a mattheo nō discrepantib;. *Cxxxvj*

Qe excellētia caritatis. sine q̄ etiā q̄ rē cre
dit ac spat nō pōt ad b̄tudinē pueire. *Cxxxvij*

Qe q̄tuoz differentijs hoīs quē d̄us grā de
tenebris ignorātie ad se uocare dignatur.
quib; dei populus ordinari dicitur. *Cxxxvij*

Quod in q̄lib; istaz q̄tuoz uelut etatū grā re
gnacōnis hoīem inuenit ibi remittitur ei
cūcta peccata. ⁊ q̄ quibusd' grām tribuat

Nō ut oīno sub lege nō seruiāt. *Cxxxviii*
obesse hīs q̄ p̄ baptismū iā regnaturi sunt
⁊ mādātū necdū capaces. s̄m carnē uiuunt
si mox ex hac uita discedant. *Cxxxix*

Qe caritate dei ⁊ proximi ad quā oīa p̄ce
pta referuntur. ⁊ de qualitate eius in hoc se
culo uel in futuro. *Cxxxix*

Qe sine uoluminis utrū cū encheridionē
appellare uel habere debeas. ⁊ q̄ de fide et
caritate sit scriptus. *Cxxxix.*

Oci non potest dilectissime fili
laurenti. quātū tua erudicōe
delecter. quātunq; cupiam te
eē sapiētē nō ex eoꝝ numero
de quib; dicit vbi sapiēs. vbi scri
ba. vbi inquisitor huius seculi.

Nōne stultā fecit deus sapientiā huius mūdi
s; ex eoꝝ numero de quib; dictū ē. Multitudo
sapientiū sanitas est orbis terraz. ⁊ quales
vult eē aplūs quib; dicit. Volo autē vs sapi
entes quide; eē in bono. simplices autē in malo.
Sicut autē nemo a se ipō eē. ita etiā nemo a se
ipō eē sapiens potest. s; illo illustrante de quo
scriptū est. Ois sapientia a dño deo est. ¶

Hominis autē sapientia pietas est. Ha
bes hoc in libro bñ iob. Nam ibi legitur
q; ipa sapiētia dixerit hoim: ecce pietas ē sapi
entia. Si autē queras. quā dixerit eo loco pieta
tē. distindī repperies in greco theosebian q̄
ē dei cultus. Dicit enī grece pietas. ⁊ aliter. id
est eusebian. quo noie significatur bonus cul
tus. quāuis ⁊ hoc p̄cipue referatur ad colend
deū. s; nichil ē cōmodius illo noie quo eviden
ter dei cultus expressus ē. cū quid eēt hois sa
pientia diceretur. Queris ne aliquid dici bre
uius: q̄ queris a me ut breuiter magna dicātur

An hoc ipm fortasse t desideras buie apiri. atq
i fimonē buē colligi quonā mō fit colēd⁹ de⁹ s

Hec si rñdeo. fide. spe. caritate. colēd⁹ deū
p fessur⁹ es bui⁹ B dēm eē q̄ vel. ac deīn
petitur⁹ es ea t buie explicari. q̄ ad singula tā
ista ptineāt. qd credēd⁹. qd spandū. qd amā
dū sit. Qd cū fecero. ibi eēt oia illa q̄ m epla tua
qrēda posuisti. cui⁹ exēplū hī ē penes te. facile ē
utea reuoluas r recolas. si aut nō ē. o memōn.

Quis aut t ut scribis liby m te me r colas.
a me fieri. q̄ encheridion ut dicunt hēas
ut de tuis maib⁹ n̄ recedat. o tinēs postulata
qd seqndū maxime. qd pp̄ diuersas p̄ncipalē
hereses sit fugiend⁹ in q̄tū rō p̄ religioē o tēdat
l qd in rōz cū fides sit sola n̄ oueiāt. l qd p̄m qd
ultim⁹ teneat. q̄ totū d̄ diffinicois sūma sit. qd cer
tū p̄sumqz si. catholice sūd amētū. Nec oia q̄ re
q̄ris. p̄cul dubio scies. diligētē sciēdo qd credi
qd spari deat. qd amari. Nec ei marie p̄mo vō
sola in religioē seqnda sūt. His q̄ o tra dic̄ a oi
no a p̄noie alie⁹ ē. a hētic⁹. Nec sūt defendēda
rōe l a sēib⁹ corpis inchoata l ab intelligētia
mētis inuēta. Que at nec corpeo sēsu expti sūt
nec mente asse q̄ valui⁹. nec vale⁹ eis sine vlla
dubitacōe credēda sūt testib⁹ a qb⁹ ea q̄ dīna
vcazi iā meruit sc̄ptura o fecta ē q̄ ea siue p̄ cor
pus siue p̄ aiaz d̄imit⁹ adiuti. l vidē l eē p̄uidē
potuerūt

Quoniam autem multam fidem que per dilectionem operatur **p**
 imbuta fuerit mens. credit bene viuendo etiam
 ad spem puenire: ubi est scis et fidelibus cor-
 dibus nota. et ineffabilis pulchritudo. cuius plena
 visio est summa felicitas. Hoc nimirum est quod re-
 quis quid primum. quid vltimum teneatur. in-
 choari fide. teneri spe. perfici caritate. Hec etiam
 est summa diffinitionis. certum vero propriumque fidei ca-
 tholice fundamentum christus est. **¶**

Fundamentum ei aliud ait apostolus nemo
 potest ponere propter quod positum est. quod est christus
 ihs. Neque ideo hoc negare debemus esse proprium
 fundamentum fidei catholice. quia putari potest ali-
 quibus hereticis hoc nobiscum esse commune. Si ei
 diligenter que ad christum pertinent cogitentur. nomi-
 netenim inueniunt christus apud quoslibet hereticos
 qui se christianos vocari volunt. re ipsa vero non
 est apud eos. quod ostendere nimis longum est. quod
 commemoranda sunt omnes hereses siue que fuerunt
 siue que sunt. siue que potuerunt esse sub voca-
 bulo christiano. et quia sit hoc verum per singulas
 quasque monstrandum. que disputatio tam multorum
 est voluminum. ut etiam infinita videantur. **¶**

Quoniam autem encheridion a nobis postulas
 id est quod manu possit astringi. non quod ar-
 mazia possit onerare. Ut igitur ad illa tria re-
 deamus. per que diximus colendum deum. fidem. spem

ab alio poeta virgilio quāuis meliore proprie
 dictū est. Nūc ego si potui tātū spāre dolorem.
 Demiq̄ nōnulli in arte gramatica verbi hui⁹
 vtunt̄ exēplo. ad oñdendā in propriā dōem
 ⁊ aiunt. **S**perare dixit pro timere. Est itaq̄ fi-
 des ⁊ malaz rerū ⁊ bonaz. ⁊ q̄ ⁊ bona credunt̄
 ⁊ mala. ⁊ hoc fide bona nō mala. Est etiā fides
 ⁊ p̄teritaz rerū et p̄ntiū ⁊ futuraz. Credim⁹
 em̄ iā mortuū xpm̄ qđ iā preterijt. credimus
 sedere ad dextrā p̄ris qđ nūc est. credimus v̄-
 turz ad iudicandū qđ futurz est. Item fides
 ⁊ suaz rez est ⁊ aliaz. Nam ⁊ se quisq̄ credit
 aliqñ eē cepisse nec fuisse utiq̄ sempiternum.
 ⁊ alia atz alia. nec solū de alijs hoīb⁹ multa
 que ad religionē p̄tinent. uerū etiā ⁊ de an-
 gelis credim⁹. **S**pes aut̄ nō nisi rez bonaz
 ē nec nisi futuraz. ⁊ ad eum p̄tinentiū. q̄ eazū
 spē gerere phibetur. Ruc cū ita sint. prop̄t̄ has
 causas distinguēda eit fides a spē. sic v̄obulo.
 ita rōnabili differentia. Nā qđ attinz ad non
 vidē. siue que credūtur. siue que spantur. fidei
 speiq̄ omune est. In epistola quippe ad hebr̄.
 qua teste vñ sūt illustres catholice regule de-
 fensores. fides esse dicta ē. ouetio rerum que
 nō vident̄. Quāuis qñ se quisq̄ non verbis nō
 testib⁹ nō demiq̄ vllis argumētis. s̄ p̄ntiū rez
 euidentie dic̄ credidisse. hoc ē fidē accōmodasse

non ita videtur absurdū. nō recte reprehēdas
in verbo. eiq; dicatur. **V**idisti g̃ non credidisti
Vnde putari pōt nō cōsequens esse ut nō videa
tur res quecumq; cū creditur. **S**; melius hanc
appellamus fidem quam diuina eloquia docu
erūt. eaz; scilic; rerū que non videntur. **D**e spe
quoq; apostol⁹ ait. **S**pes que videtur nō ē spes
Quod enī videt quis. quid sperat. **S**i autem
quod nō videmus. speramus. p̃ patientiam
exspectamus. **C**ū ergo bonis bona futura esse
creduntur. nichil aliud q̃ sperantur. **N**am de
amore quid dicam. sine quo fides nichil p̃dest
Spes vero sine amore non potest esse. **P**eniq;
ut ait apostolus iacobus. **E**t demones credūt
et cōtremiscūt. nec tamen sperant vel amant.
sed potius quod nos speram⁹ et amamus cre
dendo venturum esse formidāt. **P**ropter qđ
beatissim⁹ apostolus paulus vas dilectōnis
fidem que p̃ dilectionem operatur. approbat
atq; fideliter cōmendat. que utiq; sine spe nō
potest esse. **P**romde nec amor sine spe est. nec
sine amore spes. nec vtrumq; sine fide. **x.**
QUmergo queritur. quid credē
dum sit. quod ad religionem p̃tineat
non natura rerum ita rimanda est. quemad
modum ab eis quos greci phisicos vocant.
nec metuendum est quēadmodū ab eisdem.

ne aliquod deuiet. si de numero elementorum de
motu atque ordine. et defectibus secundum deum de figura
celi. de naturis et generibus animalium. fructuum. lapidum.
fontium. fluminum. montium. de spatiis locorum
et temporum. de signis imminetuum tempestatum. et alijs
sequentibus de his rebus quas illi vel inuenerunt
vel inuenisse se estimant. christianus ignoret. quod
nec ipsi reperierunt omnia tanto excellentes ingenio
flagrantes studio. habundantes otio. et quod
dam humana uictoria inuestigantes. quod uero
historica experientia perscrutantes. et in eis que
se inuenisse gloriantur. plura opinantes potius quam

Satis est christiano rerum creatarum **xi** sciētes
causam siue celestium. siue terrestrium. siue uisibiliū.
siue inuisibiliū. non enim credere uoluntate crea-
toris. quod eternus deus et uerus. nullamque esse natu-
ram. que non aut ipse sit aut ab ipso. eumque esse tri-
nitatem. patrem scilicet et filium a patre genitum. et spiritum sanctum
ab eodem patre et filio procedentem. sed unum eundemque spiritum

Hac fūmea et eam **xii**. et patris et filij
liberā incommutabilis bona trinitate crea-
ta sunt omnia: nec fūme. nec equalis. nec incommu-
tabilis bona. sed tamen bona etiam singula. simul uero
uniuersa bono ualde. quod ex omnibus consistit uniuersita-
tis quod ammirabilis pulcritudo. **xiii**.

In qua etiam illud quod malum dicitur bene ordinatum
et loco suo positum. eminentius commendat

tō ut magis placeāt ⁊ laudabiliora sint dum
opantur malis. Neq; ei deus omps. ⁊ qđ etiā in
fideles fatent tecū cui sumā ptās cū fūme bon⁹
fit ullomō fineret mali eē aliquid in opib⁹ suis
n̄ usq; adeo ops eēt ⁊ bon⁹ ut bñ faceret ⁊ de ma
lo. Quid ē aut̄ aliud qđ malū dī. n̄ priuacō to
mī. Nā sicut corpib⁹ aialū nichil ē aliud morb⁹
⁊ vulnerib⁹ affici q̄ sanitate p̄uari. neq; ei id
agitur cū adhibetur curatio. ut mala illa q̄ me
rāt. id est morb⁹ ⁊ vulnera hinc recedant ⁊ ali
bi sint. s; utiq; ut nō sint. nō ei vlla substātia.
s; carnalis substātie viciū ē. vulnus aut̄ morb⁹
cū caro sit ip̄a substātia p̄fecto aliqđ bonū est
cui accidūt ista mala. id est priuacōnes eius
boni qđ dī sanitas. ita etiā animoz quecunq;
sūt vicia. naturalū sūt p̄uacōnes bonoz. Rue
cū sanantur nō aliquo transferuntur. s; ea que
ibi erāt. nusquā erūt. quando in illa sanitate

Nature igit̄ *xiii.* Non erunt.
oēs. quo naturaz p̄fus oim̄ cōditō
fūme bon⁹ ē. bone sunt. S; qz nō sic eaz ⁊ ditor
summe ⁊ incōmutabilē bonē sunt ideo in eis ⁊ mi
nuī bonū ⁊ augēi pōt. S; bonū minui malū est.
quāuis quātūcunq; minuatur. remaneat ali
quid. necesse est. si ad huc nature ē vñ natura
fit. Neq; ei si qualiscūq; ⁊ quātūcūq; natura ē
⁊ sumi bonū qđ natura ē n̄ ⁊ ipsa ⁊ sumatur pōt.

Merito quippe natura incorrupta laudatur.
 Porro si a corruptibilis sit que corrumpti oino
 non possit. multo e proculdubio laudabilior
 cu vero corrumptis. ideo malum est eius corruptio
 qe ea qualicunq; priuat bono. Na si nullomō
 priuat. nō nocet: nocet aut adimēdo bonum.
 Quadiu itaq; natura corrumptur. inest ei bonū
 quo priuetur. ac p hoc si nature aliquid rema
 nebit. q iam corrumpti nequeat. profecto natu
 ra incorruptibilis erit. a ad hoc tam magnū bo
 nū corruptio nō pueniet. ac si corrumpti nō de
 finet. nec bonū utiq; hēre desinet. quo eā possz
 priuare corruptio. Quā si penitus totāq; cōsump
 serit. ideo nullū bonū inest. qe natura nulla e
 rit. Quo circa bonū cōsumere corrupcō nō pōt.
 nisi cōsumēdo naturā. Qis eī natura bonū est.
 magnū. si corrumpti nō pōt. puū si pōt. Negari
 tñ bonū eē. nisi stulte atq; impite p̄sus nō pōt
 Que si corrupcōe cōsumit. nec ipā corrupcō re
 manebit. nullavbi eē possit subsistēte natura

A C p hoc nullū est qd dicitur malū: si *xv.*
 nullum sit bonū. Sz bonum omni malo
 carens. integrum bonum est. Cui vero inest
 malum viciatū vel viciosum bonū est. nec ma
 lum v̄mquā pōt eē vllum. vbi e bonum nullū
 Vñ res mira cōficiē. ut qe ois natura in quā
 natura est bonum ē. nichil aliud dici videatur

cū viciosa natura mala eē s; nisi malū eē qđ bonum ē. nec malū esse nisi qđ bonum ē. quō oīs natura bonum ē. Nec eēs aliqua mala eēt. si eēs ipa que mala ē natura nō eēt. Non igr̄ pōt eē malū nisi aliqđ bonū. Qđ cū dicit videatur abfurde. conectio tñ racō in acōis hui⁹ velut in euītabilē nos p̄pellit hoc dicē. Et cauendū est ne incidam⁹ in illam sententiā prophetīcam vbi legitur. *Ve hijs q̄ dicūt qđ bonū ē malū. a qđ malum ē bonū. qui dicunt tenebras lucem. a lucē tenebras. qui dicūt dulce amarū. a amarū dulce.*

xvi.

Et tñ dñs ait. *Malus hō de malo thezau- ro cordis sui p̄fert mala. Quid ē mal⁹ hō. n̄ mala natura. q̄ hō natūa ē. Porro si ali qđ bonū hō ē. q̄ natura ē. qđ ē mal⁹ hō n̄ malū bonū. Tñ cū duo ista discernim⁹ inuenim⁹ nec ideo malū q̄ hō ē. nec ideo bonum q̄ imiquus ē. s; bonū. q̄ hō. malū. q̄ imiquus. Quisquis ḡ dicit malum est hōiem eē. aut bonum ē imiquū esse. ipse incidit in prophetīcā istam sententiā. *Ve illis qui dicunt qđ bonum est malum. a qđ malum est bonum. Opus enī dei culpat qđ ē hōmo. et laudat vicium hōis qđ est imiquitas. Omnis itaq; natura a si viciosa est. inquantū natura est bona ē. inquantū viciosa ē mala est.**

Quapropter in hijs contrarijs que bona et mala vocantur illa dialeticoz regula deficit qua dicitur. Nulli rei duo simul inesse contraria. Nullus ei aer simul est lucidus et tenebrosus. nullus cibus aut potus simul est dulcis et amarus. nullum corpus simul ubi album. ibi et nigrum. nullum simul ibi deforme ubi formosum. Et hoc in ac pene in multis in omnibus contrarijs reperitur. ut in re vna simul esse non possint. Cum igitur bona et mala nullus ambigat esse contraria. non solum simul esse non possunt. sed etiam mala oino sine bonis et nisi in bonis esse non possunt. quibus sine malis

Potesse enim hominem vel **xviii.** esse possint. angelus non esse iniustus. iniustus autem non potest esse nisi homo vel angelus. et bonum est quod homo. bonum quod angelus. malum quod iniustus. Et hec duo contraria ita simul sunt. ut si bonum non esset. profus nec malum esse potuisset. quod non modo ubi consistet sed vni oriretur corruptio non habet. nisi esset quod corrumpere. quod nisi bonum esset nec corrumpetur. quod nichil est aliud corruptio quam boni exterminatio. Et bonis igitur mala orta sunt. et nisi in aliquibus bonis non sunt. nec erat unde oriretur vlla malinatura. Nam si esset inquam natura esset perfectio bonum. et aut incorruptibilis natura magnam esset bonum. aut etiam natura corruptibilis nullo modo esset nisi aliquid bonum. quod bonum corrumpendo

posset ei nocere corruptō. **xx**

Sed cū mala ex bonis orta esse dicimus nō putetur hoc dñice sententierestraga-
ri qua dicit. Non pōt arbor bona fructus ma-
los facere. Non pōt eni sicut veritas dicit vua
colligi de spinis. quia nō pōt vua nasci de spi-
nis. s; ex bona terra ⁊ vites nasci posse videm⁹
⁊ spinas. ⁊ eodē modo tanq̄ arbor mala fructus
bonos. id ē opa bona non pōt facere mala volū-
tas. s; ex bō hois natura ori volūtas ⁊ bō pōt
⁊ mala. nec fuit p̄fusus vñ p̄mitus oriatur volū-
tas mala. n̄ ex āgeli ⁊ hois natura bō qd ⁊ ip̄e
dñs in eodē loco vbi de arbore ⁊ fructib; loq̄ba-
tur. apertissime oñdit. Ait enī. Aut facite arbo-
rem bonam ⁊ fructum eius bonū. aut facite ar-
borem malā. ⁊ fructum eius malū. satis admo-
nens ex arbore quid bona malos. aut ex mala
bonos nasci fruct⁹ nō posse. ex ip̄a tamē terra
cui loquebatur vtramq; oriri posse arborem.

Ove cū ita sint quando **xx**
nobis maronis ille versus placet. Felix
qui potuit rerum cognoscere causas. Non
nob; videatur ad felicitatē cōsequendam p̄tinere
si sciam⁹ cās magnorū in mūdo corpaliū mo-
tuū. q̄ abditissimis natūe simib; oculunē. vñ
tremor terris q̄ in maria alta tumescūt obicib;

ruptis rursusq; in seipā residunt equora. et ce-
 tera hmoi: h tonaz et malaz rez causas nosse
 debemus. Et id hatten⁹ quaten⁹ eas homini
 in hac vita errorib; erummisq; plenissima. ad
 eosdē errores et erumpnas euadendas nosse
 cōceditur. Ad illā quippe felicitatē tendendū
 est: vbi nulla quatiāmur erumpna. nullo er-
 rore fallimur. Nam si cause corpaltū motionū
 noscende nobis eēnt. nullas magis nosse q̄
 nrē valitudinis deberemus. Cū vero eis igno-
 ratis medicos querim⁹. quis nō videat q̄ de
 secretis celi et terre nos lateat quāta sit paciā

Quamuis ei error *xxi* nesciendo.
 quāta possum⁹ cura cauend⁹ sit. nō so-
 lū in maiorib;. rez etiā in minorib; rebus. nec
 n̄ rez ignorātia possit errari. nō est tñ oseq̄ns
 ut cōtinuo erret quisquis aliquid nescit. h̄ q̄s
 quis se existimat scire qd̄ nescit. p̄ vero q̄ppe
 approbat falsum. qd̄ erroris ppriū est. Verū
 tñ in qua re quisq; erret. inter est pluzimum
 Nam vna eademq; re et nescienti sciens. et errā-
 ti nō errans. rcā racōne p̄ponitur. In diuersis
 aut̄ reb;. id est cū iste sciat alia. ille alia. et iste
 utiliora. ille min⁹ vtilia. et etiā notia. quis nō
 in eis que ille scit. p̄ferat ei nescientē. Sūt em̄

I qued que nescire q̄ scire melius sit. *xx*
 Tem̄ nōnull' errare profuit aliquñ. *ii*

si in via pedū non in via moꝝ. **N**ā nobis p̄s ac
cidit ut in quodā biuio falleremur ut non ire
mus p̄ eum locum ubi opperens transiū no
strū donatistay maꝝ armata subsederat. atq;
ita factū est. ut eo quo tendebamus p̄ deuium
circuitum venelimus. & gmitisq; infidijs eorum
nos errasse gratularemur. atq; inde gr̄as age
remus deo. **R**uis ergo sic erret ut viatore mē
rantē non erranti latroni ip̄ponere dubitauē
rit. **E**t fortasse ideo apud illū sūmum poetā lo
quens quid mis̄ amator. **V**t vidi inquit perij
ut me malus absteit error. quō ē ⁊ error toꝝ
q̄ nō solū nichil obfit ⁊ etiā profit aliqūd

Sed diligētī⁹. **xxm.**
considerata veritate cum nichil aliud
sit errare q̄ verum putare quod falsum est.
falsūq; qd̄ verum est. vel cer̄ tū h̄re pro incerto
incertū vero pro certo. siue falsum siue sit verū
idq; tā sit in aīo deforme atq; indecēs q̄ pulchꝝ
⁊ decoꝝ esse sentim⁹. **E** in loquēdo **E** in assenti
endo. est. est. non. nō p̄fecto ⁊ ob hoc ip̄m vita ē
ista misera qua viuimus. qd̄ ei nonnumq; ut
nō amittatur error ē necārius. absit ut tal sit
vita illa vbi ē aīe n̄re ip̄a veritas vita. vbi ne
mo fallit. fallitur nemo. **D**icaūt hoīes fallūt. ⁊
fallūt. miseriorēsq; sūt cum mētiendo fallūt
quam cum mentientib; credendo falluntur.

si in via pedū non in via moꝝ. **N**ā nobis p̄s ac
cidit ut in quodā biuio falleremur ut non ire
mus p̄ eum locum ubi opperens transiū no
strū donatistay maꝝ armata subsederat. atq;
ita factū est. ut eo quo tendebamus p̄ deuium
circuitum venelimus. & gmitisq; infidijs eorum
nos errasse gratularemur. atq; inde gr̄as age
remus deo. **R**uis ergo sic erret ut viatore mē
rantē non erranti latroni ip̄ponere dubitauē
rit. **E**t fortasse ideo apud illū sūmum poetā lo
quens quid mis̄ amator. **V**t vidi inquit perij
ut me malus absteit error. quō ē ⁊ error toꝝ
q̄ nō solū nichil obfit ⁊ etiā profit aliqūd
Sed diligētī⁹. **xxm.**
considerata veritate cum nichil aliud
sit errare q̄ verum putare quod falsum est.
falsūq; qd̄ verum est. vel cer̄ tū h̄re pro incerto
incertū vero pro certo. siue falsum siue sit verū
idq; tā sit in aīo deforme atq; indecēs q̄ pulchꝝ
⁊ decoꝝ esse sentim⁹. **E** in loquēdo **E** in assenti
endo. est. est. non. nō p̄fecto ⁊ ob hoc ip̄m vita ē
ista misera qua viuimus. qd̄ ei nonnumq; ut
nō amittatur error ē necārius. absit ut tal sit
vita illa vbi ē aīe n̄re ip̄a veritas vita. vbi ne
mo fallit. fallitur nemo. **D**icaūt hoīes fallūt. ⁊
fallūt. miseriorēsq; sūt cum mētiendo fallūt
quam cum mentientib; credendo falluntur.

vsq; adeo tñ racōnabil' naturā refugit falsita
 tē. ⁊ quātū pōt deuitat errorē. ut falli etiā no
 lint quicūq; amant fallē. **N**ō em̄ sibi q̄ mentie
 videtur errare. s; aliū in errorē mittere creden
 tem sibi. ⁊ in ea re quidē nō errat quā mētien
 do ɔtegit. si nouit ipē quid verū sit. s; in hoc falli
 tur qđ putat sibi suū nō obeē mēdacū. cū ma
 gis facienti q̄ patienti obsit om̄e peccatū. **V**e
 rū hic difficillima ⁊ latrebrosissima gignitur
 questio. de qua iam grādē libꝝ cū rñdendi ne
 cessitas nos vrgeret absoluū. vtrū ad offi
 cū hoīs iusti aliqñ p̄tineat mentiri. **xxxv.**

Nonnulli em̄ eo usq; progrediūtur. ⁊ vt
 peierare ⁊ de rebo ad dei cultū p̄tinētib;. **N**
 ac de ipā dei natura falsū aliquid dicere. non
 unquā bonū piūq; opus eē ɔtendāt. **M**ichi
 aut videtur eē peccatū oē mendaciū. s; multū
 intereē quo aīo. ⁊ quib; rebo quisq; mentiat.
Non em̄ sic peccat ille qui ɔsulendi. quō ille q̄
 nocendi voluntate mentitur. aut vero tm̄ no
 cet qui viatoꝝ mentiendo in diuersum iter
 mittit. quātū ille qui viā vite mendacio fallē
 te deprauat. **N**emo sane mentiēns iudicād;
 est. qui dicit falsū qđ putat verū. quō quātū
 in ipō est nō fallit ipē. s; fallit. **N**on itaq; mēda
 cij. s; aliqñ temeritatis arguendus est. qui fal
 sa incauci⁹ credit. aut pro veris habz. poti⁹ q;

econtrario quātū in ipō ē ille mentitur qui dicē
verū qđ falsū putat. Quātū enī ad animū eius
atq; qđ non hoc qđ sentit dicit: nō verū dicit
quāuis inueniat eē v̄z qđ dicit. nec ullo mō
liber est a mendacō. qui ore nesciens v̄z loq̄
tur. sciens autē volūtate mentitur. Non cōside
ratis itaq; rebus ipis de quibus aliquid dicit
s; sola intencōne dicentis. melior est q̄ nesciēs
falsū dicit. quō id verū putat. q̄ qui mentiēdi
animū sciens gerit. verū nesciens eē qđ dicit
Ille namq; aliud nō h̄z in animo. aliud in v̄bo
Dine vero quaecunq; sit p seipm qđ ab eo s;
aliud tñ clausū in pectore. aliud in lingua p̄o
ptū est qđ malū ē propriū mentientis. **xxv**

In ip̄az autē que dicuntur cōsideracōe rez. tantū
inter ē qua in re quisq; fallat siue mētiat. ut
cū falli q̄ mētiri m̄ sit malū q̄tū p̄tinz ad hois
uolūtate: tñ lōge sit tolerabili⁹ in h̄is q̄ a reli
gione sūt se iūcta mētiri. q̄ in h̄is sine quoz si
de l̄ noticia ds coli nō pōt falli. ut i pluzib; ap
quīrētū lucidū inuestigabiē. qđ ut illustret ex
ēplis. intueam q̄le sit si q̄spiā dū mētiē viueñ
tiet aliq̄ mortuū. ⁊ alius dū fallit credat itez
p̄m post quālib; longa tpa moritur. Nonne
illo mō mētiri. q̄ isto mō falli inopabiliē p̄stat
multoq; minoris mali est in illū erroze aliq̄
inducere q̄ mistū ab aliquo inducitur. **xxvi**

In quibusdā g̃ rebus magno. in quibus **rrvi**
 scđā puo. in quibusdā nullo malo. in quibusdā
 nō nullo bono fallimur. Nam magno malo fal
 litur hō cū hoc nō credit qđ ad vitā eternā: vel
 hoc credit qđ ad mortē ducit eternā. Paruo
 aut malo fallit. qui falsū p̃ vero approbando
 incidit in aliquas molestias tpales. quibz tñ
 non adhibita fidelis sapientia ouertit eas in
 usum bonū. Et ut si quis quā bonū hoīem putādo
 qui malus est. ab eo patiat̃ur aliquid maliz: qđ
 vero malum hominē ita bonū credit ut nichil
 ab eo mali patiat̃ur. nullomō fallit. nec in eū
 cadit ipā pphica detestacō. ve illis qui dicūt
 qđ bonū est malū. et qđ malū est bonū. De ipis
 em̃ rebus quibz hoīes mali sunt. nō de hoībus
 dictū intelligend est. Vñ qui adulteriū dicit
 bonū. recte arguit̃ illa pphica voce. Qui vero
 ipm̃ hoīem dicit bonū quē castū putat et nescit
 adulteriū. nō in doctrina rez bonaz et malaz
 s̃ in occultis humanoz fallitur mox: vocans
 eū bonum. in quo putat eē qđ nouit bonū. et di
 cens malū adulteriū et bonū castum. s̃ hūc bo
 nū dicens nesciendo adulteriū nō esse castū
Porro si p̃ errorem euadit quisqz p̃niciem sic
 supius dixi nobis in itinē stigisse. etiā aliqd
 boni homini errore ofertur. **S**z cū dico i quibu
 scđā rebus nullo malo aliqūē. Et nullo etiam

bono falli. nō ipm errorem dico nullū malū
l nullū bonū. s̄ malū quo nō venitur. vel bo
num quo venitur errando. id est ex ipō erro
re quid nō cueiat. l quid proueniat. Nam
a ipē p seipm error. aut magnū in rem agnū
vel puum in re pua. tñ semp ē malū. Quis
eni nisi errans malum neget. approbare
falsa pro veris. aut improbare vera pro fal
sis. aut h̄re certa pro incertis. aut incerta
pro certis. S; aliud est bonum hominē pu
tare qui malus est qđ est erroris. a aliud ē
ex hoc malo aliud malum nō pati si nichil
noceat hō mal⁹ qđ putatus ē eē bonus. Itēq;
aliud ē ipam viā putare q̄ nō ē ipa. a aliud
ē ex hoc erroris malo aliquid boni cōsequi
velut ab insidijs malorū hōim liberari.

Nescio sane utrū xxvii
etia eiusmodi errores cū hō de malo
homine bene sentit quāuis sit nesciēs. aut
pro eis que per sensus corpis capimus oc
currūt nobis similia que spiritu tanq̄ cor
pore. aut corpore tanquā spiritu sentiuntē
quale putabat eē beatus apostolus petrus
quando se existimabat visum videre repē
te de claustris a vinculis liberatus per ange
lum sanctum. aut in ipsis rebus corporeis
leue putatur esse qđ asperū est. vel dulce qđ

72
amaz. aut bñ olere qđ putrid ē. aut tona
re cū reda tñsit. aut illū eē hoiez cū alius sit.
qñ duo simillimī sibi sūt qđ in geminis sepe
ottingit. vñ ait quis. ille gratisq; parētib;
error a cetera talia etiā peccā dicenda sint.
Hec questio nodosissima que hoies acutissios
achad micos torisit. nūc mē enodanda susce
pta est. vrū aliquid sapiens debeat appro
bare ne incidat in errozē. si p̄xeris appro
bauerit falsa. cū oia sicut affirmāt vel ocl
ta sint vel incerta. **V**nde tria cōfeci volūna
in incio cōuersionis mee. ne impedimento
nob ess; que tanq̄ in ostio ottradicebat. **E**t
vtiq; fuerat remouenda desperacō muemē
de veritatis. que illoz vidz argumētacōib;
rotorari. **A**puđ illos ḡ ois error putatur
eē peccm. qđ vitam nō posse otendūt. nisi ois
suspendatur assentio. **E**rrare quippe dicunt
eū quisquis assentit incertis. nichilq; certū
eē in hominū visib; pp̄t indiscretā similitu
dinē. falsi etiā si qđ videtur forte sit verū. acu
tissimis quidē. s; imprudētissimis otlicōib;
disputāt. **A**puđ nos aut iustus ex fide vi
uit. **A**t si tollatur assentio fides tollitur. quia
sine assencōne nichil creditur. a sūt vera q̄
uis nō videantē. que nisi credātur ad vitam
beatā que non n̄ eterna est nō pōt pueniri.

Cum istis vero utrū loqui debeamus igno-
ro. quī nō solum viduros in eternū. s; etiā i
pntia se viuere nesciūt. immo nescire se di-
cūt qđ nescire nō pnt. Neq; enī quisquā fi-
mitur se nescire viuere. qñ quidē si non viuit
nō pōt aliquid l' nescire. quō nō solū scire.
verū etiā nescire viuens est. S; videlicet
nō assentiendo qđ viuant carere sibi erroē
videntur cū etiā errando cōmencantur viuē
quō nō pōt qui nō viuit errare. Sicut ergo
nos viuere nō solū verū s; etiā certū ē. ita ve-
ra et certa sūt multa quib; nō assenti ab sit
ut sapia potū qđ demētia noianda sit. **xxviii**

N qbuscūq; autē rebus nichil inest ad capel-
sendū regnū dei utrū credantur an non. vl'
vtrum vera siue sint siue putentur. an falsa
In hīs errat. id ē aliud p alio putat nō ar-
bitrandū ē eē pccm. ā si ē minimū ē at; leuis-
simū. Postremo q̄lecūq; illd a quācūq;
sit. ad illā viā nō ptingit qua im⁹ ad deū. que
via fides ē cristi. que p dilcōez opatur. Neq;
ei ab hac via deuiabat in geminis filijs gra-
tus ille patientib; error. aut ab hac via de-
uiabat apostolus petr⁹ quādo se existimās
visū videre aliud pro alio sic putabat. ut a
corp⁹z imaginibus in quib; se eē arbitrabat
vera in quib; erāt corpa nō dimoscēt nisi cum

ab illo angelus per quem erat liberatus ab
 scellit. Et ab hac via deuiabat iacob p̄iarc̄b.
 q̄n̄ uiuentē filiū a bestia credebat occisum.
In h̄is atq; huiusmōi falsitatib; salua fide
 que in d̄m̄ nob̄ est fallimur. et via non relic
 ta que ad illū nos ducit erramus. **R**ui er
 rores etiā si peccata nō sunt. t̄m̄ mal' huius
 vite deputandi sūt. q̄ ita s̄biecta sūt uaitati.
 ut approbentur hic p̄ ueris falsa. respuantē
 uera pro falsis. teneantur incerta pro certis
Quāuis enī hec ab ea fide absint. p̄ quā uerā
 certāq; ad eternā b̄titudinē tendim⁹ ab ea
 t̄m̄ miseria non absūt in qua adhuc sumus.
Nullomō quippe falleremur in aliquo uel
 animi uel corpis sensu. si iā uera illa atq; per
 fecta felicitate feueremur. **xxix**

Porro aut̄ omē mendāciū ideo dicen
 dū est eē peccatū. q̄ homo non solum
 q̄n̄ scit ip̄e q̄ uerū sit. s; etiā si q̄n̄ errat et falli
 tur. sicut homo hoc d; loqui qd̄ animo geit.
 siue sit illud uerū. siue putetur et non sit. **Q**is
 aut̄ qui mentitur cōtra id qd̄ animo sentit.
 loq̄tur uolūtate fallēdi. **E**t utiq; v̄ba p̄pt̄ea
 sūt instituta nō p̄ que se inuicē hoies fallāt.
 s; p̄ que in alterius quisq; noticiam cogita
 cōes suas p̄ferat. **V**erbis ergo uti ad falla
 ciā. nō ad id q̄ sunt instituta peccatū est.

Nec ideo vllum malū putandū est nō
 eē peccatū. qz possumus alicui aliqñ. p
 desse mentiēdo. Possum⁹ em̄ a furandō ali
 cui prodesse si paup cui palā datur sentit cō
 modū. et si diues cui clam tollitur nō sentit
 incōmodū. Nec ideo tale furtū quisquam di
 xerit nō esse peccatum. Possumus a in adul
 terādo prodesse si aliqua nīh ad hoc ei ōsen
 tiatur a pareat amando moritura. a si vire
 rit penitendo purganda. Nec ideo peccatū
 negabitur tale adulterium. Si autem nob
 merito placet castitas. quid offenditur veri
 tas. ut propter alienā vtilitatē illa nō uio
 letur adulterādo. a violetur ista mentiēdo
 Plurimū quidem ad bonū profecisse hoines
 qui nō nisi pro salute hoim̄s mentiūtur. nō
 est negādum. sed in eoz tali profectu mei
 to laudatur. v̄ etiā temporalit̄ remunera
 tur tenuolētia nō fallacia. Rue ut ignosca
 tur satis est nō ut etiā predicetur. maxime
 in heredibus testamēti noui quib⁹ dicitur sit in
 ore vestro ē. ē. nō. nō. qd̄ em̄ amplius ē
 a malo est. Prop̄ quod malū quia subre
 pere in hac mortalitate nō desinit. etiā ipsi
 coheredes p̄ dicūt. dimitte nob̄ debita nrā

His itaqz p̄ buitatis nc̄itate trac xxxj
 tatis. qm̄ cāe sūt c̄gnoscente rerū

74
bonaz et malaz. quantū vie satis est que
nos ducat ad regnū. ubi erit vita sine mor
te. sine errore. veritas. sine perturbacōne felici
tas. Nequaquā dubitare debemus rerū q̄ ad
nos p̄tinent bonaz cām nō eē nisi bonitatē
dei. malaz vero ab immutabili bono deficiē
tē boni mutabilis volūtātē. p̄us angeli. bo

Hoc primū *xxxii* minis postea.
est creature rācōnalis malū id est pri
ma p̄iuacō boni. deinde iam etiam nolenti
bus s̄b̄intrauit ignorātia rerū agenda. et
cupia noxiāz quibz comites s̄b̄inferuntur
error et dolor. Rurē duo mala q̄n̄ imminētia
sentiuntur ea fugitantis animi motus vocat̄
metus. Porro animus cū adipiscitur cōcupi
ta. quāuis p̄micōsa vel inania. quō id erro
re non sentit. vel delectacōne morbidavinci
tur. vana etiā leticia v̄tilatur. Ex h̄is mor
borū non vbertatis. s̄ indigētie tanq̄ fon
tibz ois miseria nature rācōnal emanat. *xxxiii*

Que tamē natura in malis suis non po
tuit amittē beatitudis appetitū. v̄z
hec mala omnia sūt hominū et angeloz p̄
sua malicia dñi iusticia dampnatoz. Sed
homo h̄z et penā p̄p̄iā. qua etiā corpis mor
te punit̄. Mortis ei quippe supplicium dñs
ominatus fuerat si peccaret sic eū munerās

libero arbitrio. ut tñ regeret impio. terrēt
eritio. atz in paradisi felicitate tanq̄ in um
bra vite vñ iusticia custodita in meliora cō

Hinc post **C**scēderet collocavit. **xxxiii**
Pccm̄ exul effectus stirpē quoq; suā
quā peccando in se tanq̄ in radice viciuāt
pena mortis a dāpnacōis obstrit. ut quic
quid plis ex illo a simul dampnata p quā
peccauāt cōiuge. p carnalē cupiaz. in qua
inobedientie pena similis retributa est nas
ceretur. traheret originale peccatū. quo tra
heretur per errores doloresq; diuersos ad
illud extremū cū desertorib; angel vñ vici
atorib; a possessorib; a cōsoriab; suis sine fi
ne suppliciū. sic p vñū hōiez pccm̄ intrauit in
mund; a p pccm̄ mors. a ita in oēs hōies per
tñsiuit in quo oēs peccauerūt. Mundū q̄ppe
appellauit eo loco aplūs vniuersū genus
humanū. ita ḡ se res habebat. **xxxv**

Acebat in malis vel eē voluebatur. a de ma
lis in mala p̄cipitabatur toti; hūani gn̄is
massa dāpnata. a aduicta parti eoz; q̄ pec
cauerunt angloz; luebat impie desercom̄is
dignissimas penas. Ad irā quippe dei p̄tin;
iustā quicq̄d ceca a indomita cupia faciūt
libentē mali. a q̄cquid manifestis ap̄t̄sq; pe
nis patiūtur inuiti n̄ sane creatoris desistere

hinc a malis angloz;
uicq; p̄tinā. que dē
ar m̄terib; a. Comi
nata d̄pnatq; ma
na. a amare a ex
erates p̄ loco; sp̄a
menta tenaz. Molis
bifam; p̄ mala multa
quoz; molis hōm̄ res
ḡnis eē voluēt. hōm̄
ḡlesū. Nonne meo
dom; d̄seruit. que pro
facillime ad lo d̄re p̄
p̄t̄bate calcant. atz
in cecarū; ma ḡntē a
d̄re auerā voluāt qu
abou; a q̄z male d̄re
vniuersū; m̄terū d̄re
m̄terū p̄t̄ d̄re; tem
faceret h̄t̄t̄ū; h̄t̄
h̄t̄q; m̄d̄rē; m̄terū
in m̄d̄ḡoz; p̄t̄ d̄re
Hic q̄z ali
deserendo d̄re
caliginem de sup̄
vob; est d̄us num
unq; d̄re h̄t̄t̄ū; m̄o;

bonitate. et malis angelis subministrauit
 uiuatēq; pōitiā. que subministracō si aufera
 tur interibūt. et hominū quāuis de ppagie
 viciata dāpnataq; nascentiū formare semī
 na. et animare et ordinare membra. p tpoz
 etates. p locorū spacia vegetare sensus. ali
 menta donare. Melius ei iudicauit de mal
 bñfacere q̄ mala nulla esse pmittere. Et si
 quidē in melius hoim reformatōnem nullā
 p̄fusus eē voluisset. sicut impioꝝ nulla ē an
 gelozū. Nonne merito fieret ut natura que
 deum deseruit. que preceptū sui creatoris qđ
 facillime custodire posset sua male vtens
 potestate calcauit. atq; transgressa ē qm se
 sui creatoris imaginē ab eius lumine otuā
 citer auersa violauit que salubrē seruitutē
 ab eius legib; male libero abruptit arbitrio
 vniuersa in eternū desereretur ab eo et p suo
 merito penā pender; sempiternā. Plane ita
 faceret si tantū iustus nō etiā misericors eēt
 suāq; in debitā misericordiā multo euidentē
 in indignoꝝ poti⁹ liberacōe monstraret. *xxxvi*

Angelis igit̄ aliquib; impia superbia
 deserentib; deū et in huius aeris p̄mā
 caliginem de supbia celesti habitacōne de
 iectis. residuus numerus angeloz in et̄na
 cum deo beatitudine et sanctitate p̄mansit.

Reqs eni ex vno angelo lapso atq; damp
nato ceteri ppagati sunt. ut eos sicut homi
nes originale malū obnoxie successionis vi
cul obligaret. atq; vniuersos traheret ad de
bitas penas. s; eo q̄ dyabolus factus ē elato
cū socijs impietatis. et ip̄a cū eis elacōne p
strato. ceteri pia obedientia dño coheserūt
accipientes etiam qd̄ ip̄si non habuerunt
certam scientiam qua eessēt de sua sempiter
na et nunquam casura stabilitate securi.
Placuit itaq; vniuersitatis creatori atq;
moderatori deo ut quomā non tota multi
tudo angeloz deum deserendo perierat. ea
que perierat in perpetua perdicōne rema
neret. **R**ue autem cum deo illa deserente
perstiterat. de sua certissime congmita sem
per futura felicitate secura gauderet.

Alia vero creatura xxvii
racōnalis que in hominib; erat quo
niam peccatis atq; supplicijs ⁊ originalib;
⁊ proprijs tota pelerat. ex eius parte repa
rata quod angelice societati ruina illa dya
bolica minuerat suppleretur. **N**oc enim pro
missum est resurgentibus sanctis. q̄ erunt
equales āgelis dei. **I**ta superna iherusalez
mae nostra ciuitas dei nulla ciuū suozū nu
merofitate fraudabit aut vteriori eē copia

fortasse regnabit. Neque enim numerum aut sanctorum hominum aut immundorum spirituum et demonum nouimus. in quorum locum succedentes filii seminis que sterilis apparebat in terris in ea pace de qua illi ceciderunt sine ullo tempore termino permanebunt. **S**illoz ciuū numerus. siue qui est siue qui futurus est in contemplatione est eius artificis qui vocat ea que non sunt tanquam ea que sunt: atque in mensura et numero. et pondere cuncta disponit. **V**erum hec pars generis humani cui liberacione deus regnumque promissit eternum. Numquid meritis operum suorum repari potest. **A**bsit. **Q**uid enim boni operum potest perditus. nisi quantum fuit a predicacione liberatus. Numquid libero voluntatis arbitrio. et

Absit.

xxxviii

Am libero arbitrio male utentis homo. et se perdidit et ipsum. **S**icut ei qui se occidit. utique uiuendo se occidit. sed se occidendo non uiuit. nec seipsum poterit resuscitare cum occiderit ita cum libero peccaretur arbitrio. victorie peccato amissum est et libertas. **A** quo ei quis diuidetur est. huic et seruus additus est. **P**etri apostoli est ista sententia. **Q**ue cum vera sit. qualis queso potest serui additi libertas esse nisi quando eum peccata delectat. **L**iberaliter enim fuit. qui sui domini voluntatem libenter facit. ac pro hoc ad peccandum liber

qui peccati seruus ē. Vñ ad iuste faciendū
liber nō erit. nisi a peccato liberatus eē iusti
cie cepit seruus. Ipā est vera libertas. pp̄
recti facti leticiā. simul ⁊ pia fuitus pp̄ p̄ce
pti obedientiā. S; ad beneficiū ista libtas
vñ erit hōi ad dicto ⁊ vendito. nisi redimat
cuius illa vox est. Si vos filius liberauerit
tūc vere liberi eritis. R̄d ante q̄ fieri in hōie
incipiat. quō quisquā de libero arbitrio in
bono gloriatur ope. qui nō dum est liber ad
opandū bñ. nisi se vana supbia flatus extol
lat. Quā cohibet apostolus dicēs. Grā sal
ui facti estis p̄ fidem. xxxv

ET ne ipām sibi saltē fidē sic arroga
rent. ut nō intelligēt diuinitus eē
datā. sicut idē aplūs alio loco dicit se ut fi
delis eēt misericordiā ꝛsecutū. hic q̄ adiun
xit ⁊ ait. Et hoc nō ex vob. s; donū dei est. nō
ex opib;. ne forte quis extollatur. Et ne pu
tarentur fidelibus bona de futura opa. Rur
sus adiecit. Ipsius enī sumus figmentū cre
ati in xp̄o ihu in opib; vobis q̄ p̄parauit deus
ut in ill' abule. Tē ḡ efficiū v̄ē libei cū de
nos fingit id ē format ⁊ creat. nō ut hōies
qd iam fecit. s; ut hōi hōies simus. qd nunc
gracia sua facit ut simus in xp̄o noua crea
tura s̄m qd dictū est. Cor mundum crea in

in hōie. s; p̄ hōie. vñ ad iuste faciendū
liber nō erit. nisi a peccato liberatus eē iusti
cie cepit seruus. Ipā est vera libertas. pp̄
recti facti leticiā. simul ⁊ pia fuitus pp̄ p̄ce
pti obedientiā. S; ad beneficiū ista libtas
vñ erit hōi ad dicto ⁊ vendito. nisi redimat
cuius illa vox est. Si vos filius liberauerit
tūc vere liberi eritis. R̄d ante q̄ fieri in hōie
incipiat. quō quisquā de libero arbitrio in
bono gloriatur ope. qui nō dum est liber ad
opandū bñ. nisi se vana supbia flatus extol
lat. Quā cohibet apostolus dicēs. Grā sal
ui facti estis p̄ fidem. xxxv
ET ne ipām sibi saltē fidē sic arroga
rent. ut nō intelligēt diuinitus eē
datā. sicut idē aplūs alio loco dicit se ut fi
delis eēt misericordiā ꝛsecutū. hic q̄ adiun
xit ⁊ ait. Et hoc nō ex vob. s; donū dei est. nō
ex opib;. ne forte quis extollatur. Et ne pu
tarentur fidelibus bona de futura opa. Rur
sus adiecit. Ipsius enī sumus figmentū cre
ati in xp̄o ihu in opib; vobis q̄ p̄parauit deus
ut in ill' abule. Tē ḡ efficiū v̄ē libei cū de
nos fingit id ē format ⁊ creat. nō ut hōies
qd iam fecit. s; ut hōi hōies simus. qd nunc
gracia sua facit ut simus in xp̄o noua crea
tura s̄m qd dictū est. Cor mundum crea in

me deus. Neq; enī cor eius quātū p̄tinet ad naturā cordis hūani. nouū iā creauerat & 9

Tem ne quis quā si nō de opib; de ipō **xl**
 glonetur volūtatis arbitrio tanq̄ ab ipō in
 cipiāt meitū. cui tanq̄ debitū red datur pre
 miū bene opandi. audiat ipā libertas eundē
 ḡie preconē dicētem. Deus ē enī qui opat̄
 in nobis. & velle & opari pro bona volūtate
 Et alio loco. **I**gitur nō volentis neq; curren
 tis. s; miserentis ē dei. dū p̄cul dubio si hō ei⁹
 ē etatis ut racōe iam vtat̄. non poss; corde
 credere. sp̄are. diligē. nisi velit. nec perueni
 re ad palmā superne v̄cacōis dei nisi volū
 tate cōcurrent. **R**uomō ergo nō volentis
 neq; currentis. nisi quia & ipā voluntas sic
 scriptū est a dño p̄paratur. **A**lio quī. si p̄pte
 rea dictū est. **N**on volentis neq; currentis
 s; miserentis dei. qz ex vtroq; fit. id ē & volun
 tate hōis. & misericordia dei. ut sic dictū acci
 piamus. nō volētis neq; currentis. s; miserē
 tis dei ē. tanq̄ diceretur. nō sufficit sola volū
 tas hōis si nō sit etiā misericordia dei. non ḡ
 sufficit sola m̄ia si nō sit etiā volūtās hōis.
 ac p̄ hoc si recte est dictū. nō volentis hōis.
 s; miserentis ē dei. qz id voluntas hōis sola n̄
 implet. cur nō ecōtrario recte dī. nō miserē
 tis dei. s; volentis ē hōis. quia id m̄icordia

De qua ira dicit et dñs ihs. **Qui** credit in fili-
 ſiſ; vitā eternā. qui autē nō credit in filio
 nō habebit vitā eternā. ſ; ira dei manz ſup
 ipm. **Non** ait veniet. ſ; manet. **Cū** hac q̄ppe
 ois hō nāſcitur. vnde dicit aplūs. **ſ**uimus
 ei et nos natura filij ire ſicut et ceteri. **I**n hac
 ira cū eēt hoies p originale peccatū. tanto
 grauius et pernicioſius. quanto maiora et
 plura inſuper addidēt. nec̄arius erat medi-
 ator. hoc eſt recōciliator. qui hāc irā ſacrifi-
 cij ſingularis cuius erant vmbre oīa ſacrifi-
 cia legis et pphaz oblacōne placaret. **Vñ**
 dicit aplūs. **S**i ei cū inimici eſſemus recōci-
 liati ſumus deo per mortē filij ei⁹. multo ma-
 gis recōciliati nūc in ſanguine eius ſalui ei-
 mus ab ira per ipm. **Cū** autē deus irāſci dicit nō
 eius ſignificatur pturbatio. qual' ē in animo
 irāſcentis hois. ſ; ex humanis motib; trans-
 lato vocabulo. vīdida eius que non niſi
 iuſta ē re nomē accepit. **R**ed ergo per medi-
 atorem recōciamur deo. accipim⁹ ſpm ſc̄m
 ut ex inimicis efficiamur filij. quotq; enī
 ſpū dei aguntur. hī filij dei ſūt. hec eſt grā
 dei per ihs̄m xpm dñm noſtrum. **xlj**

Quo mediatore longū eſt. ut quā-
 ta dignū eſt tanta dicantur. quam-
 uis ab homine digna dici nō poſſint. **Q**uis

eni hoc solū cōgruētibus verbis explicet. qđ
verbū caro factū ē ⁊ habitabit in nob. ut cre
deremus in dei p̄is omnipotentis vnicū filium
natū de sp̄sco ⁊ virgine maria. Ita verbū
quippe caro factū ē a diuinitate carne susce
pta. nō in carnē diuinitate mutata. Carnē
quippe hic hōiem debemus accipere. a parte
totū significante locucōe. sicut dictū ē. quō
er opib. legis nō iustificabitur ois caro. id
ē ois hō. Nam nichil humane nature in illa
suscepōne fas ē dicere de fuisse. s̄ nature hu
mane ab omī peccati nexu libere omīmodo.
Non qualis de vtro q. sexu nascitur p̄ concupi
scentiā cū obligacōe delicti cuius reatus per
regeneracōem diluitur. s̄ qualē de virgine
nasci oportebat. quem fides matris non li
bido conceperat. quoniam si vel nascente
corrumperetur eius integritas. iam nō ille
de virgine nasceretur. eumq. falso quod ab
sit natū de virgine maria tota cōfiteretur ec
clesia. que imitans eius m̄em cotidie pa
rit membra eius. ⁊ virgo est. Lege si placet
de virginitate sancte marie meas litteras

Dac dilectōne nomino volusianum. xlviij
Rōmde cristus ihesus dei fili⁹ ē ⁊ de⁹
⁊ hō. de⁹ ante oīa secula. homo in nrō seculo

deus qđ dicitur de⁹ ei car
nē quā in vnitatē person
nā rationalis ⁊ caro. Quō
est qđ p̄ vniū sunt in quā
p̄ maior est illo. Cum ei v
nō grā si natura ut est ple
tus est ⁊ dicitur filius. ⁊ dicit
er vtroq. vniū sp̄s quā
est. nō rapina arbitrans
id ē ille equalis dō. Rem
p̄ter se vniū formā vniū am
dei formā ac p̄ hō ⁊ mino
equalis. vniū q. vniū si
alio p̄tē vtrū aliud p̄
hō equalis p̄ p̄tē hōmī
dicitur ⁊ dicitur hōmī
filius ⁊ dicitur hōmī
hōmī dicitur hōmī
erit vniū dicitur hōmī
Nōmo quod dicitur ei
dicitur. Quid ei in na
p̄p̄merat. ut in vnitatē
dei. singularit̄ esset alium
litas. cuius hōmī p̄p̄tē
opa p̄cesserit quāto me
ueret persona cum dō ⁊
homo. ⁊ hoc ei singularit̄

Deus q̄ dei verbū. de⁹ ei erat verbū. homo
 aut. quia in v̄nitate persone accessit verbo
 aia racōnalis ⁊ caro. Quo circa in quātū d̄s
 est ip̄e ⁊ p̄ vnū sunt. in quātū autē homo ē.
 p̄ maior est illo. Cum ei v̄nic⁹ esset dei fili⁹
 nō grā h̄ natura. ut eēt plenus etiā grā fac
 tus est ⁊ hois filius. Idem ip̄e est v̄trumq̄
 ex v̄troq̄ vnus xp̄s. quia cū in forma dei
 ess. nō rapinā arbitratus ē q̄ natura erat
 id ē esse equalis deo. Et manūit autē se acci
 piens serui formā. nō amittēs vel minuēs
 dei formā. ac p̄ hoc ⁊ minor ē factus. ⁊ māsit
 equalis. v̄trumq̄ vnus sicut dictū est. sed
 aliud p̄p̄t verbū. aliud p̄p̄t hoiem. p̄p̄t ver
 bū equalis p̄. p̄p̄t hominē minor. ⁊ vnus
 dei filius. idēq̄ hois filius. Vnus hominis
 filius. idēq̄ dei filius. non duo dei filij deus ⁊
 hō. s̄ vnus dei filius. deus sine in̄cio. homo a
 certo in̄cio d̄ns n̄r̄ ihs xp̄s. *plim*

Hic oino gradit̄ ⁊ euidentē grā dei om̄e
 datur. Quid ei natura hūana in hoie
 xp̄o meruit. ut in v̄nitate p̄sone v̄nici filij
 dei. singularit̄ esset assumpta. Que bona vo
 lūtas. cuius boni p̄positi studiū. Que bona
 opa p̄cesserūt quib⁹ merētur iste hō ut vna
 fieret p̄sona cum deo. Nunquid antea fuit
 homo. ⁊ hoc ei singulare b̄nificiū p̄stitum ē.

ut singulariter promeretur cum deo iste
hō vna fieri psona. **N**empe ex quo hō esse
cepit. nō aliud cepit eē q̄ dei filius idemq;
hōinis filius. ⁊ hic vnicus. ⁊ pp̄t̄ deū verbū
q̄ illo suscepto verbū caro factum est vtiq;
deus. ut quēadmodū ē vna psona quilib;
homo aīa scz racōnalis ⁊ caro. ita fit cristus
vna psona verbū ⁊ hō. **V**n̄ nature huma
ne tanta gloria. nullis precedentib; meis
sine dubio gratuita. nisi qz magna hic ⁊ so
la dei grā fidelit̄ ⁊ sobrie cōsideratib; euident̄
ostenditur ut intelligāt homines p eandē
graciam eius se iustificari a peccatis. per
quam factum ē ut hō cristus nullum habē
posset peccatum. **el v**

Sic ⁊ āgelus matrem eius salutauit
quando ei futurū annuntiāuit hunc
partū. **A**ue inquit grā plena. **E**t paulo post
Inuenisti ait grāciam apud deum. **E**t hec
quidem grācia plena. et inuenisse grāciam
apud deum dicitur ut domini sui immo om
nium dñi mater esset. De ip̄o aut̄ xp̄o ihesu
johannes euangelista cum diceret. **E**t ver
bū caro factū ē. ⁊ habitabit in nob;. et vidit
inquit gloriā eius gloriā quasi vngenti
a p̄re. plenū grē ⁊ veritatis. **Q**d aut̄ ait. Ver
bum caro factū est. hoc ē plenū grē. ⁊ q̄ ait

gloriam unigeniti a patre. hoc est plenum veritatis. Veritas quippe illa unigenitus dei filius non gratia sed natura. Gratia suscepit hominem tanta unitate persone. ut idem etiam esset filius hominis. **I**dem namque ihesus christus filius dei unigenitus. id est unicus dominus noster natus est de spiritu sancto. et maria virgine. Et utique spiritus sanctus dei donum est. quod quidem ipsum est equale donanti. Et ideo deus est etiam spiritus sanctus. patre filioque non minor. **E**t hoc ergo quod de spiritu sancto est. secundum hominem natiuitas christi. quid aliud quam ipsa gratia demonstratur. **C**um enim virgo quesisset ab angelo quomodo fieret quod ei nuntiabat quoniam quidem illa virum non cognouisset. Respondit angelus. Spiritus sanctus superueniet in te. et virtus altissimi obumbrabit tibi. **I**deoque quod nascetur ex te sanctum. vocabitur filius dei. **E**t ioseph cum vellet eam dimittere suspicatus adulteram quam sciebat non de se gravidam. Tale enim ab angelo accepit. **N**oli timere accipere mariam coniugem tuam. quod enim in ea natum est. de spiritu sancto est. id est quod tu esse de viro alio suspicaris de spiritu sancto est. **xlvi**

Nam quid tamen ideo dicturi sumus patres hominis christi esse spiritum sanctum. ut deus per verbum genuit. et spiritus sanctus hominem. ex qua utraque substantia christus unus esset et dei pater

deus dici eum fas est dei filium. aut eum natum
 de deo. s. factum. vel creatum. l. editum. l. institutum
 ab illo. vel si quid hmoi recte possumus di
 cere. **H**ic ergo cum confiteatur natus de spiritu sancto.
 et maria virgine. quomodo non sit filius spiritus. s.
 et sit filius virginis marie. cum et de illo et de il
 la natus sit explicare difficile est. **P**rocul du
 bio quippe non sic de illo ut de patre. sic autem
 de illa ut de matre natus est. **N**on igitur con
 tendendum est. quicquid de aliqua re nascitur. conti
 nuo eiusdem rei filium esse nuncupandum. ut ei
 omittatur aliter de homine nasci filium. aliter capillum
 aliter pediculum. lubricum. quorum nichil est filius.
 ut gratie omittatur. quomodo tante rei deformiter opa
 rantur. certe qui nascuntur ex aqua et spiritu sancto
 non aque filios eos recte dixerit quispiam.
 sed plane dicuntur filii dei patris. et matris ecclesie.
Sic ergo natus est de spiritu sancto filius dei patris. non
 spiritus sancti. **N**am et illud quod de capillo et de cete
 ris diximus ad hoc tantum valere ut ammonere
 amur. non omnem quod de aliquo nascitur etiam
 filium eius de quo nascitur posse dici. sicut non
 omnes qui dicuntur filii alicuius consequens est.
 ut etiam de illo nati esse dicantur. sicut sunt qui
 adoptantur. dicuntur etiam filii gehenne. non
 ex illa nati. sed in illam preparati. sicut filii reg
 ni preparantur in regnum. **xlvi**

Quia itaque de aliquo nascitur aliquid
a non eo modo ut sit filius. Nec rursus
ois qui dicitur filius de illo sit natus. cuius dicitur filius.
perfecto modus iste quo natus est Christus de spiritu
sancto non sicut filius. et de maria virgine
sicut filius. insinuat nobis gratiam dei qua ho-
mo nullis precedentibus meritis in ipso exor-
ditio nature sue quo esse cepit. verbo dei copu-
laretur instantiam persone unitatem ut idem
ipse esset filius dei. qui filius hominis. et fili-
us hominis. qui filius dei. ac si in nature hu-
mane susceptione fieret quod modo ipsa gratia illi homi-
naturalis quam nullum peccatum possit admittit. Que
propterea gratia per spiritum sanctum fuerat significanda
quod in se proprie sic est deus. ut dicatur esse donum dei
vnde sufficienter loqui plangitum est si autem id fieri

Non potest valde prolixo disputacionis est. **xlviij**
Nulla igitur voluntate carnaliter cupit semina-
re siue conceptus. et ideo nullum peccatum origina-
liter trahens. dei quoque gratia verbo patris unigeni-
tito non gratia filio. sed natura in unitate persone
modo mirabili atque ineffabili coniunctus
atque concretus. et ideo nullum peccatum et
ipse committens. tamen propter similitudinem carnis
peccatum in quo venerat dictus est et ipse peccatum sacrifi-
candus ad diluenda peccata. In veteri quoque prope
lege peccata vocabantur sacrificia pro peccatis.

...ere si factus est
...one apostolus ai
...o celo recedam
...at ut ai quid no
...re peccati ut no
...o aut in quibus
...is quod non uerac
...fuit. tanq. pro nob
...nam qui non uerac
...no peccati sed de
...sacrificia pro peccatis
Iste est qui peccatum
ut nos in hac
in nobis impii. sicut ipse
carne si in nobis
carnis peccati in qua
ut. **¶** Quis peccatum et
dummodo peccati mo
in qua erat similitudo
voluntas peccati nulli
ex vobis morte qua in pe
re uolentes uia no
signaret. ipse est qui
gnu bapalmans sacri
ad istam ponentem ge
ipse peccati mortuus est
tam. hoc est peccatum

Qd vere iste factus est. cuius erant umbre
 illa. **H**inc apostolus cū dixisset. obsecramus
 pro cristo recōciamur deo. continuo s̄būxit
 atq; ait. eū qui nō nouerat peccatū. pro nob̄
 fē peccatū. ut nos simus iusticia dei in illo.
Nō ait ut in q̄busd̄ mendos̄ codicib; legē.
 Is q̄ nō nouerat peccatū pro nob̄ peccatū
 fecit. tanq̄ pro nob̄ xp̄s ip̄e peccauit. sed
 eum qui non nouerat peccatū id est xp̄m p̄
 nob̄ pecc̄m fēc̄ ds cui recōciliati sum⁹. hoc est
 sacrificiū pro peccatis. p̄ qd̄ recōciliari vale

Iste est ḡ pecc̄m **xy** remus.
 ut nos iusticia nec nostra s̄ dei. nec
 in nob̄ s̄ in ip̄o. sicut ip̄e pecc̄m nō suū s̄ n̄m.
 nec in se s̄ in nob̄ cōstitutum similitudinem
 carnis peccati in qua crucifixus ē demōstra
 uit. **U**t quō pecc̄m ei non merat. ita quo
 dāmodo peccato moreretur dū moritur car
 ni in qua erat similitudo peccati: ut cū sedm̄
 uoluntatē peccati nunq̄ ip̄e uixisset. nostrā
 ex uet̄i morte qua in peccato mortui fuera⁹
 reuiuiscētem uitā nouā. sua resurrectione
 signaret. **I**psū est qd̄ in nob̄ celebratur ma
 gnū baptismatis sacramentū. ut quicunq;
 ad istam pertinent grām moriant̄ peccō. sicut
 ip̄e peccō mortuus eē dr̄. quia mortuus est
 carni. hoc est pecc̄ similitudini. ⁊ uiuant a

querebāt animā puei. ut dictū est mortuus
est. Et in ero do. **F**ecerūt inquit sibi deos au
reos. cū vnū vitulum fecerint tantū. de quo
dixerūt. **H**ī sūt dī tui israhel. qui eduxerūt
te de terra egipti. et hic pluralē ponentes

Quāuis etiā **l** pro singulari.
illo peccato vno qđ p vnum hominē
intrauit in mundū et in oēs hoies ptransijt
ppter qđ etiā puuli baptizantur. possunt in
telligi plura peccata: si vnum ipm in sua qđ
membra singula diuidatur. **R**ā et superbia ē
illic qđ hō in sua potius esse. qđ in dei pōtate
dilexit. et sacrilegū qđ deū non credidit. et
homicidiū. qđ ipē se p̄cipitauit in mortē. et
fornicacō spūalis. qđ integritas mentis hūa
ne serpentina p̄suasione corrupta est. et fur
tum. qđ cibos p̄hibitos vsurpatus est. et a
uaticia. qđ plus qđ illi sufficere debuit appe
tuit. et si quid aliud in hoc vno admissio di
ligenti cōsideracōe inueniri pōt. **l**

Parentū quoq; p̄cīs paruulos obli
gari. nō solum primoz hoim. s̄ etiā
fuoz de quib; ipi nati sūt. non improbabiliē
di. **I**lla quippe diuina sentētia. **R**eddam
p̄cā patrū in filios eoz. tenet eos vtiq; an
teq; p regnācōez ad testamētū nouum inci
pianc p̄tinē. **R**đ testamētum p̄phabatur.

cū dicētur p̄ ezechielem nō accepturos filios
peccā patrū suoz. nec vltērius futurā in isrl̄
parabolā istā. p̄res manducauerūt vnam
acerbam. ⁊ dentes filiorum obstupuerunt.
Ideo em̄ in quisq; renascitur. ut soluat̄ in
eo quicquid est peccati cū quo nascitur. **N**ā
peccata que male agendo cōmittuntur pos-
sunt penitendo sanari. sicut etiā post bap-
tis- mū fieri videmus. ac p̄ hoc nō est instituta
regeneracō. nisi quia viciosa est generatio
vsq; adeo ut etiā de legitimo matrimonio
procreatus dicat. **I**n iniquitatib; cōceptus
sū. ⁊ in peccāis m̄i mea in vtero me aluit. **N**ez
hic dixit. in iniquitate vel peccato cum ⁊ hoc
recte dici posset. s; iniquitates ⁊ peccā dicere
maluit. qz ⁊ in illo vno qd̄ in oēs hoies per-
tūsiht. at; tā magnū ē ut eo mutaretur ⁊ cō-
uerteretur in necitatē mortis natuā hūana
repiūtur sic sup̄ differuī? plura peccā. ⁊ alia
parentū q̄a si nō p̄nt ita mutare naturā. tñ
reatu obligāt filios. n̄ ḡtuita grā ⁊ m̄ia dei
Sed de peccāis alioz p̄ntū **I**m̄. **B**ueiat
quibus ab ip̄o adam vsq; ad patrē
suū p̄ geitozib; vlt̄ ḡnatozib; suis quisq; suc-
cedit. non immerito disceptari potest. vtrū
omnibus malis actibus ⁊ multiplicatis de-
lictis originalibus qui nascitur implicetur;

utramq; potius quāto pot
aut. An p̄ peccā deus in
necitatē em̄ de potis p̄
om̄inetur. quia ita hūan
tū culpas p̄met. nō ex
racōe m̄itacōis sue. ne
necitacōis nō cōferat. m̄
sua cōtra dampnacōe p̄
nō ab m̄do ḡtis hūan
p̄aznam suoz. vlt̄ ḡnatoz
potis p̄o vlt̄ dicitur as
quid de re tanta in seip̄
tūis p̄sētūis atq; t
nō valeat rep̄m̄ teme
Iud tñ vni p̄m̄ q
magnū in loco ⁊ ba
se ad m̄lū est. ut m̄
atq; vlt̄ dicitur rad̄ r̄a
nam dampnat̄ nō h̄
ip̄ vni m̄clat̄ vni dei
r̄p̄m̄ h̄m̄ qui sol̄ pot̄
Omnem re. **I**
nascunt̄ qui bo
baptizabū. a quo ⁊ v
quodā p̄cātozib; ill
bat parate viam d̄io.
malis poterat paraba

ut tanto peius quāto posterius quisq; nascatur. An ppterā deus in terciā et quartā generacōem de peccāis parentum eoz posteris imminetur. quia irā suam quātum ad pgnatōzū culpas p̄tinet. nō extēdit vltēius modē racōe miseracōis sue. ne illi quib; grā regeneracōis nō cōfertur. mīma sarcina in ipsa sua eterna dampnacōe premerentē si cogentur ab imitō gn̄is hūani oīm precedētum parentum suoz originalit̄ peccāa strabere. et penas pro eis debitas pendē. an aliud ali quid de re tanta in scripturis sanctis diligētius prescūtatis atq; tractatis valeat vel nō valeat reppizi temē affirmāē nō audeo.

Illud tñ vnū peccm̄ qd̄ tā **lv**
 magnū in loco et habitu tante felicitatis admissum est. ut in vno hoīe originalit̄ atq; ut ita dixerim radicabilit̄ totū gen⁹ humanū dampnaretur nō soluitur ac diluit. n̄p vnū mediatorem dei et hoīm. hominem xpm̄ ism̄ qui sol⁹ potuit ita nasci ut ei op⁹

Non enim re **lvj** nō esset renasci. nascebantē qui baptisinate iohānis baptizabātur. a quo et ip̄e baptizatus est. s; quod dā precursorio illi⁹ ministerio qui dicebat parate viam dño. huic vn̄m in quo solo renasci poterāt parabātur. **lvj** ei baptismū

ē. nō in aqua tantū sicut fuit iohānis. verū
etiā in spū scō. ut de illo spū regenētur. quis
quis in xp̄m credit. de quo xp̄s generatus
regeneracōe nō eguit. Vñ vox illa patris
que sup baptizatū scā ē. Ego hodie genui te
nō vnū illū t̄pis diē quo baptizatus est. sed
immutabilē eternitatis oñdit. ut illū hoiez
ad v̄m̄gemiti p̄sonā p̄tinē monstraret. Vbi
enī dies nec besterni fine inc̄oatur. nec ini
tio crastini terminatur. semp hodieus ē.
In aqua ergo baptizari voluit a iohāne. n̄
ut eius iniquitas vlla delētur. s̄ ut magna
eius omēdaētur hūilitas. Ita q̄ppe nichil
in eo baptisimū qd̄ abluerz. sic mors nichil
qd̄ puniret inuenit. ut dyabolus veritate
iusticie. nō violentia potestatis oppressus
et vidē. qm̄ ip̄m sine v̄llo p̄cū merito inq̄ssi
me occiderat. p̄ ip̄m iustissimē amittēt quos
p̄cū merito detinebat. Vtrūq; igitur ab illo
id ē baptisimū. et mors certe disp̄sacōis eā
nō mis̄anda necitate. s̄ miserāte poti⁹ volū
tate susceptū ē. ut vnus p̄c̄m tollerz mūdi
sic vn⁹ p̄c̄m misit̄ in mund. hoc ē in vniuersū
Nisi q̄ ille vnus vnū **h̄m** gē humanū
p̄c̄m misit̄ in mūdū. iste vero vn⁹ nō
solū vnū illd̄ s̄ cūda siml̄ abstulit q̄ ad dita
inuenit. vñ dicit aplūs. Non sicut p̄ vnū

penitentia ē a deo. Nam ut
in dampnacōem. q̄ a
hōis in iustificacōem. q̄
significat. et aliter. etiā si
s̄ facit dampnacōem. q̄ a
hōis in iustificacōem. q̄ a
qd̄ com̄m̄t̄ ai dōbus. q̄ a
s̄ p̄p̄m̄m̄ta om̄ite.
Temp̄m̄ q̄ paulo p̄st̄
edictum in oēs hoies
mō. ita q̄ vnus in h̄cā in
iustificacōem vite. Sans in
m̄tem nati m̄i dampnacōem
v̄m̄m̄ ē in xp̄o venati a d̄p̄
Quia p̄m̄i hōiem p̄
p̄m̄i cōiēm grā. ai lo
v̄lle q̄p̄ hōie h̄cō sufficē
nō facit baptisimū in eua
tē. amēdant eo modo. ut
deh̄ aliud esse in t̄p̄o baptisim̄
firmū. ad m̄. nichil aut̄ a h̄cō
c̄f̄er̄. in remissiois peccat̄ fr̄
quē a d̄m̄ō in v̄lo. v̄ca. m̄
nō v̄ca. remissio peccat̄. q̄
lo. v̄ca. exp̄sacō. ita in
nō. At enī. Quid ē d̄icem
peccat̄. ut grāa habūd

peccatē. ita ē a donū. Nam iudiciū quidē ex vno in o dempnacōem. grā autē ex multis delictis in iustificacōem. qz utiqz illd vnu qd originalit̄ trahitur. etiā si solum sit obnoxios facit dampnacōe. grā vero ex multis delictis iustificat hoīem. qui pret̄ illud vnum qd cōmunit̄ cū oībus originalit̄ traxit. sua q̄ ppria multa omisit.

U Erūpt̄ q̄ paulo post dicit sic p̄vni⁹ delictum in oēs hoīes ad o dempnationē. ita a p̄vni⁹ iusticiā in oēs hoīes ad iustificacōem vite. satis indicat ex adā ne minem natū nisi dampnatione detineri. et neminē n̄ in xpō renatū a dāpnacōe liberāri

D E qua p̄vni⁹ hoīem pena. a **lix** p̄vni⁹ hoīem grā. cū locutus fuiss̄ qm̄ tūille epistole sue loco sufficē indicavit. de inde sacri baptismatis in cruce xp̄i grāde misterii omēclavit. eo modo ut intelligam⁹ nichil aliud esse in xpō baptismū nisi mortis p̄ similitudinē. nichil autē aliud. mortē xp̄i crucifixi. n̄ remissionis peccati similitudinē. ut quēadmod̄ in illo vera mors est facta. sic in nob̄ vera remissio peccatoꝝ. a quāadmod̄ in illo vera resurrectō. ita in nobis vera iustificacō. Ait enī. Quid ḡ dicem⁹. Permanebis in peccato. ut gracia habūdet. dixerat enī

supi⁹ vbi habūdauit peccm̄. sup habūdauit
grā. a ideo questionē sibi ipē. pposuit. **V**trū
prop̄ habundantiā grē osequendā in peccō
fit pmanens. s̄ t̄ndit. absit. atz adiecit. **S**i
mortui fumus peccō. quō viuem⁹ in illo. De
inde ut ostenderet mortuos nos esse pec
cato. **A**n ignoratis inquit. qm̄ quicūqz bap
tizati fumus in cristo ihesu in morte ipsius
baptizati fumus. **S**i ergo hinc ostendimus
mortui esse peccato. quia in morte cristi bap
tizati fumus. profecto a paruuli qui bap
tizantur in cristo. peccato moriuntur. quia in
morte ipsius baptizantur. **M**ulti enim exce
pto dictum est. **Q**uicūqz baptizati fumus
in cristo ihesu in morte ipsius baptizati su⁹
Et ideo dictum est ut probaretur mortuos
nos esse peccato. **C**ui autem peccato paruuli
renascendo moriuntur. nisi quod nascenti
do traxerunt. **A**c per hoc etiā ad ipōs perti
net qd sequitur dicēs. **C**onsepulti ei fumus
illi p baptismū in morte. ut qadmodū surre
xit xps a mortuis p gloriā patris. ita a nos
in nouitate vite ambulemus. **S**i enī oplan
tati facti fumus similitudini mortis ihesu. si
mul a resurrectionis erimus. hoc scientes
qz verus hō noster simul crucifixus ē ut eua
cuetur corp⁹ peccā ut ultra nō fuiam⁹ peccō.

Quem mortuus est. ut
Sicut mortuus fumus
simul uiuentis a illo. sicut
surgens a mortuis. am
illi ultra nō dicitur. **R**u
peccō mortuus ē semel. qd
do. **A**c vos estis im
tuos quō est peccato. ui
pō istu. **C**um ei pōare exp
manens in peccō ut grā b
rat. **S**i mortui fumus pecc
in eo. **A**c ut ostendat nos
scient. **A**n ignoratis. qui
pō fumus in xpi ihu. in m
tūmus. **S**i itaqz nō lo
cipit. **M**orte quip p xpi sic
ipō mortui dicit peccato.
nā. **I**n quaeat nō peccā.
a ideo uocē appellatū pecc
qz in morte. in qua nō sōt
et pūta baptizant. **A**c. **S**i
admodū pōsit a uos eri
tuos et peccō. **M**ortuus aut
Quicūqz igitur gestu
in sepulchra. in ter
in resurrectione in cella. in m
tue. ita gestu ē. ut de hō

Qui enim mortuus est. iustificatus est a peccato
Qui autem mortui sumus cum christo. credimus quod
 simul uiuemus cum illo. scientes quia christus re-
 surgens a mortuis. iam non moritur. et mors
 illi ultra non dominabitur. **Q**uod ei mortuus est
 peccato. mortuus est semel. quod autem uiuit. uiuit
 deo. **I**ta et vos existimate uosmetipsos mor-
 tuos quidem esse peccato. uiuentes autem deo in
 christo ihesu. **H**inc ei probare ceperat non esse nobis pro-
 manendum in peccato. ut gratiam habundaret. et dixit
 rat. **S**i mortui sumus peccato. quomodo uiuemus
 in eo. **A**tque ut ostenderet nos esse mortuos peccato
 sciebat. **A**n ignoratis. quomodo quicumque bap-
 tizati sumus in christo ihesu. in morte ipsius baptiza-
 ti sumus. **S**ic itaque totum locum istum condidit ut
 cepit. **M**ortem quippe christi sic insinuauit. ut esse
 ipsum mortuum diceret peccato. **C**ui peccato nisi car-
 nis. **I**n qua erat non peccatum. sed similitudo peccati.
 et ideo nomine appellatur peccati. **B**aptizatis ita-
 que in morte christi in qua non solum maiores. uerum
 esse puuli baptizantur. **A**it. **S**ic et vos idem quem
 admodum christus sic et vos existimate uos mor-
 tuos esse peccato. uiuentes autem deo in christo ihesu. **LX**
Quicquid igitur gestum est. in cruce christi
 in sepultura. in resurrectione tercio die.
 in ascensione in celum. et in sede ad dexteram pa-
 tris. ita gestum est. ut de his rebus non misceat

tantū dūs. s; etiā gestis ofiguraretur vita
fana q̄ hic gerit. **N**ā pp̄t eius crucē dēmē
q̄ aut̄ f̄ f̄it. carnē suā crucif̄xēt cū vicij; a
o cupiscētij;: pp̄t sepulturā. cōsepulti ei f̄
xp̄o p̄ baptismū in mortē. pp̄t resurrectōez
ut quēadmod̄ xp̄s resurrexit a mortuis p̄ glo-
riā p̄ris. ita a nos in nouitate vite ābule
pp̄t ascēsiōnē in celū sedēq; ad dexterā pa-
tris. Si autē resurrexistis cū xp̄o q̄ fursū f̄it
querite vbi xp̄s ē ad dexterā dei sedēs. que
fursū f̄it sapite nō que sup̄ terrā. Mortui
ei estis. a vita vr̄a abscondita ē cū xp̄o in deo
Amerio q̄ de xp̄o o fitem̄ futurū qm̄ de celo v̄t
tur ē viuos a mortuos iudicatur. nō p̄tinē
ad vitam nostrā que hic geritur. q̄ nec in
rebo gestis eius est. sed in fine seculi geren-
dis. **A**d hoc p̄tinet qd̄ aplūs secutus adiu-
xit. **C**um xp̄us apparuerit vita vr̄a. tunc
vos apparebitis cū illo in gloria. **len**

gestis

D Vobis autē modis accipitur qd̄ vi-
uos a mortuos iudicabit. siue ut vi-
uos intelligamus. quos hic nō dum mortu-
os s; ad huc in carne ista viuētes inuentur
ē aduēt⁹ ei⁹ mortuos autē q̄ de corpe p̄usquā
rei at exierit l̄ exituri sunt. siue viuos iustos
mortuos autē iniustos. qm̄ iusti q̄ iudicabūt
Aliqñ ei iudiciū dei ponit in malo. vñ ē illd̄

... aut male egerit in ...
... aliqui in bono ...
... meo saluū me fac ...
... me. **O**derudici qui p̄ ...
... malo q̄q; discunt ut ...
... p̄tendi cū malis. tui ad ...
... **Q**uod illi dicitur. qu ...
... dicitur utat exp̄nētis ...
... **Q**uia inquit v̄ gen ...
... **V**m autē de lib̄o v̄ ...
... nro qd̄ ad beatitudē o ...
... emus. ad hū qm̄ a ou ...
... ee in sp̄m̄ scm̄. ut illa tr ...
... deus ē. deinde sancta om ...
... v̄t dicitur intelligi. q̄ rā ...
... ioh̄m̄ lib̄o p̄tinētē p̄ ...
... p̄tinētē ad est f̄ime ill ...
... s; v̄dendū. q̄o quicquid ...
... est ad v̄itū p̄one v̄m ...
... q̄ redit d̄m̄ hōm̄s ord ...
... tan̄ v̄m̄ gen̄itū. cōp̄a ta ...
... sua. a do templū sui. a ...
... q̄ nota hic accipienda ...
... qua p̄rogatiua in t̄o ...
... ad occidit laudas nor ...
... t̄e v̄tul̄ t̄aris cātan ...
... man̄ ex illa que in celis

87
Qui autē male egerēt in resurrectione iudicij
resurgēt: aliqui in bono. sicut illud. Deus in no-
mie tuo saluū me fac. et in virtute tua iudica
me. Per iudiciū quippe fit ipsa bonorum operum
malorumque discretio. ut liberandi a malo. non
pendi cum malis. tui ad dexteram segregentur.
Propter quod ille damat. iudica me deus. et quod
dixerit velut exponens. et discerne causam

Quamē inquit de gente non sancta. *lxvii*
Vnde autē de ihesu christo filio de unico domino
nostro quod ad breuitatē confessionis pertinet dixe-
rimus. adiungimus et ouem sic credere nos
et in spiritum sanctum. ut illa trinitas impleatur quae
deus est. Deinde sancta commemoratur ecclesia.
Vnde datur intelligi rationalem creaturam ad
ihesum liberam pertinentem post commemorationem
creatoris. id est hunc illius trinitatis fuisse
se subdendam. quo quicquid de homine christo dictum
est. ad unitatē personae unigeniti pertinet. Ita-
que rectus confessionis ordo postebat. ut trini-
tati subiungeretur ecclesia tanquam habitatori domus
sua. et deo templum suum. et conditori sua ciuitas
quae tota hic accipienda est. non solum ex parte
qua peregrinatur in terris a solis ortu usque
ad occasum laudans nomen domini. et post captiui-
tatē vetustatis cāntans canticum nouum. verum
etiam ex illa que in caelis semper ex quo condita

est cohesit deo. nec ullū malū sui casus exp
ta ē. **N**ec in sc̄is angelis bt̄a p̄f̄sit. ⁊ fue p̄i
p̄eḡm̄ati sic oz opitulatur. q̄ vtraq; vna
erit ⁊ sor̄ō eternitatis. ⁊ nūc vna ē v̄culo
caritatis. q̄ tō instituta est ad deū colendū
Vnde nec tō nec vlla ps eius vult se coli p̄
deo. nec cuiq̄ eē deus p̄tinenti ad templū dei
q̄d edificatur ex d̄ijs. quos facit nō factus
deus. ac p̄ hoc sp̄s sc̄is si creatura nō crea
tor esset. p̄fecto creatura racōnalis eēt. ipsa
ē enī sūma creatura. ⁊ i deo in regula fidei nō
poneretur aū ec̄iam. q̄ ⁊ ip̄e ad ec̄iam p̄i
neret. in illa eius parte que in celis est. nec
haberet templū. sed ip̄e templū eēt. **T**ēplū
aūt h̄; de quo dic̄ aplūs. **N**escitis q̄ corpa
vr̄a tēplū sūt sp̄s sc̄i q̄ in vob̄ ē. que h̄tis a
deo. de q̄b̄ alio dicit loco. **N**escitis q̄ corpa
vr̄a mēbra sūt x̄i. **Q**uō ḡ d̄; nō ē q̄ tēplū h̄;
aut minor xp̄ō ē cui⁹ mēbra tēplū h̄;. **N**ez ei
aliud tēplū ei⁹ ⁊ aliud tēplū dei ē. cū id dicat
aplūs. **N**escitis q̄ tēplum dei estis. q̄d ut p̄
baret adiecit. ⁊ sp̄it⁹ dei habitat in vob̄is.
De⁹ ḡm tēplo suo habitat. nō solum sp̄s
sc̄is. s̄ ec̄ p̄r ⁊ filius. qui etiā de corpore suo
per q̄d factus est caput ecclesie q̄ in vob̄is ē.
Soluite tēplū hoc ⁊ in triduo suscitabo illd̄

Templi q̄ d̄; hoc ē cor
lūda est ecclesia sc̄i v̄m
sed de illa que in
celo est affirmat
q̄ nullus in ea malū et
aps de illa dicit aut est
angelus p̄tendit nō p̄p̄
f̄oiss̄ p̄tens. si caritatis
operibus tradidit in v̄
Quomō aut̄ le h̄;
illa transmissa ⁊ si
id̄ sint d̄; h̄ne p̄f̄m̄
ḡn̄al̄ noie nūc p̄tens
la ad f̄eb̄os legim⁹. **C**
⁊ deus aliq̄. Sede ad
modo quippe significat
angelos d̄; h̄nt enī illi
d̄; arch̄ angeli nominē
d̄; h̄nt. Laudare eū oēs
d̄; h̄nt cum oēs virtutes
Laudare eū oēs angel
arch̄ angeli et quod in
illa vocab̄a a quibus
t̄nt̄ est h̄; videtur an
dicendo. Sicut h̄nt. si
cip̄ aūs. siue pot̄ h̄;
si t̄; p̄nt̄ p̄v̄b̄at q̄d

Templū g dei. hoc ē totius sūme trinitatis
sancta est ecclesia scz vniuersalis in celo ⁊ in

Sed de illa que in **lxiii** terra.
celo est affirmare quid possumus. n̄
q nullus in ea malus est. Nec quisquā dem
ceps de illa cecidit aut casurus ē. ex quo de
angelis peccātibz nō pepit. sicut scribit apo
stolus petrus. si carceribz caliginis inferis.
retrudens tradidit in iudiciū puniendos

Quomō aut sebz **lxv** **S**eruari.
illa beatissima ⁊ supna societas que
ibi sint diffētie ipposituraz. ut cū oēs tāq
gnali noie nunciarentur āgeli. sicut i episto
la ad hebreos legim⁹. Cui enī angeloz dix
it deus aliqñ. **S**ede ad dextris meis. Hoc
modo quippe significauit oēs vniuersaliē
angelos dici. sint tñ illic archāgeli. ⁊ vtrū
idē archāgeli nominent virtutes atqz ita
didū sit. **L**audate eū oēs angeli eius. lau
date eum oēs virtutes eius. **A**c si diceretur
Laudate eū oēs angeli. laudate eum oēs
archangeli. Et quid in se distent. quatuor
illa vocabula quibus vniuersam illā socie
tatē celestē videtur apostolus eē oplexus
dicendo. **S**ive sedes. siue dñacōnes. siue pñ
cipatus. siue potestates. dicāt qui possunt
si tñ pñt probare qd dicūt. ego me ignoraē

ista confiteor. **S**ed nec illis quibus certum habere vultur
ad eandem societatem pertineant sol et luna. et cum
caetera sidera. quibus nonnulla lucida esse corpora
non cum sensu vel intelligentia videantur. **LXXI**

Temque de angelis quis explicet cum qualibet
corpore apparuerint hominibus. ut non solum cer-
nerentur verum etiam tangerent. **E**t rursus non
solida corpulenta sed spirituali potentia quasdam
visionis non oculis corporeis sed spiritualibus vel
mentibus ingerant ut dicant aliquid non ad aures
forissecus. sed intus in animo hominis etiam ipsi ibidem
constituti. sicut scriptum est in libro prophetarum
et dixit mihi angelus qui loquebatur in me. non enim ait
qui loquebatur ad me sed in me. vel appareat in
sompniis et colloquitur more sompniarum. bene
quippe in euangelio. ecce angelus domini apparuit
illi in sompniis dicens. **D**ominus ei modis velut
indicat se ostenditabilia corpora non habere. faciunt
que difficillimam questionem. quomodo presens eis pedes
lauent. quomodo iacob cum angelo tam solida ostren-
datione luctatus sit. **C**um ista queruntur et ea sic
potest quisque videri. non inutiliter exercetur inge-
nia. si adhibeatur disceptatio moderata. et
absit error opinatum se scire quod nesciunt.
Ruid enim opus est ut hec atque huiusmodi
affirmetur vel negetur vel diffiniantur cum disci-
mine. quando sine crimine nasciuntur.

Magis est opus dicitur
autem se fatuarias re-
gnum lucis ne fallentur
seducat. **N**am quod corpus
vero non mouet a uera
quibusque uera sunt creatura
precauere. vel alii se tenent
dicitur que tenent. angelis
tenentur non est error
corpus aut moribus. Cum
ita ad sua incipit dicitur
ita postquam magna et necesse
et quomodo quisque hominibus
numeros deus eius aut
uenerat deus. sed quia hominibus
hanc uultus ne sit spes filii
adhibet deus suis cibis.
et deus primum ambigit
Hec ergo que in sanctis
numeros deus ecclesie
mitores est. cum a ueritate
simul bonam bonumque
vero que primum ab
bis notice est. quoniam illa
est quod et nos sumus. Nec
us nullum hominis peccatum
peccato. cuiusque ueritas est.

Agis ē opus diiudicare atq; dīoscē
 cū se sathanas transfiguratur velut ā
 gelum lucis. ne fallendo in aliqua p̄m̄cōsa
 seducat. Nā qñ corpis sensus fallit. mentē
 vero non mouet a uera recta q; sententia. q̄
 quisq; vitā fidelē gerit. nullū est in religioē
 periculū. vel cū se bonū fingens ea facit siue
 dicit que bonis āgelis congruūt. etiā si creda
 tur bonus. non est error cristiane fidei p̄m̄i
 ofus aut morbidus. Cum vero per hec alie
 na ad sua incipit ducē. tūc eū dīoscere nec
 ize post eū magna et necessaria vigilātia est
 S; quotus quisq; hōim idoneus est omnes
 mortiferos dolos eius euadere. n̄ regat atq;
 tueatur deus. Et ip̄a hui⁹ rei difficultas ad
 hoc ē utilis ne sit spes sibi quisq; aut hō alē
 alteri. s; deus suis oibus. Id ei nob̄ potius
 profus piōrum ambigit nemo. *lxviii*

Hec ergo que in sanctis angelis et vir
 tutib; dei est ecclesia. tūc nob̄ sicuti ē
 m̄notescet. cū ei cōiuncti fuerim⁹ in fine ad
 simul h̄ndam b̄tudinē sempiternā. Ista
 vero que peregrinatur ab illa in terris eo no
 bis notior est q̄ in illa sumus. et q̄ hominū
 ē qd̄ et nos sumus. Nec sanguine mediato
 ris nullū h̄ntis peccatū. ab oi est redempta
 peccato. eiusq; vox est. Si deus pro nobis.

quis contra nos. **Qui** filio suo non peperit.
sed pro nobis omnibus tradidit illum.

Non enim pro **lxix**
angelis mortuus est christus. sed ideo
etiā pro angelis fit quicquid hominum pro
mortem eius redimitur. et liberatur a malo
quoniam cum eis quodāmodo redit in gra-
ciam post inimicitias quas inter homines et san-
ctos angelos peccata fecerunt. et ex ipsa hominum
redemptione ruine. illi angelice detrimenta re-
parantur. Et utique nouerunt sancti angeli docti de-
tro. cuius veritatis eterna contemplatione bene-
fuit. quanti numeri supplementum. de genere huma-
no integritas illius civitatis expectet. Propter
hec ait apostolus instaurari omnia in christo quae in caelis
sunt et quae in terris. In ipso quippe instaurantur
quae in caelis sunt. cum id quod inde in angelis lapsum
est ex hominibus redditur. Instaurantur autem quae
in terris sunt cum ipsi homines qui praedestinati sunt
ad eternam vitam a corruptionis vetustate reno-
uantur. ac sic per illud singulare sacrificium
in quo mediator est immolatus. quod vnum
multe in lege victimae prefigurabant. paci-
ficantur caelestia cum terrestribus. et terre-
stria cum caelestibus. quoniam sicut idem apostolus
ait. In ipso conciliavit omnem plenitudinem diui-
nitatis inhabitare. et per eum reconciliari

in ipso pacificas pro
sua que in caelis sunt
Dicitur per illud
omnem intellectum
ad eam veritatem pre-
caelestia nisi nobiscum
visam. Nam ubi tempus
interit in intellectualis crea-
tione que per peccatum sic
ad omnia. hincque nostrum
vident faciem patris. Nos
fit in nobis intellectualis hu-
a videmus nisi per speculum
in equales angelis dei fuerunt
noster ipsi videmus et
tamque patris habebimus
a patre nos. quia facti
quod ab eis diligemus. quia
nobis est. quia a matre
peccet tunc intellectum nostrum
que illi est contra eos a no-
lectum sine dubitatione pro-
teara est rationalis crea-
e. non ipse de illa veritate
tunc quod scriptum est. Quia
intellectum ut in eo quod
intellectus sancti angelorum

oia in ipō pacificās p sanguinē crucis eius
 siue que in celis sunt siue que in terris.

Pax ista p̄cellit sicut scriptū est *lx*
 oēm intellectū. neq̄ sciri a nob nisi cū
 ad eam venerim⁹ p̄t. Quō enī pacificantē
 celestia nisi nobiscum. id est concordando no
 biscum. Nam ibi semp pax ē. ut vniuersis
 inter se in tellūalibz creaturis. ⁊ cū suo crea
 tore. que pax p̄cellit sicut dictū est intelle
 dum oēm. s̄v̄tiqz nostrum. non eoꝝ qui sp̄
 vident faciem p̄is. Nos aut̄ quantuscunqz
 fit in nobis intellectu humanus ex pte sci⁹
 ⁊ videmus nūc p speculū in emigmate. cū ve
 ro equales angel̄ dei fuerimus. tunc quē ad
 modū ⁊ ipsi videbimus facie ad faciem tan
 tamqz pacē habebimus erga eos. quantā
 ⁊ ipsi erga nos. quia tātū dilecturi sumus
 q̄tū ab eis diligemus. Itaqz pax eoꝝ nota
 nobis erit. quia ⁊ nrā tāta ac talis est. nec
 p̄cellit tūc intellectū nostrum. Dei vero pax
 que illic est erga eos ⁊ nostrum ⁊ illoꝝ intell
 lectū sine dubitacōe p̄cellit. De ipō q̄ppe
 beata est racōnalis creatura quecunqz btā
 ē. non ipē de illa vnde s̄m hoc melius accipi
 tur qd̄ scriptū est. Pax dei que p̄cellit oēz
 intellectum ut in eo qd̄ dixit. omnē. nec ipē
 intellectu scōꝝ angeloꝝ eē possit exemptus

si dei soli? neque enim ipsius intellectus pax eius
Quoniam concordat autem nobiscum **xxx** **Excellit.**
angelus. etiam nunc cum remittuntur nostra peccata.
ideo pro omni oratione sancte ecclesie in ordine confessi
omnis potitur remissio peccatorum. Per hanc existat
ecclesia quam in terris est. per hanc non perit quod perie
rata inuentum est. Excepto quippe baptisma
tis munere. quod contra peccatum originale donatum
est. ut quod generatione attractum est. regeneratione
soluatur. et tamen actio quam peccata quecumque corde.
ore. opere. omnia inueniunt tollit. Hac ergo excep
ta magis indulgentium versus incipit hominis renouatio
in qua soluitur omnis reatus et in generatus. et addi
ctus. ita etiam vita certa iam ratione utentis eta
tis quantumlibet impollit fecunditate iusticie sine
remissione peccatorum non agitur. quomodo filii
dei quamdiu mortaliter viuunt. cum morte
confligunt. Et quauis de illis sit veraciter
dictum quotquot spiritu dei aguntur. hii filii
dei sunt. sic tamen spiritu dei excitantur ut
tanquam filii dei proficiant ad deum ut etiam spiritu sancto
agguate maxime corruptibili corpore tanquam
filii hominis in quibusdam humanis motibus deficiant
ad semetipsos. et ideo peccent. Inter est quid
quantum satis dicitur. Neque enim quia peccatum est
omne crimen. ideo crimen est etiam omne peccatum
Itaque sanctorum omnium vitam quamdiu in hac

ante vniu. inueniunt possi
runt. Peccati autem si dicit
mus autem apostolus.
a virtus in nobis est.
Ed neque ipse
gnis remittentur
dei misericordia despond
tam in modum sui cuiusq
aut cuiusq; penitentie ubi
utis qui omnia a peccatis
non ea confiteri ad est m
dolens. Cetero enim etiam a
spem. Neque plerumq;
oculus est alibi. nec in ali
laqueum; alia signa pro
sio in di. Geminis meus
dus. rades in haurit. ab
et dicitur a penitentie. ut
dicitur in qua remittuntur
etiam tam quippe non rem
pprie spiritum longinquo a
remittuntur. vilia peccata. re
tur. vitam sequantur.
Quis enim prope fut
missio peccatorum. y
alio valet quod scriptum
filios ad a die peccate

mozte vnitur inueniri posse dicimus sine cri-
mine. Peccatū autē si dixerimus qz nō habe-
mus ait scūs apostolus. Nosipōs seducim⁹
a veritas in nobis est. *lxvii*

Sed neqz de ipis crimimibz quālibz ma-
gnis remittendis in sancta ecclesia
dei misericordia despanda ē agentibz peitē-
tiam fm modū sui cuiusqz peccati in actōne
aut cuiusqz penitētie ubi tale ommissum est.
ut is qui omisit a xpi etiaz corpe separetur.
non tā cōsiderāda est mensura temporis q̄
doloris. Cor enī contritū a huiliatum deus nō
spērit. *Neqz* qz plerūqz dolor alterius cord
occultus ē altei. nec in alioz noticiā p̄ verba
lquecunqz alia signa procedit. cū sit coram
illo cui dicit. *Gemitus* meus a tenō est absco-
ditus. recte cōstituūtur ab hijs qui presunt
ecclesijs tpa penitentie. ut fiat satis etiaz ce-
desie. in qua remittuntur etiā ipsa peccata
Extra eam quippe nō remittuntur. Ipsa ei
pprie spm̄ scm̄ pign⁹ accepit. sine quo non
remittūtur vlla peccā. ita ut quibz dimittū-
tur. vitam cōsequantur eternam. *lxviii*

Magis enī pp̄ futurū iudiciū fit re-
missio peccōz. In hac autē vita usqz
adeo valet qd scriptū est. Graue iugū sup
filios adā. a die exitus de ventre m̄is eoz

vsq; in diem sepulture in mrem oim. ut etiã
puulos videat post lauacru regnacõis di
uctoz maloz afflictõne cruciari. ut intel
ligam totu qd salutaribz sacramentis agit
magis ad spẽ futuroz bonoz q̃ ad redẽpti
onẽ. Ad empõem pñtiũ ptinẽ. Multa hic
videntur ignosci nullis supplicijs vindica
ri. s; eoz pene reseruatur in postez. Neq; ei
frustraille proprie d; dies iudicij qñ ven
turus est iudex viuoꝝ a mortuoꝝ. sicut ecõ
trario iudicatur hic aliqua. a tamẽ si remit
tuntur pfecto in futuro seculo nõ nocebunt.
Propterea de quibusdã tpalibz penis q̃ in
hac vita peccãtibz irrogant eis quoz pccã
delentur ne reseruentur in finẽ ait aplũs. Si
enĩ nos ipõs diiudicaremus. a dño nõ iudi
caremur. Cũ iudicamur autẽ a dño corripi
mur. ne cũ hoc mundo dampnemur.

Q Redũtur a q̃ *lxxiii.*
buscũ eẽ hñ q̃ nomẽ xpi nõ relinquũt
a ei lauacro in ecclesia baptizantur. nec ab
ea vllõ scismate vel heresi precipiuntur. in
quantilibet sceleribus viuant que nec di
luant p̃itendo. nec elemosinis redimant.
s; in eis vsq; ad hõ vite vltimũ diẽ p̃nacti.
sime pseuent saluũ futuri p̃ ignẽ. h; p magni
tudine facinoꝝ flagitioꝝq; diuturno non

si quis eterno punitis q
si ab eis sit. b. uana qu
si illi videntur. Nam se
ad oñia tñdet. Librũ aut
si scripti. cuius natus eẽ
si p̃ septuaginta s;is quã
ponit dñi dñi hui. eã hã
tis eubnt aplũs paulus e
p̃p̃t eĩ libũ. neq; arũtũ
neq; p̃uũ h; fides que p
d; aut male et nõ tene op
si q̃ p̃ hostiã abũ mœc
tũtis ait. Si hẽ dicat qu
nõ habet nunquid p̃tẽ
Quo aut si h; sceleratus p
hã p̃ ignẽ saluabitur. a
p̃ hũ dñis p̃mũ a p̃stol
ret. h; tñ quasi p̃tẽnt. p
cum sine op̃to h; des. a. fã
nõ d; apost. fã h; eã illũ
fã h; ait. Nõ h; inquit er
tores. neq; dñis scelerate
neq; molles. neq; malũ
fices. neq; auarũ. neq; m
ofi. neq; rapaces. dei reg
nũ eã m; h; p̃tẽntat
p̃ h; e; saluẽt. quõ h;

tñ igne eterno puniri. s; qui hoc credunt. ⁊
 tñ catholici sūt. hūana quadā tenuolētia
 m̄ falli videntur. Nam scriptura diuina ali
 ud cōsulta rñdet. **L**ibrū autē de hac questuōe
 cōscripsi. cuius titulus ē de fide ⁊ opibus. ubi
 s; sc̄pturas sc̄as quātum deo adiuuante
 potui demōstrari. eā fidē saluos facē. q̄ sa
 tis euidentē aplūs paulus expressit dicens.
In xp̄o ei iūbu. neq; circūcisio quicquā ualet
 neq; spuciū. s; fides que p̄ dilcōem opatur
Si autē male et nō bene opatur. p̄cul dubio
 s; ap̄stolū iacobū mortua ē in seip̄a. **R**ur
 rus ait. **S**i fidē dicat quis se h̄re. opa autē
 nō habeat. nunquid potest fides saluaē eū.
Dono autē si hō sceleratus p̄pter ipsam fidē
 solā per ignē saluabitur. ⁊ sic ē accipiendū
 qd̄ ait bt̄s paul⁹ ap̄stol. ip̄e autē saluus
 erit. sic tñ quasi p̄ ignem. **P**otest ḡ saluare
 eum sine opib; fides. ⁊ falsū est qd̄ dicit ia
 cob⁹ ap̄st. falsū est illd̄ qd̄ idē paul⁹ ap̄
 stol⁹ ait. **N**olite inquit errare. neq; fornicato
 res. neq; idolis seruientes. neq; adulteri.
 neq; molles. neq; masculoz cōcubitores. neq;
 fures. neq; auari. neq; maledici. neq; ebr
 osi. neq; rapaces. dei regnū possidebūt. **S**i
 ei etiā in istis perseuerātes criminib;. tamē
 p̄pter fidē p̄ saluū erūt. quō in regno dei nō erūt.

Ed q̄ hec aplica manifestissima et ap-
 tissima testimonia falsa esse nō p̄nt
 illis q̄ obscure dictū ē de hijs q̄ sup edificāt
 sup fūdamentū q̄ ē xp̄s. nō auz argentum
 lapides preciosos. s̄ ligna. fenū stipulam
 & hijs enī dictū ē q̄ pignē salui erūt. quō
 fūdamenti merito nō p̄būt. sic ē intelligēdū
 ut hijs manifestis nō inueiatur eē cōtrariū.
Lignū quippe et fenū et stipula nō absurde
 accipi p̄nt rez seculariū q̄uis licite cessat
 tales cupiditates ut amitti sine dolore non
 possint ai. **C**ū autē iste dolor vrit si xp̄s in cor
 de fūdamenti h̄z locū id ē ut nichil ei antepo-
 natur. et malit hō qui tali dolore vritur. rebz
 quas ita diligit magis carē q̄ xp̄o. pignem
 fit saluus. **S**i autē res eiusmōi tpales ac se-
 culares tempore temptacōis maluit tenē
 q̄ cristum. eum in fundamento nō habuit
 quia hec priore loco habuit. cum in edificio
 prius nō sit aliquid fundamēto. **I**gnis ei
 de quo eo loco locutus ē apostolus talē debz
 intelligi. ut ambo per eum transeant. id est
 et q̄ edificat super hoc fundamentum auz.
 argentum. lapides p̄ciosos. et qui edificat
 ligna. fenū. stipulam. **C**um autem hoc
 dixisset adiunxit. **V**nus cuiusque opus.
 q̄le opus sit ignis probabit. **S**i cuius opus

p̄ntit q̄ sup edificat
 que. Si cuius opus
 p̄ntit q̄ autē saluus
 ignis. Non q̄ vnus
 ignis probabit. Equi
 bulacōis de quo ap̄t
 ē. Vt h̄z p̄bat f̄m
 t̄p̄tōn bulacōis. **I**te
 vritur q̄ dicit ap̄t
 f̄m h̄z s̄; v̄m cōstanc
 ceat de hoc ē edificat
 fundamētū. autem arg
 olos. alteri autē cogitā
 nō placet v̄m id est
 fundamētū ligna. fenū
 opus nō erit. quia nō
 amittitōe reuocet. erit
 cō. q̄o sine dolore non p̄
 amoco possit. h̄z qui
 cōne p̄p̄tita. eis p̄tius
 xp̄o. nec timor. amittit
 q̄ v̄tē dolerē dum amittit
 sic tamē quasi ignem. q̄
 rum quas dilexit amittit
 n̄. neq̄ cōmūne fundamētū
Cuius opus
Si aliquid erit p̄

pmanfeit qđ sup edificauit . mercedem ac
 cipient . **S**i cuius opus exultū fucit dampnū
 patietur . ipē aut saluus eit . sic tñ quafi per
 ignē . **N**on g̃ vnius eoz . s̃ vtiusq; opus
 ignis probabit . Equidē ignis temptacō tri
 bulacōis . de quo aperte alio loco scriptum
 ē . **V**asa figuli . pbat fornax . ⁊ hoies iustos
 tēptacō tribulacōis . **I**ste ignis i hac interī
 vita facit qđ dicit aplūs . **S**i accidat duobz
 fidelibus scz vni cogitanti q̃ sūt dei . quō pla
 ceat deo . hoc ē edificāti sup xpm . hoc ē verum
 fundamētū . aurum . argētum . lapides preci
 oſos . alteri aut cogitāti ea q̃ sūt mūdi . quo
 mō placeat uxori . id est edificanti sup idē
 fundamētū . ligna . fenū . stipulā . **I**lli⁹ enī
 opus nō exuritur . quia nō ea dilexit . quoz
 amissione crucietur . exuritur aut hui⁹ edifi
 cacō . quō sine dolore non peremit . que cum
 amore possessa sunt . **S**z quō alterutra cōdi
 cōne proposita eis potius carere mallet . q̃
 xpm . nec timore amittendi talia . deserit xpm
 q̃uis doleat dum amittit . saluus ē quidem
 sic tamē quafi p ignem . qvrit eum dolor ve
 rum quas dilexerat amittaz . s̃ non subuer
 tit . neq; cōsumit fundamētū stabilitate atq;

Cin corrupcōe munitum . **lxvi**
 Ale aliquid etiā post hāc vitam fieri

incredibile nō ē . q̄ vtrū ita sit queri p̄t . et
aut inueniri ā latē nō nullos fideles p̄ quen
dā ignē purgatoriū . q̄nto magis minufue
bō peuntia dilexerit . tanto tardius citiusq̄
saluari . non tñ tales de quibz dictū ē . qd̄ re
gnū dei nō possidebūt . nisi ouementē penitē
tibz ead̄ crimina remittant . Cōuenienter
aut̄ dixi ut steriles nō sint in elemofinis . q̄
bus tātū tribuit scriptura diuina . ut earū
tātūmō se fructū imputatur p̄nuntiet dñs
dextris . ⁊ earū tantūmō sterilitatē sinistris
qñ hñs dicturus ē . Venite bñdidi patris
mei . Illis aut̄ . Ite in ignē eternum . **LXXVI**

Sane cauendum ē ne quisquā existi
met infanda illa crimina . qualia qui
agunt regnum dei non possidebūt . cotidie
ppetrāda . ⁊ elemofinis cotidie redimen
da . In melius quippe est vita mutanda . ⁊
p̄ elemofinas de peccatis preteritis est pro
piciandus deus . non ad hoc em̄dus quodā
modo ut ea sp̄ liceat impune omittē . Remini
ei dat deus laramētū peccandi . quāuis mi
serādo delet iā facta hoim̄ p̄cāta . si nō satis

De coti **lxx** **factō** ⁊ grua negligat **viii**
dianis aut̄ leuibz breuibz qz peccatis
ñne quibz hec vita nō ducatur . cotidiana
oīo fidelīū satisfacit . Eoz ē enī dicē . P̄t nē

quodam aliis . qui iā tali p̄
dā sp̄i sō . Delet oīo b
nobiana peccata delet . ⁊
dē iū enā scelerate p̄cā
luis mutata dicitur . si qui
ere d̄ . dimitte nō b̄ b̄ b̄
que dimitte nō b̄ b̄ b̄
nos dimitte nō b̄ b̄ b̄
d̄ q̄ ⁊ ip̄ elemofina est
m̄i ignoscere .
Hec ad oīa q̄ v
dñs ait . dare elem
munda sunt vobis non sō
oīent abū . sicut p̄cā
regno l̄ sp̄iū . fugient l̄
ndulo vītātoem . capiuo
dehū b̄ b̄ b̄ . oīo de duct
l̄ t̄m nō s̄o mecl̄ am . e
libana s̄lū . ⁊ qd̄ unqz me
dign̄ . v̄cūcā . qui dat v
elemofinam dat . ⁊ qui em̄
quem peccatus dano . ⁊ col
sc̄p̄ l̄ ma ⁊ tñ p̄m d̄us que
offensus ē . dimitte de co
mittatū . nō sōlū in eo q̄
ū enā . in eo q̄ recipit . ⁊
cūa p̄na p̄cāat elemofin

94
quī es in celis. quī iā tali p̄ri regnati sūt ex
aā q̄ spū scō. Delet oīno hec oīo minima ⁊
cotidiana peccata delet. ⁊ illa a quībus vita
fidelīū etiā scelerate gesta. s̄ peitendo in me
lius mutata discedit. si quēadmodū veraci
ter d̄r. Dimitte nob̄ debita nr̄a. quō nō desūt
que dimittātur. ita veracit̄ dicatur. sicut et
nos dimittim⁹ debitoribus nr̄is. id ē fiat qđ
d̄r. q̄ ⁊ ip̄a elemosina est veniam petenti ho
mini ignoscere.

lxix

A Ep̄ hoc ad oīa q̄ vtili mia fiūt. v̄z qđ
d̄ns ait. Date elemosinam ⁊ ecce oīa
munda sunt vobis. non solum autē qui dat
esuriētī cibū. sitiētī potū. nudo vestitum. pe
regeno hospiciū. fugiētī latibulū. egro v̄l
induso visitacōem. captiuo redempcōnez.
debili sbuedōem. ceco deductōem. tristi oīo
lacōem. nō sano medelam. errantiviam. de
libranti oīliū. ⁊ qđcunq; necessarium est in
digētī. verū etiā qui dat veniam peccanti.
elemosinam dat. ⁊ qui emendat vertere in
quem potestas datur. l̄ cohercet aliqua di
sciplina ⁊ tñ p̄c̄m eius quo ab eo lesus aut
offensus ē. dimittit ex corde vel orat ut ei di
mittatur. nō solū in eo qđ dimittit ⁊ orat. ve
rū etiā in eo qđ corripit. ⁊ aliqua emenda
toria pena plectit elemosinā dat. qđ miam p̄

prestatur. Multa enim bona prestatur inuitis
quoniam eorum consulitur utilitati. non voluntati. quia
ipsi sibi inveniuntur inimici. Amici vero illorum
potius illi quos putant inimicos. et reddunt
errando mala pro bonis. cum reddere christianus
non debeat. nec mala pro malis. *xxx*

Multa itaque sunt genera elemosinarum. quae
cum facimus adiuuamus. ut dimittantur
nobis peccata nostra. sed ea nichil est maius
qua ex corde dimittimus quod in nos quisque
peccauit. Minus enim magnum est erga eum esse
beniuolum. siue etiam beneficium qui tibi nichil
mali fecerit. illud multo grandius et magnifi-
centissime bonitatis est. ut tuum quoque inimicum
diligas. et ei qui tibi malum vult et si potest facit.
te bonum semper velle faciasque cum possis illius
memor exempli. qui in cruce pendens pro suis
exorauit persecutoribus. suosque ammonuit dicens
Diligite inimicos vestros. benefacite hijs qui vos
oderunt. et orate pro hijs qui vos persecuntur.

Ed quomodo perfectorum fuit ista *xxx*
filiorum dei quo quidem se debet omnis fidelis
extendere. et humanum animum ad hunc effundere. et
humanum affectum ad hunc animum orando deum
secumque agendo ludendoque perducere. tamen
quod hoc tam magnum bonum tante multitudinis
non est. quantum credimus exaudiri cum dicitur in oratione

dimittit nobis debita nostra. Quia cum
debetis debitoribus. Deo autem
debetis implere. si hoc
ut ut tam diligat inimicos
tunc qui peccauit in eis ut
ex corde. quia enim sibi rogant
cum eorum dicit. sicut nos
tibi nos. ad hunc dimittit
nobis. sicut nos dimittimus.

Am vero qui est in quo
peccauit hominem rogant
nunc ut rogare non est ad hunc
aut ut eum diligere sit diffi-
cile quod inimicis ex-
tremum rogant et peccati sui pen-
itentiam. nullum enim est
dimittit quo mentis reuerentia
et angelus laetatur audire et
dicit. Ego sum veritas. Quia
nem habet in ea peccata sem-
per commendat diem. Si enim
bus peccata eorum dimittit vo-
delecta vult. Si autem non dimittit
per verum et electis vobis dimittit
tam magnum contrarium quod non

Mitit motus est
Ane qui est

dimitte nob̄ debita nr̄a. sicut ⁊ nos dimittim⁹
debitoꝝ nr̄is. Proculdubio uerba sp̄o h̄o
m̄s huius implentur si h̄o qui nondū ita p̄fi
cit ut iam diligat inimicū. tñ qñ rogatur ab
hoīe q̄ p̄c̄cauit in eū ut ei dimittat dimittit
ex corde. q̄ etiā sibi rogātū uult utiq; dimitti
cū orat ⁊ dicit. sicut ⁊ nos dimittim⁹ debito
ꝝ nr̄is. id ē sic dimitte debita nr̄a rogātū
nob̄. sicut nos dimittim⁹ rogātū debitoꝝ

I Am uero q̄ eū in quē lxvii
p̄c̄cauit hoīem rogat si p̄c̄cō suo moue

tur ut roget. nō est adhuc deputand⁹ imimi
cus ut eum diligē sit difficile. sicut difficile
erat qñdō inimiciās exercebat. Quisquis
aut̄ rogātū ⁊ peccati sui penitēti nō ex corde
dimittit. nullomō existim⁹ a dño p̄c̄ca sua
dimitti. quō menti ueritas nō p̄t. Quem
ḡ euangeliū lateat auditorē siue lectorē q̄s
dixerit. Ego sū ueritas. Qui cū docuiss̄ oīo
nem hanc. in ea positā sentētiā uelēmēter
cōmendauit dicens. Si enī dimiseritis hoī
bus p̄c̄ca eoz. dimittet uobis p̄r̄ v̄r̄ celestis
delicta vr̄a. Si aut̄ nō dimiseritis hoīb̄. nec
p̄r̄ v̄r̄ celestis uobis dimittet p̄c̄ca. Ad hec
tā magnū comitruū q̄ nō exp̄giscitur nō dor

S mit. s̄ mortuus ē. ⁊ tñ potens est ille lxviii
Ane qui eē mortuos suscitāe

eēt. si in xpm credē. atz in eius grā renasci
 noluissent. ⁊ tñ verū est qđ audierāt. Date
 elemosinā. ⁊ ecce oia munda sūt vob. *lxxxiii*

Qui ei ordinate dare vult elemosinā
 a seipō debz incipē. ⁊ eā sibi primū da
 re. Est enī elemosina opus mie xristissime. de
 qua dictū est. Misere aiē tue placens deo
 Propē hoc renascimū ut deo placea⁹ cui me
 rito displicet qđ nascendo otraxim⁹. Hec est
 p̄ma elemosina quā nob dedit⁹ quō nos ipōs
 miseros p miserātis dei miām requisuimus
 iustū iudiciū eius ⁊ sitentes quo miseri effe
 cti sumus. de quo dicit aplūs. Iudiciū quid
 est vno in ⁊ dēpnacōez. ⁊ magne caritati ei
 us grās agētes. de qua idē ipē dicit grē p̄
 dicator. Cōmendat aut suā dilcōem deus
 in nob. quō cū adhuc pctōres essemus xps
 p nob mortuus ē. ut ⁊ nos veracit⁹ de nrā mi
 seria iudicātes. ⁊ dei caritatē quā ipē dona
 uit diligentes. pie recteq; viuam⁹. *R*d iu
 diciū ⁊ caritatē dei cū pharisei preterirent.
 decimabant tñ. ppē elemosinas quas faci
 ebant etiā queq; minutissima fructuū suoz
 ⁊ ideo nō dabāt elemosinā a se ip̄s incipi
 entes secūq; prius miām facientes. Propē
 quē dilcōis ordinē dictū est. diliges prim
 tuum sicut teipm. Cū ergo increpasset eos

quod fornicatus se lauabatur intus aut rapina
et iniquitate pleni erant. admonens quandam
elemosinam quam sibi habebat primitus dare et
interiora mundare. Verum iniquitatem quod super est da-
te elemosinam. et omnia munda sunt uobis. Deum ut
ostenderet quid ammonuisset. et quid ipsi facere non
curaret. ne illum putarent elemosinas eorum
ignorare. Sed re uobis inquit phariseis. tamquam
diceret. Ego quidem comonui uos ad elemo-
sinam dandam. per quam munda uobis sunt omnia. sed
re uobis quod decimatis metum et rutam et oem olus.
Hanc enim noui elemosinas ustras. ne de illis me-
uos ammonuisse nec arbitremur preteritis iudi-
cium et caritatem dei quam elemosina possidetis ab omni-
nameto interiori mundari. et munda uobis essent
corpora quam lauatis. Hoc est ei omnia. scilicet interiora et exte-
riora sicut alibi legitur. mundate quae intus sunt. et quae for-
is sunt munda erunt. Sed ne istas elemo-
sinas que fiunt de fructibus terre respuisse
videretur. Hoc inquit oportuit facere. id est
iudicium et caritatem dei et illam non preterire
id est elemosinam fructuum terrenorum.

Non ergo se fallunt qui **lxxxv**
per elemosinas quaslibet largissimas
fructuum suorum cuiuscumque pecunie impunitate
se existimant emere in facinororum suorum immuni-
tate ac flagitiorum nequicia permanendi. Non

scilicet hoc facit. ita
quod tunc si propter
diligentiam iniquitatem obit
munda non est in eam
diligentiam quippe ea
secundum dei. di ergo uel
per quam illi munda essent
secundum diligenter secundum
dare elemosinam quamlibet
illo accipiat qui non egerit.

Questio
Quae leuia et graui
si diuino pensanda sunt
quod ab ipis qui apostoli
illa quale illud est quod ait
hoc fraudare inuicem si
tempus ut uacare oca comi
uerantim ne uos tempore
incommoda uiam. Sed put
peccatum miteri sed diuino
tam quod bonum nuptiale. si
eius. ut formicidus sine
uisquam alterius immuni
su quod nupte et ena die
sarbana a libito preabi
ret in firmatas. Possit
non esse peccatum si addidit

solū enī hoc faciūt. s; ita diligūt ut in eis sp
 optēt tātū si pnt impune versari. **Q**ui autē
 diligit inīq̄tatē odit aiām suā. ⁊ qui odit a
 nimā suā. nō est in eam misericors s; crudel'
 Diligēdo quippe eā scdm̄ seculū. odit eam
 secūdū deū. Si ergo vellet ei dare elemosinā
 p̄ quā illi munda eēnt oīa. odisset eā scdm̄
 seculū ⁊ diligeret secūdū deum. Nemo autē
 dat elemosinā quamlibet nisi vnde det ab
 illo accipiat qui nō eget. ⁊ ideo dictum est

Quesint **M**ia ei⁹ p̄ueniet me. **lxxxviii**
 autē leuia ⁊ graua pccā. nō hūano
 s; diuino pensanda sūt iudicō. videm⁹ enī
 quedā ab ip̄is q̄ apl̄is ignoscēdo fuisse cō
 cessa quale illd̄ ē qd̄ ait apl̄s iugib; . No
 lite fraudare inuicem n̄ forte ex cōsensu ad
 tēpus ut vacetis oracōni. ⁊ itez ad ip̄ū re
 uertimini ne vos tēptet sathanas p̄pter
 incōtinētiā vrām. **Q**d putari poss; non esse
 pccm̄ miseri sc; iuginō filioꝝ p̄creandoꝝ
 eā qd̄ bonū ē nuptiale. s; carnal' etiā volup
 tatis. ut fornicacōis siue adulteri; . siue cu
 iusquā alterius immundicie mortiferū ma
 lū qd̄ turpe est etiā dicē. quo p̄t temptāte
 sathana libido p̄trahi. incōtinētiū tñ̄ deui
 tet infirmitas. **P**ossēt ḡ ut dixi hoc putari
 nō esse pccm̄. n̄ addidiss; . hoc autē dico scd; ;

indulgētā. nō fm̄ impiū. Quis aut̄ iā negz
pc̄m̄ eē cū dazi vniā pcc̄antibz aplica aue
toritas fateatur. **T**ale quid dā ē ubi dicit.
Audet quisquā v̄m̄ aduersus altez nego
tiū h̄ns iudicare ap̄d̄ iniquos. ⁊ non apud
sc̄os. ⁊ paulo post. **S**ecularia iḡe iudicia
si habueritis inquit. eos q̄ c̄tēptibiles sūt
in ec̄cia. hos collocare ad iudicand̄. **A**d re
uentiā vob̄ dico. **S**ic nō ē quisquā int̄ vos
sapiens. q̄ possit fr̄em suū iudicare. s̄ fr̄ cū
fr̄e iudicatur. ⁊ hoc apud infid̄es. **N**ā ⁊ h̄
possz putari iudiciū h̄re aduersus altez nō
eē pc̄m̄. s̄ tātūmō id eē ec̄ciaz. velle iudicari
nisi secutus adiūgēt. **I**ā q̄dez oīo delictū ē in
ter vos. qz iudicia h̄tis vobiscum. Et ne q̄s
quā hoc ita excusaret ⁊ dicēt iustū h̄re se ne
gotiū. s̄ iniquitatē se pati q̄ vellet a se iudiciū
sua remoueri. c̄tinuo talibz cogitacōibz ul
excusacōibz occurr̄ atz ait. **Q**uāe nō maḡ
iniquitatē patim̄. **Q**uāe nō potz fraudam̄
ut ad aliud red eatur qd̄ d̄ns ait. si q̄s vlu
erit tunicā tuā tollē. ⁊ in iudicio tecū cōten
dere. dimitte ei ⁊ pallium. **E**t alio loco. **Q**ui
abstulit inquit tua ne repetas. **P**rohibu
it itaqz suos de secularibus rebus cū alijs
hoibz habere iudiciū. ex qua doctrina
ap̄lūs dic̄ eē delēp̄. eñ cū sinit in ec̄cia talia

indicia sinit in ec̄cia. sicut
etiam vero talibus velle
dicit qd̄ fm̄ vniā omnia
p̄ter hoc atz huiusmodi
m̄t̄ca. q̄ sūt v̄t̄oz ⁊
om̄to ap̄ l̄o iacob cōf̄rē
tis offendim̄ om̄es. q̄ p̄
beoz. c̄m̄us d̄m̄ atz
nobis h̄re m̄t̄ca in co
gnat. sicut ⁊ nos d̄m̄t̄
Sicut aut̄ quod qu
leuissimā puritatem
d̄m̄t̄ca. optim̄ d̄m̄t̄ca
m̄t̄ca. sicut suo sicut
n̄vitas d̄m̄t̄ca. Cui t̄m̄
ano m̄t̄ca. p̄p̄t̄ca
adūgēs. mox quippe
m̄t̄ca. ad altare. ⁊ l̄o
q̄ sicut h̄re aliquid ad
l̄o m̄t̄ca. an̄ altare.
c̄m̄t̄ca. tuo ⁊ t̄m̄t̄ca
tū. **A**ut quis est m̄t̄ca
sicut obiecta. ⁊ m̄t̄ca
sicut obiecta. qui t̄m̄t̄ca
mensibz v̄l̄t̄ca. vel n̄vitas
q̄ sicut v̄t̄ca. v̄t̄ca
sicut obiecta. ⁊ m̄t̄ca

98
iudicia finiri int̄ fr̄es. fr̄ibus iudicātibus ep̄
ecciam vero tribulic̄ vetat. Manifestum est
ēē hic qđ s̄m veniā dcedatur infirmis. Pro
pter hec atq; huiusmōi peccā. ⁊ alia licz h̄is
mīnoza. q̄ sūt verboꝝ ⁊ cogitacōnū offensi
ombꝝ aplō iacobo cōfiteēte atq; dicente. in ml̄
tis offendimꝰ omēs. oportet ut cōtīdie cre
broq; oremus dñm atq; dicamꝰ. Dimitte
nobis debita nr̄a. ne in eo qđ sequitur mēti
amur. sicut ⁊ nos dimittimꝰ debitoribꝝ nr̄is

Sunt aut̄ qued̄ que **lxxxvii**
leuissima putarentur nisi in sc̄pturis
dm̄r̄arenur̄ opinione ḡuioza. Quis enī di
centē fratri suo fatue. reum iehenne putaz
nisi veritas diceret. Cū tñ vulneri sbieat cō
tinuo medicinā. p̄ceptū fr̄ne recōaliacōis
adiūgens. moꝝ quippe ait. Si ergo offers
munus tuū ad altare. ⁊ ibi recordatus fueis
qđ frat̄ tuus hꝝ aliquid aduersum te. reliq;
ibi munus tuū añ altare. ⁊ vade prius recō
aliari fratri tuo ⁊ tūc veniēs offeres munꝰ
tuū. Aut quis estimaret qđ magnū peccatū
sit dies obseruāē ⁊ menses. ⁊ tpa ⁊ annos
sicut obseruāt qui certis diebꝝ siue annis l̄
mensibꝝ vlūt vel nolunt aliquid inchoare
eo qđ scđm̄ vanas doct̄inas hoīm fausta l̄
infausta existiment tempa. nisi huiꝰ mali

magnitudinē ex timoē apli pensarem⁹ qui
talib⁹ ait. timeo vos. ne forte sine cā labora

Hec ac **LXXVIII** **Q**uelim⁹ in vob.
Cedit qd pccā q̄uis magna ⁊ horrē
da cū in cōsuetudinē veniunt. aut parua
aut nulla eē credūtur. vsq; adeo ut nō solū
nō occultanda. verū etiā p̄dicanda ac dif
famauda videantur. quō sicut scriptū ē. lau
datur peccator in desiderijs aīe sue. ⁊ qui in
qua gerit b̄ndicet. **T**al⁹ in d̄imis libris in
quitas clamor vocatur. sic h̄s ap̄d ysaiam
pp̄ham de vinea mala. **E**xpectaui inquit
ut faceret iudiciū. fecit aut⁹ iniquitatē ⁊ nō
iusticiā s̄ clamorem. **V**nde est illud in gene
si. **C**lamor sodomoz ⁊ gomozre multiplica
tus est. quia non solum iam apud eos nō
puniebantur illa flagicia. verum etiā pub
lice v̄lut lege frequentabantur.

Sic nostris **LXXIX**
temporibus ita multa mala. ⁊ si non
talia in aptā cōsuetudinē iam venerunt. ut
pro illis non solum excomunicare aliquē
laicum non audeamus. s̄ nec decicū de gra
dare. **V**nde cum exponerem ante aliquot
annos epistolam ad galathas in eo ipso
loco vbi ait aplūs. timeo vs ne forte sine
cā laboraueim⁹ in vob. exclamare cōpulsus sū.

peccatis loim q̄ sola m̄st
Vinea vero p̄o quibus
languis effusus est loquā
ut oino dandi corera se
sepe videndo oia cōtēta
nulla etiā facē cogim⁹. **A**
oia que nō poterim⁹ p̄bi
vidē v̄tā me inmoderatus
Oscā **LXXX** **Q**ue
h̄c tūc q̄ quidē
meoz locis sepe iā d̄m
eamus aut nō dū vidē
aut nō faciendo qd debē
quoz dū oī illud ignora
nimitatis. **C**ontra quā
nōc cōuenit. s̄ p̄ofedo v
nōc adiuuētur. ut nō
faciendū h̄c etiā accedē
cō iusticie v̄mcat in nob
quas h̄c cupiendo l̄ an
entes vidētesq; peccam
p̄cō vs qd etiā cū p
v̄z etiā lege p̄uauē
nō facim⁹ qd faciendū
dū eē iā scim⁹. **Q**uap̄o
n̄t̄ ignoscat. p̄pter
vob̄ d̄bita n̄ra sciat. nō

Ne peccatis hominum quae sola inuisitata exhorrescim⁹
 Visitata vero pro quibus diluendis filij dei
 sanguis effusus est. quibus tam magna sint
 ut oino claudi contra se faciant regnum dei.
 sepe videndo omnia tolerare sepe tolerando non
 nulla etiam facere cogimur. Atque utinam o domine non
 omnia que non poterimus prohibere faciamus. Sed
 vide utrum me immoderatus dolor incaute ali

D Isaac **lxxxix** **Q**uid expulerit dicere.
 hoc nunc quod quidem in alijs opusculorum
 meorum locis sepe iam dixi. Duab⁹ ex causis pec-
 camus aut non dum videndo quid facere debeamus
 aut non faciendo quod debet iam fieri videmus
 quorum duorum illud ignorantie malum est. hoc
 infirmitatis. Contra quam quidem nos pung-
 nare convenit. sed profecto vincimur. nisi diuini
 nitus adiuuemur. ut non solum videamus quod
 faciendum sit. sed etiam accedente sanitas delecta
 cum iusticie vincat in nobis earumque delectationes
 quas habere cupiendo et amittente metuendo sci-
 entes videntesque peccamus. Iam non solum
 peccatores quod eramus etiam cum per ignorantiam peccabamus
 verum etiam legis preuicatores sumus. cum id
 non facimus quod faciendum est. et facimus quod non facien-
 dum est iam scimus. Quapropter non solum si peccavi-
 mus ut ignoscat. propter quod dicimus. Dimitte
 nobis debita nostra sicut et nos debitoribus nostris.

verū etiā ne peccem⁹ rogat. propt̄ qđ dicit⁹
ne nos inferas in temptacōem. ille rogād⁹
est cui dicit⁹ in psalmo. Dñs illuīatio mea. ⁊ sa
lus mea quem timebo. ut illuīacō detrabat
ignorātiā. ⁊ salus infirmitatem. **XXI.**

Am ⁊ ipa pñia qñ digna cā ē secū dū
morē ecclie ut agatur plerumq; infir
mitate nō agitur. qz ⁊ pudor ⁊ timor displic
endi dū plus delectat hominū estimacō q̄
iusticia qua se quisq; humiliat penitēdo. Vñ
nō solū cū agitur pñia. verū etiā ut agatur.
dei misericordia necessaria est. Alio qñ non
dicēt apostolus de quibusdam. ne forte det
illis deus pñiam. Et petrus ut amare fleq;
premisit euangelista ⁊ ait. respexit eū deus

Qvi vero in ecclia remitti **XXII.**
pccā nō credens cōtēpmit tātā simi
litudinis largitatem. ⁊ in hac obstinacōne
mentis diem claudit extremū. reus est illo
inremissibili peccato in spm̄ sanctum in quo
ecclusus peccata dimittit. De qua questōne
difficilim quod propt̄ hoc solū cōscripto li
bello enudiatissimē q̄ tū potui deo ꝑ ꝑicō dispu

Am vero de resurre. **XXIII.** tavi.
tione carnis. nō sicut quid reuixerit
iterū q; sunt mortui. s; in eternā vitā sicut cri
stus resurrexit. quemadmodū possim breuē

dignitas ⁊ oib; qđ lo qu
volēt sanctitate nō mu
ri carne oim; quicunq;
n; nascitur ⁊ mori fi
nullo mō deb; dubitare

Uscipm̄ occur
bos que ho; qui
vteris matū s; dū ita
sa. Si ei resurrexeris eo
quā d; fo; matū sit. tolera
di. ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ
dū; ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ
ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ
ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ
ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ
ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ
ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ

Hꝑ hoc scrupulo
quē i; q; ac d; ꝑ ꝑ
ab hōie inuentū ꝑ ꝑ ꝑ
hō in vterō viuēt. vter
alta que nō dūm mon

100
disputaē. ⁊ oībz qōībz que de hac remouei
assolēt satisfacere nō inuēio. **R**esurrecturā
tñ carnē oīum quicunq; nati sūt hominum
atq; nascentur. ⁊ mortui sunt atq; morientur.
nullo mō debz dubitare xpīanus. **xciii**

Unde primū occurrit de abortiuīs feti
bus questio. qui iā quide; nati sūt in
uteris matrū. s; nō dū ita ut iā possint rena
sci. Si ei resurrecturos eos dixerim⁹ de hīs
qui iā formati sūt. tolerari pōt utcumq; qd
dī. Informes quoq; abortiuos quis nō pro
diuī⁹ perire arbitretur. sicut semina que ce
pta nō fuerint. **S**; quis negare audeat. et
si affirmāē nō audeat id adurā resurrectōz
ut quicquid forme defuit impleatur. ⁊ ita nō
de sit pfectio. que accessura erat tpe quē ad
modū nō erūt vicia q̄ accesserūt tpe. ut neq;
in eo qd aptū ⁊ grūū dies allaturi erāt na
tura fraudetur. neq; in eo qd aduersū atq;
cōtrariū dies attulerant natura turbetur s;
integretur qd nō dū erat integrū sic instau
rabitur qd fuerat viciatum. **xcv**

Hic p hoc scrupulosissimē int̄ doctissimos
queri solz ac disputari pōt. qd vtrum
ab hoīe inueniri possit ignoro. qñ incipiat
hōm vtero viuere. vtrū sit quedā vita ⁊ oc
ulta que nō dum motib; viuētis appareat

Nā negare vixisse puerpia q̄ p̄pterea mem
bratū execantur. ⁊ eiciūtur ex vteris pregnā
tiū ne matres quoq; si mortua ibi relinqua
tur occidant. impudētia nimia videt̄. Ex quo
autē hō incipit viuē. ex illo vtiq; iā mori pōt
mortuus vero vbicūq; illi mors potuit euei
re quō ad resurrectōez nō p̄tineat mortuoz

Neq; *xxvi* Crepperire non possum.
enī ⁊ mōstra q̄ nascūtur ⁊ viuūt quā
libz moriantur aut resurrectura negabūtur
aut ita viciata resurrectura credenda sunt
ac non potius correcta ⁊ emēdata natura.
Abfit enī ut illū bīmembre q̄ nup natus ē.
in oriente de quo et frēs fidelissimī qui eū vi
derunt retulerunt ⁊ scē memorie p̄sibit̄ ihs
romim⁹ scriptū reliquit. Abfit in quā ut vnū
hōiem duplicē ac nō poti⁹ duos hōies qd̄ fi
turū fuerat si gr̄im nascētur resurrecturos
est in mem⁹ Ita cetera que singuli quiq; par
tus ul' ampli⁹ l' mī⁹ aliquid habendo. l' qua
dā de formitate nimia. mōstra dñz ad hūa
ne nature figuraz resurrectōe reuocabūtur
ita ut singule aīe singula sua corpa obtine
ant. nullis coherētibz etiā quecumq; cohe
rentia nata fuerant. sed seorsum sibi singul
sua membra gestantibus quibus humani
corporis cōpleatur integritas. *xxvii*

Non autē perit doct̄
q̄ mortaliū oceanu
p̄uere cinere ⁊ soluan
uicūq; diffugat in quā
ibam l' imp̄a cōfēta vter
aliū l' ē l' v̄m abū actat
aīe hūanē p̄tē r̄p̄is rec
ut hō fuerit ⁊ reserret. viuē
Quātaq; terrena matre
fit ca dicit. nō ita refre
q̄ dilabūtur ⁊ in alias aī
spēs formazq; vertitur
releant vñ dilapsa sūt
p̄tis vbi fuerit re dīe nō cō
lus capitis redit qd̄ tā ca
re. si vngubus quod r̄
l' hō immo dicitur. ⁊ m̄de
⁊ hō uheredōnem car
occurrēt infortitas. h̄ qu
cūilibz solubilis metal
ceret. l' v̄v̄cū in pulue
in m̄llam. ⁊ tam vellet
hūe matre quantat
ess; ad integritate eius
cui membro statue red
quo constituta fuerat r̄
⁊ mirabilē atq; mēff;

Non autem perit deo terrena materies. de
 que mortaliu creatur caro s; in quolibz
 puluere cinere & soluatur in quoslibz alit9
 auraq; diffugiat in quacumq; alioz corp9
 s; iam l' in ipa clementa vertat. in quozcuq; ai-
 aliu l' e; hoim cibū cedat carneq; mutet. illi
 aie hūane pūcto t'p'is redit que illā p'mittit
 ut hō fieret cresceret. viuet & aiuit. *xxviii*

Psa itaq; terrena materies q̄ discedēte aia
 fit cadaver. nō ita resurrectōe repabē. ut ea
 q̄ dilabūtur & in alias atq; alias aliaz rez
 spēs formasq; vertūtur quāuis ad corpus
 redeant vñ dilapsa sūt. ad easd' q̄ corp9
 pres vbi fuerit rediē nccē fit. **A**lio qñ si capil-
 lus capitis redit qd̄ tā crebra tōtura detra-
 hit. si vnguibus quod totiens dempsit ex-
 sectio immoderata. & indecens cogitandibz
 & ideo resurrectōnem carnis non credētibz
 occurrat infortinitas. s; quēadmod' si statua
 cuiuslibz solubilis metalli aut igne liques-
 ceret. Exterētur in puluere. aut ofundētur
 in massam. & eam vellet artifex rursus ex il-
 lius materie quantitate reparare. nichil inē
 ess; ad integritatē eius que p'icula materie
 cui membro statue red dētur. dū tñ totū ex
 quo constituta fuerat restituta resumēt. ita
 de mirabili atq; ineffabili artifex de toto

quo caro nr̄a cōstitera eā mirabili et ineffa-
bili celeritate restituet. nec aliq̄d attinebit
ad eius redintegracōem vtrū capilli ad ca-
pillos redeant. et vngues ad vngues. an-
quicquid eoz pierat mutetur in carnem et
in ptes alias corp̄is reuocetur. curāte artifi-
cis puidētia ne aliquid indecens fiat. **xxx**

Nec illud ē cōsequēs ut iō diuersa statu-
ra sic reuiuiscētū singuloz q̄ fuit
diuersa uiuentū. aut macri. cū eadē macie
aut pingues cū eadē pinguedie reuiuiscāt
S; si hoc ē in cōsilio creatoris ut in effigie sua
cuiusq; pprietas. et discernibilis similitudo
seruetur et in ceteris aut corp̄is tomis equa-
lia cuncta reddantur. ita modificabitur illa
in vno quoq; materies. ut nec aliquid ex
ea pereat. et qd̄ alicui defuit ille suppleat.
qui etiā de nichilo potuit qd̄ voluit operari.
Si autē in corp̄orib; resurgētū racōnabilis
inequalitas erit. sicut ē vciū quib; cantus
impletur. hoc fiet cuiq; de materia corp̄is
sui. qd̄ et hominē reddat angeloz cētibus
nichil incōueniens eoz ingerat sensib;. In
decoz q̄ aliquid ibi nō est. s; q̄quid futurū
ē hoc decebit. q̄ nec futurū ē si nō decebit.

Resurgēt ḡ scōz corpa sine vllō vicio
sine vlla deformitate. sicut sine vlla

corruptio. nec dicitur
sicut factis resurgē
nō p̄t qd̄ a spūalia d
habio corpa sine futu
nūc corpus aiale d; qd̄
ita tūc spūale v̄pus e
ritus est. Proinde quā
p̄nōne que nūc aguat a
caso a ceteris spūo corp̄
collocatū q̄ a celestū
p̄p̄t qd̄ dicitur et caro
de nō possit. Et tanq̄
rent. nec corruptio in q̄
possit. Ad p̄t dicitur
p̄t dicitur corruptio. et a
dicitur p̄t in corruptio
nem; ad vllam etiā nūc er
nā corpus t̄p̄t restitue
latum est. S; ideo ap̄l̄us
corpe aiale surgēt corpa
erit tanta cōcordia carm
te spūime sustinet aual
subditā carm. ut nō m
nobis. s; sicut fons v̄nem
iōstis panamur m̄m
Quiam vero ab
q̄ facta ē p̄ p̄mū

102
corruptōne. onere. difficultate. In quibus
tanta facilitas refugendi quanta felicitas
erit. pp̄t qđ a spūalia dicta sunt. cū procul
dubio corpa sint futura non spūs. S; sicut
nūc corpus aiāle d; qđ tñ corpus nō aiā ē.
ita tūc spūale corpus erit. corpus tñ nō spi
ritus erit. Proinde quātū attinet ad corru
ptionē que nūc aggruat aiāz. a vicia cū qb̄
caro aduersus spm̄ occupasset. tūc nō erit ca
ro sed corpus qz a celestia corpa phibentur
prop̄t qđ dictū est. caro et sanguis regnū
dei nō possidebūt. Et tanq̄ exponēs quid di
xerit. neq; corrupcō inquit incorruptōem
possidebit. Qđ prius dixit caro a sanguis hoc
postea dixit corruptio. a qđ prius regnum
dei. hoc posterius incorruptōz. Quātū autē
attin; ad sbam etiā tūc erit caro. prop̄t qđ
etiā corpus xp̄i post resurrectōz caro appel
latum est. S; ideo aplūs ait. Seminatur
corpus aiāle. surget corpus spūale. quō tē
erit tanta cōcordia carnis a spūs. viuifican
te spū sine sustentaculi alicuius indigentia
subditā carnē. ut nob̄ nichil repungnet ex
nobis. s; sicut foris neminem. ita nec intus
nosipōs patiamur inimicos. C

Q Vicin; vero ab illa pdicōis massa
q̄ facta ē p̄ primū hōiem. nō liberatur

p vnū mediatoꝛē dei a hoīm . resurgēt quis
a ip̄i vnusquisq; s̄m carnē suā . s̄ ut cū diabo
lo a eius angelis p̄uāntur . Vtrū sane ip̄si
cū vicijs a deformitatib; suoꝝ corp̄m resur
gant . quicunq; in eis viciosā a deformia mē
bra gestauerūt . in quie dō laborare quid op̄
ē . Neq; enī fatigaē nos d; incerta eoꝝ bitu
do . l̄ pulchritudo . quoꝝ certa a sempiterna
erit dampnacō . Nec moueat quō in eis est
corp̄m incorruptibile . si dolē potest . aut quō
corruptibile si mori non potest . Nō ē ei vera
vita n̄ ubi felicit̄ viuūt . nec vā incorruptō
nisi vbi sal̄ nullo dolore corrumptur . Vbi
aūt infelix mori nō finitur a ut ita dicā mors
ip̄a nō moritur . a vbi dolor perpetuus nō in
terimit s̄ affligit ip̄a corruptio non finitur .
Nec enī in sanctis scripturis secunda mors
d; . nec prima tamen qua suum corpus aīa
relinquere cogitur . nec secunda qua penale
corpus aīam relinque nō p̄mittitur homini
accidisset si nemo peccasset . Cij

Maxima sane omnīū pena erit eorū
qui preter peccatū quod originale
traxerunt nullū insup addiderūt a in cete
ris que addiderūt tanto quisq; ibi tolerabi
liorē habebit dāpnacōem quāto hic mino
rem habuit iniquitatem . Cij

Remanebo itaq;
appobis in etern
mis sciret quod eis
phis eudicito appaet
scrip̄n . Nam a iudici
nisi p̄ mēdūā mīam ne
debitū iudicium nemo
Vno nō latebit q
duob; p̄ulis vni
p̄mā al̄ relinque dū
de q̄ allumetur agnō
cū detentur nisi mīa s̄
q̄ si te fuerit allumpas
antob; . cur apud qu
vitas q̄ si fide fuerit
bis p̄mēti a fide fin
tant cedunt . Ap̄tissim
Ve ubi coram . a ve n
nt̄p̄o . s; done fide fu
fide fuit in vobis . olm
etnā eḡsent . Nec vtiq;
re saluos fieri cōp̄sunt
in dānssima sapiētiē
pioꝝ fides h; ante q̄
videatur . q̄ certa a me
se volunt ascri . q̄ mul
s̄cilit̄ aut velle qd nō

Remanentibus itaque angelis et hominibus
 reprobis in eterna pena. tunc sci-
 mus scient quid eis contulit gratia. Tunc rebus
 ipsis euidentibus apparebit quod in psalmo est
 scriptum. *Miam et iudicium carabo tibi domine. quod
 nisi pro indebita miam nemo literatur. et non per
 debitum iudicium nemo dampnatur.* **Em**

Unc non latebit quod nunc latet. cum de
 duobus puulis vnus erit assumendus
 pro miam alio relinquendus pro iudicium. in quo
 iste qui assumetur agnoscat quid sibi pro iudi-
 cium deberetur nisi miam sibiuenisset. cur ille potius
 quam iste fuerit assumptus. cum vna causa esset
 ambobus. cur apud quosdam non facte sint
 virtutes. quae si facte fuissent egissent utique illi
 homines penitentiam et facte sint apud eos qui non fu-
 erant credituri. **A**ptissime namque dominus dicit.
*Ve tibi corozaim. et ve tibi tethsapyda. quod si
 in tyro et sydone facte fuissent virtutes que
 facte sunt in vobis. olim in cilicio et cinere peni-
 tentiam egissent. Nec utique deus iniuste volu-
 it saluos fieri. cum possint salui esse si vellet. tunc
 in clarissima sapientie luce. videbitur quod non
 pioꝝ fides habet antequam manifesta cognicione
 videatur. quam certa et immutabilis et efficacissima
 sit voluntas dei. quam multa possit et non velit.
 Nichil autem velit quod non possit quaque sit verum*

qđ in psalmo canitur. deus autē nē in celo
suzū a in terra oia quecūq; voluit fecit. qđ
vtrq; nō est vxp̄i aliqua voluit a nō fecit.
a qđ est indignus ideo non fecit. quoniam
ne fieret qđ volebat om̄p̄. hominis volūtas

Non ergo fit **em** **Impediuit.**
aliquid nisi omnipotens velit. v̄l finē
do ut fiat vel faciendo. Nec dubitandū est
deum facere bñ. etiam si nēdo fieri quecūq;
sunt male. Non enī hoc n̄ iusto iudicō finit
a p̄fecto bonū est om̄e qđ iustū est. Quāuis
ergo ea que mala sunt. inquantū mala sūt
non sint bona. tamen non solum bona. sed
etiam ut sint et mala. bonum est. Nam nisi
esset et hoc bonum ut essent a mala. bona
nullo modo esse sinerentur ab omnipotente
bono. cui proculdubio q̄ facile est qđ vult
facere. tam facile est qđ nō vult esse nō sine
re. Hoc nisi credamus periditatur ip̄m no
stre fidei cōfessionis incium. qua nos in de
um patrem omnipotentē credere cōfitemur
Nec enī ob aliud v̄racit̄ om̄ipōis vocatur
nisi q̄ quicquid vult p̄t. nec voluntate cu
iuspiam nature volūtatis om̄ipōtētis impe

Quā obrē vi. **em** **ditur effectus.**
dendum est quēadmodū fit de deo di
ctū. q̄ a hoc v̄ssime dixit aplūs qui omēs

omēs vult saluos fieri
multo plures nō sūt
qđ deus vult fieri bñ
dicente volūtate dei.
quare nō oēs salui fi
tōe ip̄i nolunt. qđ q̄
p̄t. quoz nō h̄i v̄l
fanculo moni facit h̄i
ceat esse tribuendū.
sūt quantū p̄t enī
fieri dicemus. S; q̄
p̄t illis imp̄a. ciuit
p̄t ac filios suos fi
a nolunt. canq; de v̄
volūtate a n̄m̄m̄m̄
nō p̄t facere p̄t
ubi ē illa oipōtēna que
quecūq; voluit fecit.
voluit a nō fecit. An
filios suos ab ip̄o toll
q̄ nolente filios eni
luit qm̄ abo a in ce
fecit quodā v̄ro vo
cūq; voluit fecit.
ret desipiat ut dica
tates quas voluit
h̄i in bonū nō p̄t

104
hōines vult saluos fieri. cū enī non oēs sed
multo plures nō sūt salui. vidētq; nō fieri
qđ deus vult fieri. hūana sc; volūtate impe
diente volūtate dei. Quando ei queritur cā
quare nō oēs salui fiant rñderi solet. quia
hoc ipi nolunt. qđ quide; dici de puulis nō
pōt. quoz nō dū ē velle seu nolle. Nā qđ in
fantuli motu faciūt si eoz voluntati iudica
retur esse tribuendū. qñ baptizantur cū resi
stūt quantū pñt etiā nolentes eos saluos
fieri diceremus. S; aptius dñs in euāgelio
opellās impiā ciuitatē quotiēs inqt volui
ogregae filios tuos sic gallina pullos suos
et noluit. tanq̄ dei volūtas supata sit hōim
volūtate et infirmīssimis nolēdo impediētib;
nō potuerit facē. potētissim⁹ qđ volebat. Et
ubi ē illa oipotētia que in celo et in terra oīa
quecunq; voluit fecit. si colligē filios iherlm
voluit et nō fecit. An nō pot⁹ et illa qui de;
filios suos ab ipō colligi noluit. S; ea quo
q; nolente filios eius collegit. ipē quos vo
luit. qm in celo et in terra nō quedā voluit et
fecit. quedā vero voluit et non fecit. s; oīa q̄
cunq; voluit fecit. Quis porro tam insipien
ter desipiat. ut dicat deū malas hōim volun
tates quas volueit. et qñ volueit. et vbi vo
lueit in bonū nō posse cōuertere. S; cū facit

p miam facit. cū aut nō facit p iudiciū non
facit. qz cui vult miseretur. ⁊ quem vult ob
Quod cū diceret **Em** durat.
apulus grām cōmēdabat. ad cuius cō
mēdacōem de illis in rebecca vtero geminis
fuerat iam locutus. quibus nō dum natis
nec aliquid agentibz boni seu mali. ut scdm
electōem ⁊ propositū dei manerz nō ex opi
bz. s; ex vocante. dictū ē ei quia maior serū
et minori. Propē qd adhibuit aliud ppheti
cū testimoniū vbi scptū ē. **Jacob dilexi. esau**
aut odio habui. Sentiēs aut quēadmod
poss; hoc qd dictū ē pmouē eos q penetrāē
intelligēdo nō pnt hāc altitudinē grē. qd
g dicem⁹ ait. **Nūquid iniquitas ē apud deū.**
Abfit. iniquū eī vidz. ut sine vllis bonorū
maloz ue opm mētis. vnū deus diligat. o
deritq; alterz. **Qua in re si futura opa l bona**
hui⁹ l mala illi⁹ q deus vtiq; psciebat vellet
intelligi. nequaq; dicēt nō ex opibz. s; dicēt
ex futuris opibz. eoq; mō istā soluet qōnē
immo nullā quā solui op⁹ eēt facēt qōem.
Hūc vero cū rñdiss; abfit. id ē abfit ut iniqui
tas sit apud deum. mox ut probaret nulla
hoc iniquitate dei fieri dicit. Moy si inquit
dñs. Miserebor cui miseratus fuero. et mise
ricordiā prestabo cui miseratus ero. Quis eni

mī iniquitē dei iniquū p
pualongeat digno. huc
digno. Deniq; interea dicit
tatis neq; currentis. s; mī
to itaq; gemini natura nat
nullis quāz opibz prop
te a dā vialo dāpnatōis
dicit miseretur. cui miserat
pe p mīy gūitā. esau autē
indiciū debuit. Qd cū debet
altero alt agnouit nō de
tis sibi esse gloriand qd m
nū nō maret. s; de diuine
nō volens neq; currenti
bz. **Misero quippe a fla**
mento vniuersa faciens. a
ritus facoz scipura z b
monē mēntur. ut q glāri
Quā aut miam dei op
daller eo qd ait. **Miseretur**
neq; currentis. s; miseris
etiā iudiciū emendari. q
mīa nō iniquitas sit s; iud
pe iniquitas apud deum
ait. Dicit enī scipura p
te creatū ut ostēdam mē
at anunticium. nomē mē

nisi insipientes deum iniquum putet. siue iudicium
 penale ingerat digno. siue misericordiam prestet in
 digno. Denique inferta dicit. Igitur non vo-
 lentis neque currentis. sed miserantis dei est. Am-
 brosiaque gemini natura filii ire nascebantur
 nullis quidem opibus propriis. sed originaliter
 ex adam vinculo damnationis obstructi. Sed qui
 dixit miserere. cui miserus ero iacob dile-
 xit propter misericordiam gratuita. esau autem odio habuit pro
 iudicium debitum. Quod cum deberetur ambobus in
 altero alii agnouit non de suis distantibus mei-
 tis sibi esse gloriandum quod in eadem causa idem suppli-
 cium non incurrit. sed de diuine gratie largitate. quae
 non volentis neque currentis. sed miserantis est
 dei. Altissimo quippe ac saluterrimo sacra-
 mento vniuersa faciens. atque ut ita dixerim
 vultus sacrae scripturae bene intuens id am-
 monere inuenitur. ut quae gloriatur in domino glorieetur.

Quia autem misericordiam dei commendat. **Ex**
 dasset in eo quod ait. Igitur non volentis
 neque currentis. sed miserantis est dei. Deinde ut
 etiam iudicium commendat. quoniam in quo non fit
 misericordia. non iniquitas fit sed iudicium. non est quip-
 pe iniquitas apud deum. continuo subiicit atque
 ait. Dicit enim scriptura pharaoni. quae ad hoc
 te excitauit ut ostendam in te fortitudinem meam
 et ut annuntietur nomen meum in vniuersa terra.

Quibus dicitur ad utrumque; obdures. id est ad misericordiam
et ad iudicium. Inquit cui vult miseretur deus
et quem vult indurat. miseretur scilicet magna boni-
tate. et obdurat nulla iniquitate ut nec
liberatus de suis meritis gloriatur nec dampna-
tus non de suis meritis querat. **Sola enim gratia**
redemptos discernit a perditis. quos in misericordiam
dicendi creantur massam ob origine ducta carnis.
Hoc enim ei quod eo modo audit ut dicat. quod
adhuc querit. nam voluntati eius quis resistit.
tanquam propter malum non videatur esse culpandus
quod deus cui vult miseretur. et quem vult indurat
absit ut pudeat nos rursus verba apostoli. o
homo quis es qui respondeas deo. **Numquid figmentum**
dicit ei qui se finxit. **Quid me sic fecisti. An**
non habet potestatem figulus lutum ex eadem massa facere
aliud quidem vas in honorem. aliud vero in con-
tumeliam. **Hoc loco enim quidam stulti putant**
apostolum de fecisse in ratione. et inopia reddere
de rationis repressisse contraditionis audaciam
Et habet magnam pondus quod dictum est. O homo tu quis
es qui respondeas deo. sicut in talibus quomodo ad
sue capacitatis considerationem reuocaret ho-
minem. verbo quidem breuis. sed re ipsa ma-
gna redditio est rationis. **Si enim hec non**
capit. quis est qui respondeat deo. **Si au-**
tem capit magis non inueiat quid respondeat.

Vult enim si capit inuenit
et in iudicio diuino ma-
dampnatum ut etiam si
nam. nemo potest recte v-
am. et qui liberantur sic op-
te plures non liberantur ar-
stilla de rebus ostendit
vincta est. et quo e-
iudicium dei ducere. nisi
liberantur ut volentium de fi-
ti eos de seruauit. et quod
Nec sunt magna opera
requirit in omnes
ita capere et quiritur ut
ne creatura peccasset. id est
voluit ipsa fecit. etiam per
te. quia factum est quod creatura
ipsa quod voluit. bene reus et non
homines ad bonum dampnatio-
delinunt ad penam et ad con-
migne vocant ad gratiam.
fos atque quod deus non ius-
vero ad omnino dei mult-
ere. **Hoc quippe ipse quod**
fecerit. de ipis facta est vol-
etiam atque magna opera
voluntates eius ut misericordiam

Videt enim si capit vniuersū genus hūanum
 tā iusto iudicio diuino in apostatica radice
 dampnatum. ut etiam si nullus inde libera
 retur. nemo posset recte vitupare dei iustici
 am. et qui liberantur sic oportuisse liberari. ut
 ex plurius nō liberatis atq; in dāpnacōne iu
 stissimā derelictis ostendētur. quid meruiss;
 vniuersa cōspicio. et quo etiā iustos debiti
 iudicium dei duceret. nisi eius in debita mīa
 sberuim; ut volentiū de suis meritis gloria
 et oēs os destruat. et q̄ gloriatur in dño glo

Nec sunt magna opa dñi *Ex* **quis**
 et quifita in omēs volūtates eius. et
 tā sapienter exquisita ut cū angelica et hūa
 na creatura peccasset. id ē nō qđ ille. sed qđ
 voluit ip̄a feciss; etiā p̄ eandē creature volū
 tate; qua factū ē qđ creator noluit impleret
 ip̄e qđ voluit. bñ vtens et malis tanq̄ fūme
 bonus ad eoz dampnacōem quos iuste p̄
 destinauit ad penā et ad eoz salutē quos te
 migne vocauit ad grām. Quantūeni ad ip̄
 sos atting qđ deus noluit fecerūt. quantū
 vero ad oīpōntiā dei nullo mō id efficēvalu
 erēt. Hoc quippe ip̄o qđ cōtra volūtate dei
 fecerūt. de ip̄is facta ē volūtas eius. Propte
 rea namq; magna opa dñi exquisita in oēs
 volūtates eius ut miro et ineffabili modo

nō fiat p̄ter volūtātē eius. qđ etiā oītra ei⁹
fit volūtātē. qz nō fieret si nō smēt. nec vti
qz nolēs finit s̄ volēs. nec fineret bon⁹ fieri
male. n̄ oīpotēs a de malo possit facere bñ.

Aliqñ autē hō volūtate hō vult **CX**
aliquid qđ deus nō vult. ip̄a etiā hō
multo ampli⁹ multoqz cert⁹ volūtate. Nā
illius mala esse volūtas nunq̄ potest. tan
quā si bonus filius p̄rem velit viuere. quē
deus bona volūtate vult mori. Et rursus si
enī p̄t. ut hoc velit hō voluntate mala qđ
deus hō. velut si malus fili⁹ velit mori patrē
velit hoc etiā deus. Nēpe ille qđ nō vult d̄s
iste vero id vult qđ vult a deus. atq̄ bone vo
lūtate dei pietas illi⁹ potius cōsonat q̄uis
aliud volentis q̄ hui⁹. id ē volentis impie
tas. Tātū m̄est quid velle hōi quid deo cō
gruat a ad quē finē suā q̄sqz referat volun
tātē. ut a p̄tetur a improbet.

Am de⁹ quas d̄ volūtates suas vtiqz
hōs ita implet p̄ maloz hōim malas volūta
tes sic p̄ iudeos maliuolos hō volūtate p̄is
xp̄s p̄ nob̄ occisus mortu⁹ ē. Qđ tñi bon⁹ fem̄
ē ut apl̄s p̄. qñ id fieri nolebat. satanas
ab ip̄o qđ occidi venerat diceretur. Quā bone
apparebāt volūtates pioz fideliū q̄ nole
bāt apostolū paulū iherusalez p̄gere ne ibi

malis mala que agabo p̄p
ti dicit illū p̄is volebat
cōtra a exercens irrem p̄i
volūtate suā implet p̄
bon⁹ s̄ p̄ iudeoz mala
nebant qui nolebant qđ
quos volentes faciē et qđ
ip̄m quidē s̄ p̄ eos hō ill
Et q̄ite. **CXII**
libi sint volūtates l̄
l̄ bonoz l̄ maloz. l̄ illd n̄
l̄ aliud volētēs q̄ deus.
tas semp̄ mutata est. que
p̄e. Que etiā ai mala vero
hō que iusta est mala non
oīp̄is siat p̄ miām aiuis
sue p̄ iudicū que vult ind̄
aliquid facit nec nisi volenti
a oīa quecumqz vult facit.

Hic etiam dicitur qđ
legimus qđ velit oīs
ret. quāvis certum sit nob̄
saluos fieri tñiō deo debet
tēi voluntati aliquid de
ligere qđ scriptum ē. qui
nos fidel. tanq̄ dicitur. n̄
u. nisi que ip̄e fieri velit.

patetur mala que agab⁹ p⁹ph⁹ p⁹direrat. et
 tñ deus h⁹c illū pati volebat. p⁹ fide x⁹pi annū-
 tianda. exercens m⁹rem x⁹pi. **Req⁹** istā bonā
 volūtate suā impleuit p⁹ f⁹ano⁹ volūtates
 bonas. s⁹ p⁹ iudeo⁹ malas. et ad eū potius p⁹ti-
 nebant qui nolebant q⁹d volebat q⁹ illi per
 quos volentes factū est q⁹d volebat. q⁹ id
 ip⁹m quidē. s⁹ ip⁹e p⁹ eos b⁹. illi autē mala vo-

Sed q⁹ntē. **C⁹xii.** **U**lūtate fecerūt.
 lib⁹ sint volūtates l⁹ angelo⁹ l⁹ hoim
 l⁹ bono⁹ l⁹ malo⁹. l⁹ ill⁹ nolentes q⁹d deus
 l⁹ aliud volētes q⁹ deus. dei oipotētis volū-
 tas semp⁹ inuidā est. que mala esse nūq⁹
 p⁹t. **Q**ue etiā cū mala irrogat iusta ē. et p⁹se-
 c⁹do que iusta est mala non est. deus igitur
 oipotētis siue p⁹ miam cuius vult misereatur
 siue p⁹iudiciū quē vult indurat. nec inique
 aliquid facit. nec nisi volens aliquid facit.
 et oia quecunq⁹ vult facit. **C⁹xiii.**

Hic p⁹ hoc cū audim⁹ et in sacris litteis
 legimus q⁹ velit oēs hoies saluos fi-
 eri. quāuis certum sit nob⁹ nō omēs hoines
 saluos fieri. tñ nō ideo debemus oipotētissimē
 dei voluntati aliquid derogare. s⁹ ita intel-
 ligere q⁹d scriptum ē. qui oēs hoies vult sal-
 uos fieri. tanq⁹ dicētur. nullū hoiem fieri sal-
 uū. nisi quē ip⁹e fieri velit. non q⁹d nullus sit

hōim n̄ quē saluū fieri velit. s; qđ null⁹ fiat
n̄ quē velit. ideo sit rogand⁹ ut velit. q̄ ne
cesse est fieri si voluerit. *Cxxiii*

Orazando quippe deo aiebat apl⁹ ut
hoc dicēt. Sic ei intelligi⁹ qđ in euā
gelio sc̄ptū ē qui illuāt oēm hōiem. nō quia
nullus ē hōim qui nō illuētur. s; q̄ n̄ ab ip̄o
nullus illuātur. Aut certe sic dictū ē q̄ oēs
hōies vult saluos fieri. nō q̄ nullus hōinū
eēt. quē saluū fieri nollet. qui virtutes mi
raculoꝝ facere noluit apud illos quos dic
acturos fuisse penitētiā si fecisset. s; ut oēs
hōies oē gen⁹ hūanū intelligam⁹. p̄ quas
cunq; diffēntias distributū. reges. p̄uatos
nobiles. ignobiles. sublimes. humiles. do
ctos. indoctos. integri corpis. debiles. inge
niosos. tardicordes. fatuos. diuites. pau
peres. mediocres. mares. feinas. infantes.
pueros. adolescentes. iuuenes. seniores. se
nes. in linguis oib; in morib; oib; in artib;
oib; in p̄fessionib; oibus in volūtātū a cō
scientiāz varietate innumerabili cōstitutos
Et si quid aliud ē diffēntiāz in hominibus
Quid enī est eoz vñ non deus per vni gen
tū suum dñm nēm p̄ oēs gentes saluos ho
mines fieri velit. a ideo faciat. q̄ om̄p̄e vel
le in amē nō pōt quodcunq; voluerit. *Cxxv*

Orazat enim ap̄tus ut
hōies saluati addidit
quoniam saluati esse q̄ put
at q̄ b̄ia seclari a hōi p̄ta
bere sece. Proinde dicit
est corā saluatore nō deo
talio ceteri statim ut de
addidit. qui oēs hōies vult
ad agnōem veritatis ven
tus iudicant bonū. ut o
dignatus saluati p̄fecti
tam viximus implem. s; si
dñs vñs est in euāgelio v
dicamus mētā a rita a
s; q̄ p̄n pharisei quecum
terras alienigenaz oia o
dicit q̄ hic oē ois oē gen
te omnes hōies oē hōim gen
tus. a quocunq; alio mō
n̄ credē nō cogam. aliqu
ille fieri a factū nō eē. qui fi
itabo in celo a intera si au
Oia quecumq; voluit fecit.
noluit quodcunq; non fi
Quia propter enā p̄
ea salute in qua cō
vix voluisset. cumq; op

Precepit enim apostolus ut oraretur pro omnibus
 hominibus et specialiter addidit pro regibus et hijs
 qui in sublimitate sunt. qui putari poterant fastu
 et superbia seclari a fidei christiane humilitate ab
 horrescere. Proinde dicens hoc enim bonum
 est coram salvatore nostro deo id est ut etiam pro
 talibus oretur. statim ut de spacione tolleretur
 addidit. qui omnes homines vult saluos fieri. et
 ad agnitionem veritatis venire. Hoc quippe
 deus iudicavit bonum. ut orationibus humilium
 dignaretur salutem prestare sublimium. quod utique
 iam videmus impletum. In isto locutionis modo et
 dominus versus est in euangelio ubi ait phariseis
 Decimatis mentam et rutam et ciminum et omne olus
 Neque enim pharisei et quecumque et omnino pro omnes
 terras alienigenarum omnia olera decimabant
 Sicut ergo hic omne olus omne genus olerum. ita et il
 lic omnes homines omne hominum genus intelligere possu
 mus. et quocumque alio modo intelligi potest dum
 tamen credere non cogamur aliquid opponere volu
 isse fieri et factum non esse. qui sine ullis ambigu
 itatibus in celo et in terra sicut veritas cantat
 Omnia quecumque voluit fecit. Profecto facere
 noluit quodcumque non fecit. **Cxvi**

Quia propter etiam primum hominem deus in
 ea salute in qua conditus erat si custo
 dire voluisset. eumque oportuno tempore post

immortalitas. s; tñ fuit in qua poss; etiã mo-
 ri. q̄uis maior futura sit in qua nō possit mo-
 ri. illã namq; immortalitatē hūanã p̄didit
 p̄ liberũ arbitriũ. & hãc acceptur⁹ ē p̄ grã
 quã fuerat accepturus si nō peccasset p̄ me-
 ritũ quãuis sine grã nec tñc illud meritũ eē
 potuiss;. q̄a si p̄c̄m̄ in solo arbitrio erat cō-
 stitutũ nō tñ iusticie retinende sufficiebat
 libez arbitriũ nisi p̄cipacōne immutabilis
 boni diuinũ auxiliũ preberetur. **Sicut ei mo-
 ri est in hois ptãte cū velit. nemo est eni quĩ
 nō seipũ ut nichil aliud dicã. & non nescē
 do possit occidē. ad tenendã vero vitam vo-
 lūtas non satis est si adiutoria siue alimen-
 toꝝ siue quorũcunq; tutaminũ de sunt. sic
 hō in paradiso ad se occidendũ relinquendo
 ad iusticiam ydoneus erat p̄volūtate. **Vt
 aut ab eo tenētur vita iusticie p̄az erat vel
 le. nisi ille q̄ eũ fecerat adiuuaret. S; post il-
 lam ruinam maior est m̄ia dei. q̄n̄ & ip̄m̄ ar-
 bitriũ liberũ ē a seruitute cui dñatur cū mor-
 te p̄c̄m̄. **Nec oino per seipũ s; per solam dei
 grã que in fide xpi est posita liberatur. ut
 voluntas ip̄a sicut scriptum est a dño ip̄a
 retur qua cetera munera dei capiantur per q̄******

I veniatur ad mun⁹ eternũ. **Cxxviii**
 R̄e & ipsam vitam eternã que certa

merces ē opm̄ bonoz 7 grāz dei appellat apo-
stolus. **S**tipēdiū inquit p̄cā mors. grā aū
dei vita eterna in xp̄o ih̄u dño n̄ro. **S**tipen-
diū p̄ ope milicie. debitū redditur nō donat̄
Deō dixit stipēdiū p̄cā mors. ut mortē pec-
cato nō in meito illatā s̄ debitam d̄m̄aret.
Grā vero n̄ gratis fit. grā nō est. **I**ntelligē
dū ē igr̄ etiā ip̄a h̄ois b̄o meita eē dei munā
Quibz cū vita eterna reddit̄. quid nisi grā

Spro grā redditur. **Cxx**
Ic ergo factus est homo rectus ut in
ea rectitudine p̄manere posset non sine dei
adiutorio. a suo puerfus arbitrio vtrūlibz
h̄oz elegisset. dei volūtas fieret. aut etiā ab
illo aut certe de illo. **P**roinde q̄ suā maluit
facere q̄ dei de illo facta est volūtas dei qui
ex eadem massa dampnacionis que de illi⁹
stirpe profurit facit aliud vas in honorem
aliud in contumeliam. in honorem p̄ miseri-
cordiam. in cōtumeliaz per iudicium. ut ne-
mo gloriatur in homine. ac per hoc nec in se.

Nam neque per **Cxxi**
ipsum liberaremur vnū mediatorem
dei et h̄oim̄ h̄oim̄ xp̄m̄ ih̄esū. nisi eēt a deus
Sed cum factus est homo. adam scilicet rec-
tus. mediator ei non opus erat. cum vero
genus h̄uanū p̄cā longe sepauerūt a deo

per mediatorē qui solus
est deo et carnis
et vita eterna
reguerunt. ac sanati
q̄ longē a deo recesserunt
reuerterentur. ac p̄ hoc de
cōmuni h̄oim̄ p̄tererent
pietate formā. scilicet que
rationis gr̄e panditur.
re dō redemptis. p̄missa
mōstraretur. q̄ p̄ eandē
se locabat. diabolus vnū
glorietur. ne itē sup̄bia n̄
aliud de tanto mediator
medietate videt. a dia p̄o a
Tempus autē **Cxxii**
q̄d int̄ h̄oim̄ morte
bonū interpositiōe aias ad
cōtinet. sicut vna queqz
reumpna. pro eo q̄d for
vniēt. Neqz em̄ negandū
pietate suoz vueritū
sacrificiū mediatoris o
in eccl̄a sunt. s̄ eis ter
nū ut ter s̄ postea p̄ dē
s̄ h̄oim̄ vniēdi quidam mo

110
per mediatoꝛē qui solus sine p̄cō natus ē
et vixit et occisus est. recōciliari nos oportet
bat deo vsq; ad carnis resurrectōem et vitā
eternā. ut et hūana supbia p̄ hūilitatē dei
argueretur. ac sanaretur et demōstraret hōi
q̄ longe a deo recesserat. cū p̄ incarnatū deū
reuocaretur. ac p̄ hōiez deū exemplū obedie
cōtumaci hōim̄ preberetur. et v̄migenito fuscipiente
formā serui que nichil ante meruerat
fons gr̄e panderetur. ut carnis etiā resur
rectō redemptis p̄missa in ip̄o redēptore p̄
mōstraretur. et p̄ eandē naturā quā se decepisse
letabatur diabolus v̄m̄cetur. nec tñ homo
gl̄aretur ne itez supbia nasceretur. et si quid
aliud de tanto mediatoꝛis sacramēto a p̄fi
cientib; videri et dici p̄t. aut tātū videri etiā

Tempus autē **Ex** si dici nō p̄t.
q̄d̄ int̄ hōis mortē et vltimā resurrectiōē
interpositū ē aias abditis recepta cul
cōtinet. sicut vnaqueq; digna ē. v̄l requie
l'erumpna. pro eo q̄d̄ sortita ē in carne cum
viuēt. **N**ez eni negandū ē defunctorū aias
pietate suoz viuentū releuari cū pro ill
sacrificiū mediatoꝛis offertur l' elemosine
in eccl̄ia fiunt. **S**z eis hec profunt. qui cū viue
rēt ut hec s̄ postea p̄dē possent meruerunt
Est ei viuēdi quida; modus nec tā bon⁹ ut

nō requirat ista post mortē . nec tā mal' vt
nō profint ei ista post mortē. Est vero talis
in bono ut hijs nō egeat . et est rursus talis
in malo . ut ne hijs valeat cū hac vita tūne
sit adiuuari . Quo circa hic oē meritū cōpa
ratur quo possit post hāc vitā releuari quis
piā l' g'uari . Neō aut' se sperz qd h' neglexit .
cū obicit apd dēū p' mēri . Nō g' ista q' p' defū
ctis omīd' adis eccl'ia freq'ntat illi aplice sūt
aduersa siue q'd dēm ē . Oēs enī nos astabi
aū t' bunal' ut referat vnusquisq' s' m' ea q'
p' corpus gessit . siue bonū siue malū . q' etiā
hoc meritū s' q'sq' cū in corpore viuēt opauit vt
ei ista possent p'dē . Nō enī oīb' p'fūt . Et q're
oīb' nō p'fūt . n' p'p' d'raz vite quā q'sq' gessit
i corpore . Cū g' sacrificia siue altaris siue q'z
cūq' eleōsinaz p' baptizatis oīb' defūctis of
ferunt' p' valde bonis grāz actōs sūt p' nō val
de mal' p'piciacōes sūt p' valde mal' ec' si nul
la sūt adiuuēta mortuoz q'lescūq' viuoz
solacōes sūt . Quib' aū p'fūt . ā ad hoc p'fūt
ut sit plena remissio . ā certe ut tollerabilior

Dostref **H**at ipa dāpnacō. **Cxxm**
rectōz vero factō vniuerso opletōq'
iudicō suos fines tēbūt citates due . vna s'
altera dyaboli . vna bonozū altera maloz .
vtraq' t' h' angeloz a hoim' Istis volūtas

iste facit nulla poterit
vlla ai dicit mox iudicabit
vixit q'z viuente illi
na morte sine morte p'
qu' vtraq' sine fine . s' m'
alio p' stabilius in misera
tolerabilis p' manebit .
nulli immo q' pluri m' ece
p'ra . et caritas sine inter
os b'ano miserantur affe
eē nō credūt . nō quid dē
ad uelando . sed pro h'io n'
mollendo . i' in leuce flect
i' putant magis terribili
Non enī inquit obliuiscit
suo d'uelit in ira sua mīe
quod in psalmo legitur : sa
llo sepulchro intelligitur . q'
tūspant . q' a ipi non p'co
bo mīerante a misera l' t're
dōes est māt p'nie nō idē
p'raion opimentur posse t'
vānt . et ibūt h' in supp
no nō putent habitura
fictas etiā illoz de quib'
p' h' aut' in vitā eternā s'
nis t'pm interuallis eal

111

illis facultas nulla poterit eē peccandi nec
vlla cōditio moriendi. istis in eterna vita
vere felicitq; viuentib; illis infelicit in ef
na morte sine moriendi potestate durātib;
quōvtriq; sine fine. **S**; in bñtudine isti ali9
alio p̄stabilius. in miseria vero illi alius alio
tolerabilius p̄manebūt. **F**rustra itaq; nō
nulli. immo q̄ plurimi eternā dampnatoꝝ
penā ⁊ cruciatu sine intermissione perpetu
os hūano miserantur affectu. at; ita futurū
eē nō credūt. nō quidem scripturis diuinis
aduersando. sed pro suo motu dura queq;
molliendo ⁊ in leuiorē flectendo sententiam
q̄ putant magis terribilius dicta eē q̄ rei.
Non enī inquit obliuiscetur deus misereri
aut continebit in ira sua misericordias suas. **H**oc
quidem in psalmo legitur scō. **S**; de hīs sine
ullo scupulo intelligitur. qui vasa misericordie
nūcupantur. q̄ ⁊ ipi non pro meritis suis. s;
deo miserante a miseria liberātur. **A**ut si hoc
ad oēs estimāt ptinē nō ideo necesse est ut dā
pnacōem opimentur posse finiri eoz de qb;
dictū est. ⁊ ibūt hī in suppliciu eternū. ne
isto mō putetur habitura finem quandoq;
felicitas etiā illoꝝ de quib; ē ecōtrario dcm̄
Iusti aut in vitā eternā. s; penas dāpnatoꝝ
certis tpm interuallis existiment si hoc eis

placet aliquatenus mitigari. Et sic quippe
intelligi potest. manere in illis ira dei hoc est
ipsam damnationem. Nec enim vocatur ira dei nisi
diuini animi perturbatio. ut in ira sua hoc est
manente ira sua non tamen contineat misericordias
suas non eterno supplicio finem dando sed leua
men adhibendo et imponento cruciatibus quod
nec psalmus ait. Ad finiendam iram suam. et post
iram suam. sed in ira sua. Que si sola esset. quanta ibi
mima cogitari potest. prope a regno dei. exulare
a ciuitate dei. alienari a vita dei. carere tam magis
multitudinis dulcedis dei quam abscondit timere
tibi se. profecit autem spontibus in se. tam grandis
est pena ut ei nulla possint tormenta que
nouimus operari. nulla sit eterna. ista sit autem
quolibet multis seculis longa finienda. Ma
nebit ergo sine fine mors illa perpetua da
pnatorum. id est alienatio a vita dei. et omnibus
erit communis. quolibet homines de varietate pe
naram et dolorum releuacione et immessione et pro fu
is humanis motibus suspicentur. sicut manebit
communitate omnium vita eterna sanctorum
quolibet bonorum distantia concordie fulgeat.

Ex ista fidei *Ex p m j*
confessione que breuiter simbolo con
tinetur. et carnaliter cogitata lac paruulo
rum est. spiritualiter considerata atque tractata

causae et serui. natiu
aucaitas sca comitar
maior obus hys e. s.
sue credenda. ea tria
ne dñica omenau.
qui spem ponit in loie
eloquia. arq. hoc a m f
hu. mai. edicti v. m. ual
m. a. do. te. tem. pe. te.
nos. v. l. b. n. op. au. ros.
Dico de apud
angelitam ma
sine dñica vident. o. o.
na. pas. am. m. m. u. l. q.
pp. eterna. o. lo. qu. e. d. a. h.
dionus. s. an. d. h. i. ce. tu.
et. reg. ni. tu. h. at. v. l. u. n. t.
a. m. t. e. r. a. q. d. n. o. a. b. s. t. u. d. e.
m. s. p. u. a. c. o. r. p. e. o. i. n. o. s. i. n. e.
e. i. o. r. e. m. e. t. o. x. a. n. t. u. q. u. a. n. t.
m. n. o. b. p. h. e. d. a. v. e. r. o. q. d. n.
e. s. t. s. p. p. o. s. s. i. d. e. b. i. t. u. r. q. d.
r. i. t. e. m. q. u. o. d. i. c. i. a. n. d. a. n. o.
n. o. b. d. e. b. i. t. a. n. d. a. s. i. c. u. t. a.
c. o. r. d. i. b. n. i. s. t. n. e. n. o. s. m.
s. i. l. t. e. r. a. n. o. s. a. m. a. l. o. q.
v. i. t. e. i. n. d. i. g. n. a. p. e. r. r. i.

112

cibus est fortū. nascitur spes fidelū bona.
cui caritas scā comitatur. de qua scriptum ē
maior oibus hīs ē. § de hīs oib⁹ q̄ fidelē
sūt credēda. ea tñ ad spem p̄tinēt q̄ in oīo
ne dñica continentur. **M**aledictus est enī oīs
qui spem p̄mit in hōie. sicut diuina testantē
eloquia. ac p̄ hoc q̄ in se ipō qui spem p̄mit
hui⁹ maledicti vīculis innectitur. **I**deo n̄
misi a deo detemus petē. quicquid speram⁹
nos v̄l bñ opaturos. vel pro bonis opib⁹ a
P Roim de apud eu. **Cxxxv** de p̄turos
angelistam matheū septē p̄tiones
contine dñica videtur oīo. quaz in tribus et̄
na pasuntur. in reliquis q̄tuor t̄palia q̄ tñ
p̄p̄t eterna cōsequēda sūt nccāria. Nam qd̄
dicimus. **S**anctificetur nomē tuū. adueni
at regnū tuū. fiat voluntas tua sicut in celo
q̄ in terra. qd̄ nō absurde quidā intellerēt
in spū q̄ corpe oīno sine fine retinenda sūt.
q̄ hic inchoantur. quantūq; p̄ficim⁹ augentē
in nob. p̄fecta vero qd̄ in alia vita spandū
est. sp̄ possidebūtur. **Q**d̄ vero dicim⁹ **P**anē
nr̄m quotidianū da nob̄ hodie. q̄ dimitte
nob̄ debita nr̄a. sicut q̄ nos dimittim⁹ debi
torib⁹ nr̄is. q̄ ne nos inferas in tēptacōem.
s̄ libera nos a malo. **Q**uis nō videat ad p̄n
tis vite indigētā pertinē. **I**n illa itaq; vita

eterna ubi nos speramus futuros. et nos
dei sanctificatio et regnum eius et voluntas eius
in nostro spiritu et corpore perfecte atque immortaliter per
manebunt. **P**anis vero quotidianus ideo di-
ctus est. quia si necessarius est. quantum ad vitam carnalem; tri-
butus est. siue spiritu alio siue carnaliter. siue utro-
que intelligatur modo. **H**ic est etiam quam possumus
remissio ubi est commissio peccatorum. **H**ic temptatio-
nes que nos ad peccandum illicitum vel impel-
lunt. **H**ic denique malum unde cupimus libe-
rari. illic autem nichil istorum est.

Evanglista **lxxvi**
vero lucas in oratione dominice petitiones
non septem. sed quinque complexus est. nec ab isto
vix discrepavit. sed quomodo iste septem sint intel-
ligende ipsa sua breuitate monstrat. **R**omane
quippe dei sanctificatur in spiritu. dei autem regnum
in carnis resurrectione venturum est. **E**rgo omnes
lucas tercia petitione duarum superiorum esse quo-
dammodo repetitionem. magis eam premitte-
ndo fecit intelligi. **D**einde tres alias adiungit
de pane cotidiano. de remissione peccatorum
de temptatione vitanda. **A**t vero quod ille in
ultimo posuit. **S**ed libera nos a malo. iste
non posuit ut intelligamus ad illud superius
quod de temptatione dominice pertinet. **I**deo quippe ait
sed libera. non ait et libera te a quo una petitione esse

etiam trans noli hoc
quod in te liberati am
in temptationem.

lxxvii
An vero caritas quam
sua a spe maiorem dicit
quo cuius maior est pa-
est. **C**um enim querimus vere
non querit quid credat
quid amet. **N**am quod crede a
recte credit a sperat. **S**u-
miter credit etiam si sit ve-
ter sperat. etiam si sit ve-
re si sit etiam de a iu-
et hoc credit ac sperat. q-
nisi ut amet. **Q**uam-
re non possit fieri in po-
que ad id quod sperat non
sperat vita eterna. qua-
a non amet nisi in fine q-
nisi ipsa est fides ipsi qua-
dilectum operatur. a quod m-
perit ut accipiat. quod u-
ut agitur ei. **F**ides nam-
imperat. **N**am sine deo
suo per quem diffundit
nostri iure et per pecc-
uamorem nisi per facere

de monstrans. noli hoc si hoc. ut sciat vnus
quisq; in eo se liberari a malo. qđ nō inferē
in tēptacōnem. **Cxxxvii**

Am vero caritas quam duabo istis id est
fide et spe maiorem dixit aplūs. quanto in
quocunq; maior est. tanto melior ē in quo
est. Cū enī queritur vtrū quisq; hō sit bon⁹
nō querit quid credat. aut quid speret. s; **q**
quid amet. **N**ā q̄ recte amat. proculdubio
recte credit et sperat. **Q**ui vero nō amat ma
niter credit etiā si sūt vera que credit. mani
ter sperat. etiā si sūt vera que sperat. et ad
verā felicitatē doceantur p̄tinē que sperat n̄
et hoc credat ac speret. qđ sibi petenti dona
ri possit ut amet. **Q**uāuis ei sperare sine amo
re non possit. fieri tñ pōt ut id nō amet. sine
quo ad id qđ sperat nō pōt puenire. tāq̄
si speret vitā eternā. quā quis nō habeat
et nō amet iusticiā. sine q̄ nemo ad illā pue
nit. **J**pā est fides xp̄i quā aplūs omēdat q̄ p
dilectōem opatur. et qđ in dilectōe nō dum h;.
petit ut accipiat. queit ut inueniat. pulsat
ut apiatur ei. **F**ides nāq; impetrat. qđ lex
imperat. **N**am sine dei dono. id est sine spū
scō. per quem diffunditur caritas in cordib;
nostris iutare lex poterit nō iuuare. et p̄ua
uicatore m̄ super facere qui de ignorātia se

excusare nō possit. Regnat enim carnalis

Cupiditas. ubi non est dei caritas.

¶ **Cxxviii**
Ed cum in altissimis ignorantie tenebris nulla resistera cōne secūdum carnem viuūt. hec sūt prima opera hoīnis. Deinde cū per legem cognitō fuit facta peccati. si nōdum adiuuat diuin⁹ spūs scdm legē volens viuē viciē. a sciens peccat peccatoq; subditus seruit. a quo ei quis deuictus ē huic a seruus additus ē. id agente scientia mandati. ut peccm opetur in hoīe oēm concupiaz cumulo p̄uati carōis adiecto. atq; ita qd̄ sc̄ptū ē impleatur. **¶** **H**ec s̄m̄trauit ut habū daret delictū. **H**ec sūt secūda opa hoīs. Si aut̄ respereit de⁹ ut ad implenda q̄mādat. ip̄e adiuuare credatur a agi hō cepit dei spū. concupiscatur aduersus spm̄ fortiori robō ē caritatis. ut q̄uis ad huc sit q̄ homi repugnet ex hoīe nondum tota infirmitate sanata. ex fide tñ iustus uiuat. iusteq; uiuat. in quācū non cedit male concupiscentie. delectatione uicente iusticie. **H**ec sūt tertia opa bone spei hoīs. in quibus si pia perseuerantia quisq; proficiat. postremo pax restat. que post hanc vitam in requie spiritus. deinde in resurrectione etiam carnis implebitur. **H**arum quatuor

disticta: prima an legi
cūlī grā quanta in par
de est a dei populus ecc
ipm̄ si aut̄ deo placuit q
ro q̄ p̄ de cūta dīspōn
an̄ legē. sc̄dū s̄ lege q
est. Deinde sub grā que
mediatōis adueniūt. **¶**
ante de fuit quibz ea op
nis p̄ tēpis dīspēsa cōm
¶ Neq; enī antiquoz qui
ep̄i fidē salutē potuit im
a d̄ h̄is cogitans fuisse. no
oz ministriū alias ap
¶ **I**ta quacūq; **Cxxix**
ait quatuor si tazy va
quāq; hoīem grā regna
n̄ committū p̄tēta vni
reatus ille nascendo cōre
dissoluit. itaq; multū v
sp̄rat. ut quidā secundū
nouerūt cē sub lege. si q
ad iudicium bāte dūm
¶ **H**ec q̄ aut̄ possit h
ti scdm carnē viuē
sacramento regnā d̄ m̄is
viciē. si aut̄ ex hac vita

differentiay prima añ legē. scda sub lege. ter
 cia s̄b grā. quarta in pace plena atq; pfecta
Sic est a dei populus ordiatus p̄ mterualla
 tpm̄ sicut deo placuit. qui ī mēsurā a nume
 ro a p̄o dē cūcta disposuit. **N**ā fuit primitus
 añ lege. secūdo s̄b lege que p̄ moysen data
 est. Deinde sub grā que reuelata ē p̄ primū
 mediatoris aduentū. **Q**ue quidem grā nec
 antea defuit quib; eaz; oportuit imptiri. quā
 uis p̄ tēpis dispensacōne velata a occulta.
Ne q; eni antiquoz; quicunq; iustoz; preter
 xp̄i fidē salutē potuit inuenire. **A**t v̄ro nisi
 a illis cognitus fuisset. nō potuisset nobis per
 eoz; ministeriū alias aptius alias occultis?

In quacūq; **CXXX** prophetari.
 aut quatuor istaz; velut etatū singulū
 quemq; hōiem grā regnācōis inuenit. ibi
 ei remittūtur preteita v̄niuersa peccata. et
 reatus ille nascendo cōtractus renascendo
 dissoluitur tāq; multū v; qd̄ spūs vbi vult
 spirat. ut quidā secundū illā seruitutē nō
 nouerint eē sub lege. s; cū mādato incipiāt
 adiutorium habere diuinum. **CXXX**

Hic q̄ aut possit hō capax esse mādā
 ti scdm̄ carnē viuat necesse est. S; si iam
 sacramento regnācōis imbutus ē. nichil ei
 obicit. si tūc ex hac vita migrauerit. q; ideo

ꝑꝑꝰ mortuus est. ⁊ resurrexit. ut uiuorum
⁊ mortuorꝝ dñetur. nec tenebit eum regnũ
mortis. ꝑ quo mortuꝰ ē liber ille in mortuis.
Omnia igitur precepta di **Cxxxj**
uina referũtur ad caritatẽ de qua dicẽ
apostolus. **F**inis autẽ ꝑꝑꝰ caritas de cor
de puro ⁊ conscientia bona ⁊ fide non fida.
Omnis itaq; ꝑꝑꝰ finis est caritas. id ē
ad caritatem refertur omẽ ꝑꝑꝰ. **Q**uod
vero ita fit ul timore pene ul aliq̃ intẽcõne
carnali ut nõ referatur ad illã caritatẽ quã
diffundit spũs scũs i cordibꝝ nũs. nõ dũ fit
quẽadmodũ fieri oꝝ. q̃uis fieri uideatur. **C**a
ritas q̃ppe ista dei ē ⁊ ꝑꝑꝰ. ⁊ utiq; in hĩs
duobꝝ ꝑꝑꝰ tõ lex pendz ⁊ ꝑꝑꝰ. **A**dde
euãgelĩũ. adde aplõs. nõ ei aliudẽ uox ista ē
Finis ꝑꝑꝰ caritas ē. ⁊ deꝰ caritas ē. **Q**ue
cũq; g̃ mādatur deus ex q̃bꝝ vnũ ē. **N**õ mecha
beis. ⁊ q̃cũq; nõ iubetur. s; spũali õfilio mo
nentẽ. ex q̃bꝝ vnũ ē. **t**õm ē hoĩ nõ tãgẽ mulie
rẽ. tẽ rẽ fiũt cũ referũtur ad diligendũ deũ ⁊
ꝑꝑꝰ deũ. ⁊ i hoc seculo ⁊ in futuro. nõ
deũ ꝑ fide. tunc ꝑ speciem. ⁊ ipsum ꝑꝑꝰ
nũc ꝑ fidẽ. **N**õ enĩ scimus mortales cor
da mortaliũ. **T**unc autẽ illuĩnabit dñs ab
scõdita tenebrarꝝ ⁊ manifestabit cogita
cõnes cordis. ⁊ tũc laus est vnĩcuiq; a dño.

quod laudabitur ⁊ diligetur
tunc. qd ne liceat ab ip
natus aut cupiditas car
nec uenit. hic ad tantã
maiori esse non possit.
nemo h; qua ut animã
amias suis. **H**i autẽ qui
erit caritas. ubi cupidit
endo superet nulla carit
erit qñ cõternõ mortis
Ed fit aliqñ huius
qd ipẽ uides vtrũ
pellat de teas uel h;e. **E**
na in r̃põ studiã nõ put
in adiutorio redẽ ꝑꝑꝰ
rãse te qm mẽbris eius
liberã ad te fiat. ualuerit
q̃ ꝑꝑꝰ. **S**ic. **S**p. **C**
Vale.

Explicit liber tenebrarũ
Conscriptus ad laudã
ecclesie uirorũ.

quid laudabitur et diligetur a primo in pro
 ximum. quod ne lateat ab ipso illuatur deo. Mi
 nuetur autem cupiditas caritate crescente. do
 nec veniat hic ad tantam magnitudinem qua
 maior esse non possit. Maiorem enim caritatem
 nemo habet quam ut animam suam quis ponat pro
 amicis suis. **I**bi autem quis explicet quanta
 erit caritas. **v**bi cupiditas. quam vel coher
 cendo superet nulla erit. quomodo fuma saetas
 erit quoniam contentio mortis nulla erit. **Cxxxii**

Ed fit aliquando huius voluminis finis.
 quod ipse vides utrum encheridion ap
 pellaere debeas vel habere. **E**go autem cum spernenda
 tua in christo studia non putarem de te boni credens
 in adiutorio redemptoris nostri confidens ac spe
 rans. te quod in membris eius plurimum diligens.
 librum ad te sicut valium tinam tam commodum
 quam plurimum de. **F**ide. **S**pe. **C**aritate conscripsi.
Vale.

Explicit liber Encheridion beati Augustini.
Conscriptus ad Laurentium primicerium
ecclesie urbane.

LAIDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

